

1 § Bordläggningsdebatt med anledning av vårpropositionen

*Bordläggningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

Anmälades

Proposition

2008/09:100 2009 års ekonomiska vårproposition

Finansministern överlämnade 2009 års ekonomiska vårproposition 2008/09:100.

Anf. 1 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Regeringen överlämnar i dag den ekonomiska vårpropositionen *Ansvar för Sverige – värnar välfärden* till Sveriges riksdag. Propositionen överlämnas i en utomordentligt mörk tid. 90 procent av världsekonomin befinner sig i recession. Vi talar om den kanske värsta ekonomiska krisen under efterkrigstiden eller till och med sedan depressionen. Finanskrisen har ryckt undan mattan för människors framtidstro, för investeringar, för världshandeln och för jobben. Sverige är ett av världens mest utrikeshandelsberoende länder. Det betyder att när hushållen i andra länder blir oroliga, när de inte kan låna, köper de färre bilar och då drabbar det Sverige. Det betyder att när företag i USA eller i Europa blir bekymrade och inte får låna köper de färre lastbilar, och då drabbar det Sverige.

Finanskrisen har slagit direkt mot vår basindustri, mot gruvorna, stålverken, mot pappersbruken på ett sätt som är dramatiskt. Det vi historiskt sett kanske har varit mest stolta över – vår industritradition, våra basnäringar, de kunniga medarbetarna i exportföretagen – är det som gör att vi drabbas hårdare än praktiskt taget de allra flesta andra länder. Sverige, Finland, Tyskland – vi har varit stolta över att vara industriländer. När luften går ur spekulationsbubblan i New York eller i London är det vi som drabbas hårdast. Det här är naturligtvis inte rättvist, men det är precis på det sättet det är.

Herr talman! Uppgiften för politiken är nu tydlig. Vi ska värna de offentliga finanserna, vi ska skydda kärnan i den offentliga välfärden, vi ska dämpa nedgången och vi ska säkra att arbetslösheten inte långsiktigt biter sig fast.

Ordning och reda i offentliga finanser är vårt viktigaste skyddsvärn mot oro på de internationella finansiella marknaderna. Vi kan inte lyfta Sverige ur världen, men vi kan bygga förstärkningar kring välfärden. När de offentliga finanserna är trygga kan allmänheten vara trygg med att politiker – regering och opposition – inte behöver samlas på krisnätter för att enas om dramatiska och brutala nedskärningar eller mycket kraftiga skattehöjningar. Då slipper hushållen hålla i plånboken för att de är oroliga för jobbvadraget. Då slipper pensionärerna bekymra sig för att pensionerna ska urholkas eller för att de måste lägga undan extra därför att tryggheten i sjukvården eller äldreomsorg ska skäras ned.

När de offentliga finanserna är starka kan vi möta nedgången med aktiva åtgärder. Vi har en hektisk vinter och höst bakom oss. Vi har tagit fram lagstiftning för att kunna ta över banker i kris utan att för den skull rädda bankägare. Staten erbjuder en trygg famn för systemviktiga banker, men staten har också hårda nypor när det gäller att skydda skattebetalarnas pengar.

Vi har tagit fram likviditetsstöd på 400–500 miljarder för att säkra att den finansiella sektorn fungerar, inte för att säkra vinsterna i banksektorn. Vi har bidragit till och säkrat att fordonsindustrin har lån hos EIB på uppemot 10 miljarder. Det har vi inte gjort genom villkorslösa lån, utan vi har begärt säkerheter, säkerheter för att pengarna stannar i Sverige och säkerheter för att produktionen drivs i Sverige.

Vi har tagit ansvar för fordonsindustrin, men inte genom att öppna en industriakut för att täcka förluster i amerikanska jättebolag. Vi har arbetat aktivt för att Europa gemensamt ska möta denna kris, men vi har också stått på oss mot protektionism och stödpolitik.

Herr talman! Det är tuffa tider nu. Regeringen möter krisen. Det kan vi göra därför att den här regeringen och tidigare regeringar tagit ansvar i goda tider så att vi nu har resurser att möta nedgången. Det är ansvaret under de goda åren som gör att vi nu har kunnat förstärka jobbvadraget så att hushållen har mer kvar i plånboken. Det är ansvar i goda tider som gör att vi kan göra stora investeringar i järnvägar, vägar och forskning. Det är ansvarstagande i goda tider som har gjort att vi har kunnat satsa på kunskap. Det är ansvarstagande i goda tider som gör att vi har minskat skuldsättningen. Det är det ansvaret som gör att vi kan värna välfärden också under krisen. Det är så vi tillsammans kan ta oss ur den här krisen.

Vår uppgift är att förhindra att arbetslösheten biter sig fast. I lågkonjunktur heter arbetslinjen aktiv arbetsmarknadspolitik. De närmaste åren framöver sker en massiv utbyggnad av de aktiva åtgärderna. Vi hade förra året 85 000 personer i aktiva åtgärder. Vi kommer nu att närma oss 250 000 personer. Det handlar om att resurserna till Arbetsförmedlingen inom de kommande åren kommer att öka med uppemot 50 miljarder kronor. Vi kommer att närma oss situationen att 5 procent av arbetskraften befinner sig i olika typer av arbetsmarknadspolitiska program.

Det här är den snabbaste utbyggnaden av arbetsmarknadspolitiken som jag vet i något av våra europeiska grannländer och mer än vad vi gjorde efter Asienkrisen, mer än vad vi gjorde efter Rysslandskrisen och mer än vad vi gjorde efter IT-kraschen.

Arbetsmarknadspolitiken är central i krislägen. Det är nu när efterfrågan på jobb är låg och de lediga platserna är få man behöver de aktiva åtgärderna. Det handlar om att den som har varit arbetslös en tid ska erbjudas möjlighet till viss aktivitet. Vi vet att varje vecka och varje månad i arbetslöshet ökar risken för att man fastnar i utanförskap och beroende. Det handlar om att säkra resurser så att de arbetslösa inte slutar att söka jobb. När det blir fler sökande på förmedlingen måste förmedlingarna också ha resurser för att möta detta. Nu när människor verkligen får söka hårt för att hitta ett arbete ska det finnas resurser till stöd. Det kan också handla om att man får komplettera sin utbildning, förnya sin yrkeskunskap inom yrkesvux, lärlingsplatser, arbetspraktik eller yrkeshögskolor.

Herr talman! I kristider är det viktigt att människor kan lita på att de offentliga åtagandena står fast. När subprimelånen kraschat, luften har gått ur kvartalsekonomin ska man veta att det finns personal när man lämnar barn på dagis, att både sjukhus och vårdcentral har bemanning och att de gamla är trygga med den omvårdnad de kan få i hemtjänsten. Vi kan inte isolera Sverige från den här krisen. Skatteintäkterna har minskat med 120 miljarder, vi är i den första riktigt globala recessionen. Vi kan inte lyfta kommunerna ur detta ekonomiska läge. Det kommunala självstyret gäller. Kommunerna har ansvaret. Men vad vi kan göra är att prioritera det som är det viktigaste för att hålla emot i ett sådant läge. Därför tillför vi kommunerna 7 miljarder och 5 miljarder de kommande åren, sammantaget 17 miljarder 2010, 2011 och 2012.

Att kommunerna får ökade resurser dämpar krisen. Det är en effektiv åtgärd för att se till att vi säkrar välfärden i kristider.

Herr talman! Mot en samlad ansvarsfull regering står ett splittrat vänsteralternativ. Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet vill bilda regering efter valet 2010. Trots det verkar de inte förbereda sig alls för att bära det tunga regeringsansvaret. Sverige står inför mycket svåra utmaningar. Arbetslösheten ökar, utanförskapet ökar, jobb slås ut. Då blir vänsteralternativets svar att lägga fram förslag som skulle underminera en ansvarsfull ekonomisk politik. Varje dag får vi nya pressmeddelanden. När man räknar samman kraven och löftena växer notan. I tv-soffan jobbar de socialdemokratiska sedelpressarna på högtryck. I snart sagt varje kommentar inom varje område kan Thomas Östros och oppositionen lova mer pengar. Trots att vi tillför 50 miljarder till arbetsmarknadspolitiken kan man tillföra mer och höja a-kassan.

Trots att vi prioriterar kommunerna kan Socialdemokraterna alltid lova mer.

Alltid mer, aldrig nog. Alltid mer, aldrig ansvar. Alltid mer, aldrig morgondagen.

Herr talman! Miljöpartiet och Vänsterpartiet arbetar på precis samma sätt, parallellt och utan koordinering. Om Socialdemokraternas sedelpress inte går på högvarv är miljöpartisterna beredda att dra i veven. Sammantaget skulle vänsterpartisternas olika förslag innebära att de offentliga finanserna försvagades påtagligt.

Allting har sitt pris. Att spendera miljard efter miljard utan finansiering har också sitt pris. Det skulle undergräva förtroendet för Sverige. Det skulle leda till att räntorna steg, att hushåll och företag tappar framtidstron. Tappar man greppet om de offentliga finanserna tappar man också greppet om krishanteringen.

Herr talman! Det finns inga mirakel i politiken. Det finns inget paradis i politiken. Man kan inte hantera en kris genom att hänge sig åt en fantasivärld.

Sverige är en del av världsekonomin. 90 procent av världsekonomin befinner sig i recession. Att ge sken av att man kan lyfta Sverige ur det läget är att vilseleda allmänheten.

Volvo, Sandvik, Electrolux och Scania säljer 90–95 procent av sina produkter utomlands. Det finns inget utgiftsområde i budgeten som gör att tyskarna köper fler lastbilar. Det finns ingen skatt vi kan sänka så att amerikanerna köper fler kylar och frysar. Det finns ingen subvention vi kan dela ut som gör att kineserna köper fler svenska kullager.

Vi kan inte ge sken av att vi kan stoppa den sysselsättningsnedgång och den arbetslöshetsuppgång vi nu har. En sådan politik existerar inte i något land.

I England har man sett hur misslyckade bankstöd har förött de offentliga finanserna, men arbetslösheten ökar. I Spanien har man stora underskott, men arbetslösheten ökar. I Tyskland och Holland försöker finansministrar, precis som här, att ta ansvar och kämpa med att hålla ordning på offentliga finanser. De vet, precis som vi, att man inte kan trolla med knäna och ge efter för utgiftskrav.

Herr talman! Sverige står nu inför ett mycket allvarligt ekonomiskt läge. Det vi har upplevt de senaste decennierna är att i kris efter kris har arbetslösheten hamnat på högre nivåer. Det här var vad som hände i England på 70-talet. Det här var vad som hände i Tyskland på 80-talet. Det här var vad som hände i de nordiska länderna på 90-talet. I kristider växte arbetslösheten, och sedan bet den sig fast på en högre nivå.

Vad beror det här på? Ja, i grunden beror det på att man övergav arbetslinjen. Allt högre skatter på låg- och medelinkomsttagare, alltmer omfattande transfereringssystem, allt sämre fungerande lönebildning och alltmer av regleringar har pressat arbetslösheten högre och högre.

Låt oss inte upprepa de misstagen! Vi ska göra vad vi kan för att förstärka arbetslinjen. Utanförskapet ska inte öka, och arbetslösheten ska inte bita sig fast.

I ett sådant läge är det viktigt att vi värjer oss mot åtgärder som har just den effekten. Höjer man skatter för låg- och medelinkomsttagare och förstärker bidragen leder det till att färre människor arbetar. Då förlängs arbetslöshetstiderna. Då kommer de som befinner sig i åtgärder att söka mindre aktivt. Då kommer färre att lämna arbetslöshet. Då kommer fler att fastna i sjukskrivning och förtidspension. Då kommer socialbidragstagarna att bli fler. Då kommer arbetsmarknadens funktionssätt att försämrast. Då kommer lönebildningen att försämrast. Då kommer kostnadstryck och inflationsförväntningar att slå ihjäl den sysselsättningsuppgång som en gång kommer. Då cementeras utanförskap. Då cementeras arbetslösheten på en hög nivå.

Herr talman! Oppositionen är fundamentalt och i grunden oenig. Man saknar budgetalternativ. Man saknar en samlad bedömning av det ekono-

miska läget. Man är inte överens om ett gemensamt utgiftstak. Man har inte samma skatteförslag. Man är inte överens om hur Sverige ska arbeta i Europa när Europas krishantering blivit så central för vår politik. Man saknar ekonomisk politik.

Man kan inte regera Sverige utan en samlad och ansvarsfull ekonomisk politik. Det leder till handlingsförlamning, splittring, oförmåga att möta utmaningar och en tomhet i jobbpolitiken.

Mot en samlad och ansvarsfull alliansregering står en ansvarslös och splittrad vänsteropposition. I kristider har Sverige inte råd att satsa på en splittrad vänster.

Sverige behöver stå samlat för att möta krisen. Alliansregeringen står samlad. Vi har väldigt tydliga uppgifter framför oss: Vi ska säkra de offentliga finanserna. Vi ska värna välfärdens kärna. Vi ska dämpa nedgången. Vi ska förhindra att arbetslösheten biter sig fast. Det är vår uppgift, och det är den uppgiften vi ska lösa de kommande åren.

(Applåder)

Anf. 2 THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Jobben är den viktigaste frågan för oss socialdemokrater. Därför blir det så märkligt att lyssna på Anders Borg i en sådan här debatt. Hela budskapet i hans första inlägg är att det här med jobben kan man inte göra så mycket åt. Han som gick till val på frågan om jobben har nu som huvudbudskap att regeringen inte kan påverka jobben.

Sverige och världen befinner sig i en mycket djup recession. Arbetslösheten skenar.

För precis ett år sedan stod finansministern i den här talarstolen och presenterade vårbudgeten då. Det var en ganska nöjd finansminister, som viftade bort alla bekymmer. Han sade så här: Om man lyssnar på oppositionen ”är det lätt att få intrycket att Sverige står inför en allvarlig nedgång ... med massarbetslöshet ... och förödd statsfinanser”.

Borg avslutade med att säga: Östros är ensam, möjligtvis med undantag för Nuder, i bedömningen att vi står inför en nära förestående bankkris.

Tydligare kan det inte bli. Regeringen har regerat som om högkonjunkturen skulle vara för evigt. Ni ärvde ett överskott på 70 miljarder kronor i offentliga finanser som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet tillsammans med svenska folket arbetat ihop. Men pengarna brände i fickan. Ni sänkte skatten med drygt 85 miljarder kronor i högkonjunktur. I år går staten med mycket stora underskott – lånebehovet blir i år 186 miljarder kronor. Men regeringen fortsätter att sänka skatten för dem med högst inkomster, nu med lånade pengar.

Regeringen har inte förberett Sverige för en kris. Tydligast blir det när man tittar på arbetslöshetsförsäkringen. Du, Anders Borg, chockhöjde avgifterna till arbetslöshetsförsäkringen. Du trängde ut 500 000 människor ur arbetslöshetsförsäkringen – de står nu skyddslösa när massarbetslösheten knackar på porten.

Herr talman! Nu krävs ansvarstagande och förmåga att ingjuta hopp och framtidstro för att ta Sverige ut ur det mycket tuffa läge vi befinner oss i. Den rödgröna oppositionen har en gemensam politik i att vi måste investera i jobb och utbildning nu. Vi har starkt stöd från Konjunkturinstitutet och från regeringens eget finanspolitiska råd, som menar att det

krävs investeringar i jobben för att krisen inte ska bli ännu djupare. Det är också väldigt viktigt i ett krisläge – det har jag lärt mig från mina erfarenheter av att bekämpa kris som vi fått ärva av borgerliga regeringar – att man måste fördela bördorna rättvist.

Nu säger regeringen att Sverige inte har råd att investera för att dämpa arbetslösheten. Men man har råd att sänka skatten för höginkomsttagare. Anders Borg, som tjänar drygt 100 000 kronor i månaden, får nu en skattesänkning på 13 000 kronor – med lånade pengar! Jämför det med pensionärerna, som fick ett förslag på 68 kronor i månaden i skattesänkning. De 10 procent rikaste i Sverige har med regeringens politik fått mer i fickan av Anders Borg än vad 60 procent av befolkningen har fått tillsammans.

Alla är överens om att det är helt fel väg för att ta Sverige ut ur en djup ekonomisk kris. Det skapar inte jobb. Lyssna på experterna! De säger att det krävs investeringar i infrastruktur, investeringar i vården och skolan och investeringar för att stärka människors trygghet – annars faller vi än djupare i den ekonomiska krisen.

Vi ser nu en finansminister som har tappat greppet om den ekonomiska utvecklingen. I vårpropositionen kan vi läsa att en halv miljon människor inom kort kommer att vara arbetslösa, att underskotten växer till långt över 100 miljarder kronor och att antalet socialbidragstagare ökar med 50 procent. Ändå kommer Anders Borg tomhänt till Sveriges riksdag. Den budget som nu läggs fram är kliniskt ren på investeringar för jobben.

Man säger nu att man tillför 10 miljarder på arbetsmarknadsområdet och skriver artiklar om att det är aktiv arbetsmarknadspolitik. Men det är helt fel. Det är 10 miljarder som kommer av att a-kassan måste betala ut mer pengar till fler människor för att massarbetslösheten är här. Det är passiv ersättning till arbetslösa, men det är inte en krona till yrkesinriktad utbildning eller möjligheter till jobb för de arbetslösa. Och det är ingen slump – det är ett medvetet val.

Anders Borg hävdar att det inte går att göra någonting åt krisen eftersom den är global, och därför kan vi inte bekämpa arbetslösheten på hemmaplan. Det är alldeles riktigt att finanskrisen är global – den kräver globala svar. Det krävs ökat internationellt samarbete för att reda upp i en kollapsad internationell kapitalmarknad.

En starkare internationell valutafond är helt nödvändig. Europa bör ta tåten genom att ha gemensamma regelverk för finansmarknaderna och skärpa övervakning och kontroll av EU:s finansmarknad. Vi bör ha en europeisk finansinspektion med muskler och befogenheter att agera över nationsgränser.

Skadliga bonusar i finanssektorn kan inte tillåtas. Men att krisens ursprung är globalt är inget försvar för passiviteten i Sverige. Varje ansvarsfull regering måste agera för att mildra skadorna av krisens verkningar i Sverige.

Nu växer arbetslösheten i Sverige dubbelt så snabbt som genomsnittet i EU. Alla oberoende bedömare är överens om att passiviteten från regeringen är skadlig för den ekonomiska utvecklingen. Konjunkturinstitutet säger så. Finanspolitiska rådet, med Lars Calmfors i spetsen, säger så. De betonar att regeringen måste bli mer aktiv för att klara jobben.

Konjunkturinstitutet säger att sysselsättningen kan minska med ytterligare 50 000 människor om man inte genomför aktiva insatser. Konjunkturinstitutet beskriver det så här: Utan en finanspolitisk stimulans kommer lågkonjunkturen att bli djupare, och fler personer kommer att långvarigt slås ut från arbetsmarknaden.

Förra veckan kom Europas statistikkontor Eurostat med statistik över hur det går för de europeiska länderna. Sverige utvecklas sämre än jämförbara länder. Det går sämre än Danmark, Tyskland, Norge, Finland, Holland, Belgien och USA – ja, sämre än Island i den senaste statistiken. Förklaringen till detta är inte att vi har fått en sämre exportutveckling än andra. Alla har drabbats hårt av en skarpt fallande export. Det är djupt allvarligt för svensk exportindustri. Men det som skiljer ut Sverige är att konsumtionen i Sverige faller snabbare än i övriga länder. Det kommer av den otrygghetschock som, du, Anders Borg, har bidragit med under högkonjunkturåren.

Människor är rädda för att arbetslöshetsförsäkringen inte fungerar. Människor är rädda för att bli fattiga om de blir arbetslösa. Man kan få en a-kassa på 50 procent av inkomsten – om man får någon alls, för man kanske inte längre är med i a-kassan. Också här beskriver Konjunkturinstitutet vad som händer när människor inte längre kan lita på arbetslöshetsförsäkringen. Osäkerheten om framtida inkomster gör hushållen mer försiktiga och dämpar hushållens efterfrågan. Otrygghetschocken driver på den ekonomiska nedgången och ökar arbetslösheten i Sverige.

Du, Anders Borg, bär ett personligt ansvar för detta att en halv miljon människor har trängts ut, och du kommer till riksdagen utan förslag om hur vi ska få en arbetslöshetsförsäkring som återigen skänker den trygghet som krävs, inte bara för dem som är arbetslösa utan för alla dem som riskerar att bli arbetslösa och som nu håller hårt i slantarna för att de är rädda för vad som är på väg att hända.

Det krävs en ansvarsfull ekonomisk politik. De offentliga finanserna ska ha ett överskott över konjunkturcykeln. Det överskottsmål som vi socialdemokrater införde är en styråra i den ekonomiska politiken. Överskott i goda tider behövs för att man ska kunna investera i jobben i dåliga tider. Men regeringens nonchalans inför arbetslösheten gör att underskotten förvärras. Vägen tillbaka till överskott blir längre, och fler människor slås ut från arbetsmarknaden.

För mig är det full sysselsättning och ansvar för statens finanser som måste prioriteras. Sänkta skatter på lånade pengar får vi lägga åt sidan i ett krisläge som detta, Anders Borg!

Socialdemokraterna följer rekommendationerna från Konjunkturinstitutet och Finanspolitiska rådet. Vi har föreslagit ett offensivt investeringspaket för jobb, byggande och utbildning om 20 miljarder kronor. Det är en politik som ger 100 000 människor jobb, utbildning eller praktikplats.

Det är en politik som för det första handlar om en starkare utbildningslinje. Vi satsar brett på utbildning med ett ordentligt kunskapslyft som lyfter Sverige och de arbetslösa och förbereder oss på den konjunkturuppgång som en dag kommer: yrkesvux, kvalificerad yrkesutbildning, högskoleutbildning men också spetskompetensutbildning för dem som varslas i till exempel fordonsindustrin, så att man slipper bli uppsagd utan samarbetar för att spetsa kompetensen.

I vårpropositionen satsar regeringen på 400 nya platser i yrkesvux. 400 – det är 1,2 plats per kommun när 550 000 människor ska bli arbetslösa!

För det andra handlar det om att stimulera småföretagsamheten. Småföretagen lider hårt av krisen. Ni har höjt arbetsgivaravgiften. Lätta på bördan för småföretagen! Se till att möjligheten till riskkapital ökar. Öka tryggheten för småföretagen. Bjud in industrin till överläggningar om framtidsprogram som stärker innovation och konkurrenskraft för framtiden. Vår industri behöver vi, och vi ska samarbeta med den.

För det tredje: Investera i de gröna jobben! Det behövs väg- och järnvägsinvesteringar. Det är sådant som vi ändå behöver göra. Låt oss tidigarelägga dem. Stimulera byggandet av hyresrätter. Rusta upp miljonprogramsområdena. Vi har snart massarbetslöshet bland byggnadsarbetarna. Det är inte vettigt att låta dem gå på a-kassa när vi har så stora behov av att få fart på byggnationen i Sverige.

För det fjärde: Bryt otrygghetens negativa spiral. Det är en otrygghetschock som du har skickat ut över svenska folket och som gör att vi drivs ned ytterligare i krisen. Människor är rädda. Stärk trygghetssystemen, som arbetslöshetsförsäkring och sjukförsäkring. Låt pensionärer, barnfamiljer och studenter se att vi förstår att det är en pressad situation. Stimulera konsumtionen den vägen.

För det femte handlar det om välfärden, skolan och sjukvården. Anders Borg har lovat att det inte ska bli några besparingar i skolan och sjukvården, men då ser han inte verkligheten. Det sägs upp människor varje vecka från just skolan och sjukvården för att kommunernas finanser föröds av krisen. Trots att Konjunkturinstitutet säger att kommunerna behöver mer pengar i år för att man inte ska säga upp fler lärare, sjuksköterskor och barnskötare kommer inte en enda krona mer i år från finansministern. Kvalitetsrasen i välfärden fortsätter.

Särskilt viktigt blir det med ungdomsarbetslösheten. Redan i dag är var fjärde ung arbetslös. Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har lagt fram ett brett, offensivt paket för att möta ungdomars behov av utbildning, jobb, praktik och sommarjobb för dem som går ut från gymnasieskolan. Vi måste ta till vara den kraft som finns i ungdomsgenerationen och inte låta dem gå passiva, som sker i dag.

Herr talman! I valet för snart tre år sedan sade Moderaterna att man skulle värna de offentliga finanserna. Det löftet bröt man. I stället har man lånat till sänkta skatter. Snart har du, Anders Borg, sänkt skatterna med 100 miljarder, nu på lånade pengar. På Riksgäldskontoret sitter din företrädare Bo Lundgren och lånar upp de miljardtals kronor som krävs för att finansiera dina skattesänkningar. Bo Lundgren är säkert stolt. Ni kommer ihåg att han ville sänka skatterna med 130 miljarder kronor. Du är snart där, men det är ett dyrt borgerligt experiment.

Ni sade att ni skulle satsa på jobben. Ni har lagt jobbpolitiken åt sidan. Redan förra året, innan jobbkrisen slog ut, var det fler arbetslösa än när ni tog över makten. Nu förutspår ni 200 000 fler i utanförskap. Jobben och utanförskapet var ju er viktigaste fråga.

Redan förra året ökade socialbidragen i nästan alla Sveriges kommuner. Nu ökar socialbidragen framöver med 50 procent. Det är 5 miljarder kronor – nästan hela den satsning du gör på kommunerna – som äts upp av ökade socialbidrag.

Nu varnar expertisen, Konjunkturinstitutet, för att stora grupper av människor permanent slås ut från arbetsmarknaden. Det finns en risk för att sysselsättningen minskar permanent med 100 000 människor som inte kommer att kunna bidra till jobb och produktion framöver. Du har konsekvent underskattat kraften i nedgången i ekonomin. Du har konsekvent varit passiv och bidragit till att Sverige har en sämre sits nu än vi hade behövt ha. Du har tappat greppet om den ekonomiska utvecklingen.

Vi socialdemokrater är tydliga. Det främsta målet är full sysselsättning. Det når man genom att hålla ordning och reda och prioritera hårt i de offentliga finanserna. Lagg ofinansierade skattesänkningar åt sidan. Investera i jobben och i människors framtidstro. En dag vänder den internationella konjunkturen. Då måste Sveriges folk och företag ha vässat kompetensen, stärkt kunskaperna och kunna ta för sig av en marknad som växer.

Med din politik, Anders Borg, ökar utslagningen på arbetsmarknaden. Då föröds offentliga finanser på sikt. Det behövs rättvisa och framtidspolitik för att ta Sverige ur krisen.

Herr talman! Sverige kan – bättre!
(Applåder)

Anf. 3 ROGER TIEFENSEE (c):

Herr talman! Riksdagsledamöter! Åhörare! Vi upplever en global finanskris av sällan skådat slag. Det är glasklart att en sådan finanskris och lågkonjunktur slår hårt mot svensk ekonomi.

När företag och hushåll runt om i världen känner oro eller inte får krediter köper de inte varor och tjänster i samma utsträckning som förut, och det träffar rakt i mellangärdet på ett litet exportberoende land som Sverige.

När exportindustrin drabbas påverkar det givetvis arbetsmarknaden. När exportindustrin och arbetsmarknaden drabbas påverkar det givetvis offentliga finanser. Allt hänger ihop. Finanskrisen och lågkonjunkturen är globala, och de påverkar Sverige hur vi än vänder och vrider på oss.

Samtidigt har Sverige ett mer gynnsamt utgångsläge än många andra länder. En politik som haft fokus på ökad sysselsättning och starka offentliga finanser gör att Sverige kan möta lågkonjunkturen mer offensivt än andra länder.

Regeringen gjorde det redan i budgeten förra hösten. Det handlar om investeringar i vägar och järnvägar. Det var en närtidssatsning som aldrig hade gjorts tidigare. Det är 10 miljarder under 2009 och 2010. Till detta ska man lägga ambitionshöjningar på 1 miljard när det gäller drift och underhåll av vägar och järnvägar.

Det handlar om väg- och järnvägsarbeten över hela landet. Har du inte sett dem än så kommer du att se dem på en arbetsplats nära dig.

Höstbudgeten innehöll också investeringar i kunskap, forskning och innovation för att skapa framtidens jobb och välfärd. Det var en forskningssatsning som vi inte heller skådat tidigare. Men det var också bredare utbildningssatsningar i grundskolan, gymnasieskolan, yrkesvux och lärlingsutbildningar.

Den innehöll också skattesänkningar för hushåll och företag.

Det är 32 miljarder under detta år som stimulerar ekonomin.

Herr talman! Det som regeringen har gjort efter budgetpropositionen är inte heller lite. Det handlar om stabilitetstärkande åtgärder för det finansiella systemet. Vi ser fortfarande problem i det finansiella systemet, men finansmarknaden fungerar bättre.

Det är framför allt småföretagen som har fortsatta problem. Därför har vi gett kapitaltillskott till Almi, så att småföretagen lättare ska kunna få del av krediter, så att de inte behöver ha så stor andel banklån utan hälften från Almi och hälften från bankerna.

Vi har gett kapitaltillskott till Svensk Exportkredit, så att de ska kunna underlätta för företag att exportera.

Vi har gjort ett helt åtgärds paket för fordonssektorn som nu börjar ge resultat. Volvo Personvagnar, Volvo Lastvagnar och Scania har alla beviljats lån från Europeiska investeringsbanken.

Det lades fram en tilläggsbudget redan i vintras, en budget för åtgärder för jobb och omställning. Det handlar om ökade resurser till Arbetsförmedlingen. Det handlar om ytterligare investeringar i infrastruktur och utbildningar. Det handlar om ROT-avdrag för att stimulera byggsektorn.

Detta var ytterligare 8 miljarder som stimulerade ekonomin.

Herr talman! Den som då likt Thomas Östros försöker framställa regeringens offensiva arbete för att möta lågkonjunktur och finanskris som passivitet och den som kommenterar varje insats som regeringen gör med ”för lite” och ”för sent” blir inte trovärdig.

Thomas Östros och Mona Sahlén har gjort sitt vägval. Det är plusmeny och extra allt som gäller. Men det är uppenbart att människor ser igenom den här retoriken. Man behöver inte vara utbildad ekonom för att veta att det inte finns några gratisluncher.

Herr talman! Alliansregeringens vägval präglas av ansvar för de offentliga finanserna, ansvar för jobben och ansvar för välfärdens kärnverksamheter.

För Centerpartiet och för mig som centerpartist är det självklart att ta ansvar för de offentliga finanserna. Vi vet som parti vad det innebär att sanera offentliga finanser. Och vårt minne är inte så kort att vi är beredda att sätta Sverige i en sådan situation att vi inte har ordning och reda i de offentliga finanserna.

Därför är det förvånande att se socialdemokratin och löfteskarusellen, att man har valt strategin som inte innebär ansvar för de offentliga finanserna, att Socialdemokraternas minne är så kort.

Det är plusmeny och extra allt som gäller i Thomas Östros och Mona Sahléns vägval. Det går inte att skylla på Wanja eller på att man är lurad. Det är deras eget val, och det inger inte förtroende.

Herr talman! För Centerpartiet är ansvarstagande för välfärdens kärnuppgifter också viktigt. Vård, skola och omsorg är viktiga välfärdstjänster som måste fungera även i dessa tider av kris.

Vården, skolan och omsorgen är också viktiga arbetsplatser. Därför är tillskottet om 7 miljarder till kommunerna och landstingen för 2010 oerhört viktigt. Därför är det tidiga beskedet om statsbidragshöjningen för 2011 och 2012, om 5 miljarder per år, också viktigt.

Sammantaget ökar det här kommunsektorns resurser med 17 miljarder, och det är viktigt för att dämpa effekterna av lågkonjturen och för att värna välfärdens kärna.

Herr talman! I tider av lågkonjunktur heter arbetslinjen aktiv arbetsmarknadspolitik. Vi möter den globala finanskrisen och lågkonjunkturen med aktiva åtgärder för dem som har drabbats av varsel och uppsägningar.

Det är viktigt att Arbetsförmedlingen kan göra tidiga insatser, ge stöd till arbetssökande när det gäller att hitta nya arbeten, ge möjligheter till utbildningar och praktikplatser. Det är inte minst viktigt för unga som många gånger har varit sist in på en arbetsplats och nu åker först ut när de drabbas av varsel och uppsägningar.

Herr talman! Men oavsett konjunktur är de goda förutsättningarna för företagande grunden för ett ansvarstagande för jobben. Och när exportindustrin har tuffa tider är goda förutsättningar för de mindre företagen med Sverige som hemmamarknad ännu viktigare för arbetsmarknad och för välfärd.

I den här budgeten, som vi diskuterar i dag, föreslås därför att anslagen till de regionala strukturfonderna höjs nästa år från 3,6 till 4,3 miljarder. Förslaget har förts fram av regeringens varselsamordnare. Vi har lyssnat. Vi lägger fram förslaget nu.

När det är tider av varsel och uppsägningar ser vi att strukturfonderna kan vara ett verktyg. Länen får möjlighet att fatta beslut tidigare, i en ökande takt och betala ut tidigare. Det kan handla om att förstärka företagsamheten, jobba med innovationer eller förbättra insatser på klimat- och energiområdet.

Herr talman! Det gäller att kunna göra rätt saker och att undvika att göra fel saker. Jag kan ta gårdagens Dagens Industri som ett exempel. Det handlar om tre rubriker.

Den stora rubriken är: "Islossning på kapitalmarknaden. Nu ökar tillgången på pengar för storbolagen."

Det är bra. Därför är det viktigt att fortsätta att förbättra kapitalmarknaden för att få den att fungera också för de små företagen. Då tror jag att ett återinförande av förmögenhetsskatten, som Socialdemokraterna har föreslagit, är helt fel åtgärd. Det kommer att minska tillgången på kapital.

Den andra, lite mindre, rubriken är: "Full fart i fjällen efter rekordår".

Sedan står det: Efter en säsong med bra väder och svag kronkurs kan de svenska skidorterna konstatera rekordresultat. Och nu väntar storinvesteringar.

Man skulle kunna lägga till att sänkta arbetsgivaravgifter, allmänt och för unga, har varit en bidragande faktor. År 2007 sänktes skidliftsmomsen från 12 till 6 procent. Det är också en bidragande faktor.

I detta läge är då chockhöjda arbetsgivaravgifter för unga, som Socialdemokraterna föreslår, helt fel åtgärd. Dessutom skulle, återigen, en återinförd förmögenhetsskatt kanske riskera investeringarna.

Den tredje rubriken finns uppe i hörnet: "Norden klarar investeringsras inom miljöteknik".

Norden står emot global nedgång av investeringar inom miljöteknik. Störst är investeringarna i energigenerering, framför allt vindkraften.

Där tror jag, herr talman, att energiöverenskommelsen skapar förutsättningar för att förstärka investeringar i förnybar energiproduktion. Vi vet det. Elcertifikaten är självgenererande, det tredje benet som är det väldigt tydliga tillskottet med förnybar alternativ energi. Det kommer att växa fram. Det kommer att innebära stora investeringar i förnybar energi.

Prot. 2008/09:100
15 april

*Bordläggningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

Men också här skulle ett återinförande av förmögenhetsskatten vara fel åtgärd, för det skulle dra bort kapital, kapital som man är villig att investera.

Det är kanske det som Mikaela Valtersson inser när hon kommenterar Socialdemokraternas utspel om att återinföra förmögenhetsskatten som det tråkigaste förslaget som s fört fram.

Ulla Andersson kommenterade också: Vi kommer att behöva diskutera skattefrågor både länge och väl innan vi kommer fram till en gemensam linje.

Herr talman! Det är alldeles uppenbart att oppositionen inte har någon gemensam ekonomisk politik, framför allt inte på skatteområdet.

Det inger inte förtroende. Är det något som hushåll, marknaden och företag i Sverige behöver nu är det förtroende, ett ansvarstagande. Det är det som regeringen erbjuder.

(Applåder)

Anf. 4 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Jag ska börja med en jämförelse av denna kris med tidigare svenska kriser. Sedan ska jag ta upp konjunkturläget. Därefter går jag över till den stora tvistefrågan i svensk ekonomisk politik, nämligen frågan om hur expansiv politiken bör vara och vilka risker regeringen i dagsläget kan acceptera utan att äventyra uthålligheten i den förda politiken och de långsiktiga målen för de offentliga finanserna. Avslutningsvis ska jag granska det socialdemokratiska alternativet och ta upp den så kallade Radetzki-frågan.

Lärdomarna av krisen i början av 1990-talet återkommer ständigt i debatten. Med rätta, vill jag säga. Men, menar jag, läxorna från 1970-talets försök till egen svensk överbrygningspolitik är väl så relevanta som 90-talskrisen.

Både på 1970-talet och på 1990-talet hemmakoktes inhemska kostnadskriser. Dagens kris är dock en utifrån kommande efterfrågekris, åstadkommen utan svensk förskyllan. Utlandets efterfrågan på svenska varor och tjänster har helt plötsligt fallit bort.

Vi kan med vår ekonomiska politik skapa en högre inhemsk efterfrågan och delvis väga upp den svagare internationella efterfrågan, men inte särskilt mycket. Vår specialiserade exportindustris internationella kunder inom industri, infrastruktur, gruvor, fordon och så vidare efterfrågar helt andra varor och tjänster och i helt andra volymer än svenska privatkunder och svensk offentlig sektor.

När kommer då den internationella uppgången som är avgörande? OECD publicerade så sent som förra veckan en genomgång av bland annat alla OECD-länders framåtblickande konjunkturindikatorer. De pekar på även fortsättningsvis en djup nedgång i de sju stora länderna, inklusive euroområdet. Utvecklingen av nedgången är för alla länder svag. Utsikterna i USA, Kanada, Japan, Kina, Ryssland, Brasilien och Indien försämrades jämfört med den föregående månaden.

En liten förbättring av läget kan dock noteras i Frankrike, Italien, Korea, Polen och Finland. Men slutsatsen är ändå att det ännu inte finns några säkra tecken på en generell uppgång i världsekonomin. Många för Sverige stora exportmarknader befinner sig dessvärre i fortsatt nedgång.

Sverige då? Vi lever med en unik global kris som vi inte vet när den lättar. Regeringen kommer, som det har sagts tidigare här, redan i utgångsläget att ha OECD:s mest expansiva finanspolitik 2008–2010.

Begränsningen för finanspolitikens expansiva inriktning utgörs av riskerna på sikt, bland annat hur man ska kunna lösa den så kallade exitfrågan, det vill säga hur man så småningom ska komma ur en expansiv överbrygningspolitik utan kraftiga nedskärningar i välfärdssystemen och skattehöjningar. Vi talar i Sveriges fall redan i dagsläget om en mer expansiv politik än i något annat OECD-land i ett läge med en global konjunktursvacka som är unik, både i sin orsak och i sitt förlopp, som vi inte vet hur lång den blir och där alla länder ligger i samma konjunkturfas.

Att i detta läge, som oppositionen vill, driva en på samma gång mer aggressiv och på jobben dåligt fokuserad finanspolitik är farligt och inbjuder till att göra om 1970-talets misstag. Sverige försökte sig då på en egen överbrygningspolitik. De då sittande regeringarna körde rejält i diket med devalveringar och underskott. Det kommer inte att upprepas.

I dag som på 1970-talet spelar oppositionen, likt Homeros sirener i Odysseen, en lockande finanspolitisk expansionssång som ska driva den ekonomiska politikens ansvariga i kvav för att sedan, i detta sammanhang politiskt, döda dem. Regeringen kommer dock inte att låta sig vilseföras av Östros och övriga oppositionens försök till denna förföriska expansionssång utan är beslutsamt bunden vid det finanspolitiska ramverkets fasta mast.

Men utan regeringens strida ström av motåtgärder hade naturligtvis finanskrisen varit värre och arbetsmarknaden betydligt svagare. Vidtagna åtgärder har också haft effekt. De så kallade räntespreadarna på finansmarknaden är i det närmaste normala i dag. Den svenska börsen, som en indikator, föll mest i världen under krisens inledning men har nu stabiliserats.

Oppositionen påstår att regeringen är passiv, paralyserad och handlingsförlamad. Det är dock att luras med sanningen. Finanskrisen har regeringen bland annat motat genom att inrätta stabilitetsfonden, ge kapitaltillskott till Svensk Exportkredit, till Almi för lån till små och medelstora företag och till forsknings- och utvecklingsbolag för fordonsindustrin.

Ökade möjligheter till lån och kreditgarantier för Svensk Exportkredit och Exportkreditnämnden är genomförda. Garantier är införda för Europeiska investeringsbankens lån till svensk fordonsindustri. Nya så kallade omstruktureringslån till fordonsindustrin bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Arbetsgivare kan få anstånd med inbetalning av skatt till nästa år. För insatser mot finanskrisen i utvecklingsländerna får Swedfund ett särskilt kapitaltillskott. Riksbanken och Riksgälden har gjort stora och framgångsrika insatser för att återskapa en fungerande svensk finansmarknad.

Låt mig nu fokusera på den traditionella finanspolitiken. Regeringen har sänkt skatten, inte primärt för höginkomsttagare – inte alls – utan med fokus på låg- och medelinkomsttagare. Man har också sänkt skatten för pensionärer, sänkt socialavgifter, gjort satsningar på utbyggd infrastruktur, gett mer till forskning och utbildning, mer till psykiatrisk vård, med mera.

Om vi ser just till arbetsmarknaden har regeringen plussat på med extra pengar till infrastruktursatsningar, infört permanent ROT-avdrag och lagt till mer resurser till korttids- såväl som långtidsarbetslösa. Det handlar om mer resurser till jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar. Antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program expanderar mycket kraftigt nu och blir minst 140 000 personer i år och ca 215 000 nästa år.

Ökade statsbidrag till kommunerna kommer att utgå i tre år med 17 miljarder kronor. Lägre kostnader för kommunerna råder i dag, bland annat genom sänkta sociala avgifter för unga anställda. Det är ett stort resurstillskott till kommuner och landsting.

Den här uppräknningen blir lite trädig, ärligt talat. Mitt syfte är att dementera med all önskvärd tydlighet att regeringen skulle vara passiv. Det är inte heller så som Thomas Östros påstår här att den ekonomiska expertisen på något sätt backar upp honom. Ekonomistyrningsverket är mycket försiktigt och delar inte alls Konjunkturinstitutets offensiva hållning.

Jag tog ned från hyllan i går den senaste bankrapporten. Den kom från Handelsbanken. Den delar finansministerns bedömning. Jag kan gå igenom argumenten senare.

Vad vill då oppositionen? Samtidigt som oppositionen starkt kritiserar regeringens keynesianskt motiverade upplåning och kallar den för slöseri använder Socialdemokraterna krisen för en okontrollerad utgifts-explosion och ökar statens utgifter på nästan alla områden.

Denna överbudspolitik gäller inte bara ökade transfereringar till a-kassan och sänkta a-kasseavgifter utan även ökade bidrag till barnfamiljer, pensionärer och studenter. Kommunerna ska få väsentligt mer jämfört med vad regeringen föreslår. Det handlar om mer bidrag till småföretagen, till trygghetssystemen, sjukförsäkringen, barngrupperna i förskolan, äldreomsorgen och mer statligt riskkapital.

Socialdemokraterna vill också öka utgifterna mer än regeringen brett för utbildning, ge mer till högskolan, yrkesutbildning, sommarundervisning, fler gröna jobb, stark upprustning av miljonprogramsområdena, skolorna, äldreboendet, hyresbostäder, ge mer till infrastruktur, större ROT-avdrag, mer till klimatomställning, mer till välfärden, 90 000 sommarjobb, med mera, med mera.

Detta är nya eller ökade offentliga utgifter som presenterats av Thomas Östros bara sedan den 1 mars 2009, det vill säga under en och en halv månad. Vilka utgiftsökningar ska inte Östros hinna med att kasta fram under tiden fram till valet 2010 med tanke på att det till dess återstår hela ett och ett halvt år? Bäva månde vi alla.

Det finns naturligtvis stora problem med dessa överbud. Hur ska de höjda offentliga socialdemokratiska utgifterna avvecklas? Sveriges produktionsförmåga som ändå i botten ska finansiera detta har ju inte alls utvecklats i samma takt som de ökade offentliga utgifter som Socialdemokraterna står för. Tvärtom krymper bnp för närvarande. Det skulle vänta en socialdemokratisk utgiftsslakt runt hörnet, eller hur Thomas Östros?

Det andra problemet är oppositionens uppenbara oförmåga att prioritera. Det finns inget ändamål under solen som inte förtjänar ett kraftigt bidrag från Socialdemokraterna och även från Vänstern. Bidragspartiet

Socialdemokraterna är tillbaka med vidöppen plånbok tillgänglig för alla och envar.

Utgifterna är ur jobbsynpunkt också ineffektiva. Det är ett hoprafs av åtgärder som spretar åt alla möjliga håll. De ger inte maximalt med jobb utan innebär en med slöseri accepterad arbetslöshet.

Dessa överbud skulle medföra att den svenska finanspolitiken spårar ur som den gjorde på 1970-talet. Socialdemokraternas utgiftsexplosion skulle underminera Sveriges långsiktiga motståndskraft om krisen skulle bli djupare och dra ut det minsta lilla på tiden utöver det som är normalt i en konjunktur nedgång – och det är ju precis det som vi dessvärre ser att prognoserna pekar på. I nästa fas, med Östros politik, ligger alltså att nationen kommer att tvingas till nedskärningar och skattehöjningar.

Men, säger någon, så tokiga kan väl ändå inte Socialdemokraterna vara att de bäddar för ett läge som liknar det på 1970-talet eller 1990-talet?

Då är vi tillbaka till den kluriga fråga som Marian Radetzki, professor i nationalekonomi, ställde i valrörelsen 1994: Kan vi lita på att Socialdemokraterna ljuger? Det vill säga, kan väljarna lita på att Socialdemokraterna i opposition predikar en politik som de i regeringsställning inte har för avsikt att genomföra?

Alltså dubbelspel.

Det tricket fungerade inför valet 1994. Men om Östros och hans parti försöker samma trick i valrörelsen 2010, denna gång med långt mer än de utgiftsökningar jag redan nämnt, måste de inte bara föra de egna kärntrupperna bakom ljuset – ”Vi känner inte igen vårt eget parti” – utan även sina koalitionspartner i Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Den här gången lär det dock bli i det närmaste omöjligt, för vi har vänsteryttern Lars Ohly som kommer att fungera som garant mot ett sådant dubbelspel efter valet 2010.

(Applåder)

Anf. 5 STEFAN ATTEFALL (kd):

Herr talman! Tvärstopp. Bara så kan man beskriva världsekonomin efter att finanskrisen bröt ut i höstas. Vår framgångsrika tillverkningsindustri som byggt upp mycket av det svenska välståndet är nu hårdast drabbad i den världsvida ekonomiska recessionen. Efterfrågan på svenska bilar, lastbilar, svenskt stål, svenska verkstadsmaskiner och kullager har fallit med 30 procent på ett år.

Dramatiken i den ekonomiska utvecklingen ser vi också i statsfinanserna – från ett överskott på 135 miljarder kronor till ett underskott på 150 miljarder kronor på ett år. Även om vi räknar bort en massa engångseffekter går vi från plus 65 miljarder till minus 81 miljarder mellan 2008 och 2009. De 150 miljarder kronor som vi ska låna upp i år motsvarar en ökad skuldbörda på 17 000 kronor för varje svensk.

Den här dramatiska försämringen är möjlig att hantera därför att Sverige står starkt rustat att möta den här krisen. Vi hade god ordning i våra offentliga finanser och en relativt låg statsskuld. Men samtidigt visar dramatiken i siffrorna vikten av just en ansvarsfull ekonomisk politik och hur farlig en lättsinnig politik är. Hörde någon exempelvis någon utgift som Thomas Östros *inte* ville öka?

Prot. 2008/09:100
15 april

*Bordläggningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

Vårt starka utgångsläge visas också av att ungefär 200 000 människor gick från bidragsförsörjning och arbetslöshet till ett arbete under alliansregeringens två första år vid makten. Vi kunde alltså möta den ekonomiska krisen med en stark arbetsmarknad, och trots dagens dystra arbetsmarknad var den totala arbetslösheten högre under den socialdemokratiska våren 2006 än vad den är just nu.

Detta säger jag för att visa på svensk ekonomis starka utgångsläge, inte för att förminska de stora problem vi nu ser framför oss när den öppna arbetslösheten kanske kan nå uppemot 12 procent, om vi når siffrorna under krisen på 90-talet.

Trots att det är statens intäkter som försämras dramatiskt drabbas även kommuner och landsting. Skatteintäkterna ökar nu betydligt långsammare, samtidigt som löneökningar och andra utgifter tuffar på ungefär som förut.

Vi kristdemokrater har länge argumenterat för vikten av att vi redan nu i vår ska ge kommuner och landsting ett rejält tillskott, inte för att tillfredsställa våra kommunpolitiker utan för att det är i kommunerna som mycket av välfärdens innersta kärnverksamhet bedrivs: vården, omsorgen, skolan.

I december i år får nu kommuner och landsting 7 miljarder kronor att dela på. Från och med 2011 fylls det generella statsbidraget på med ytterligare 5 miljarder kronor varje år. I december får exempelvis den kommun där jag är född och uppvuxen, Lycksele i Västerbottens inland, 6,6 miljoner kronor. Min nuvarande hemkommun Jönköping får 66 miljoner kronor. Det är pengar som alltså går till att värna om välfärd och också förhindra att man tvingas dra ned alltför mycket på verksamheter.

Vi räknar alltså med att ungefär 10 000 fler jobb kan bevaras inom kommunsektorn med dessa åtgärder jämfört med om ingenting hade gjorts.

Vi ska också komma ihåg att kommuner och landsting från och med i år redan har fått skattelättnader och ökade intäkter på uppemot 10 miljarder kronor per år. Nu kommer alltså dessutom ytterligare 17 miljarder tre år framöver. Tänk också på att det bara är 17 procent av kommuners och landstings intäkter som är statsbidrag. De stora pengarna kommer från skatteintäkterna, och faller de har självklart staten svårt att täcka upp helt och hållet.

Vill då kommunpolitikerna ha mer pengar? Ja, självklart kommer många att ropa på det. Men kom också ihåg att det faktiskt just nu är lånade pengar vi ger till kommunsektorn. Är det rätt att öka upplåningen för att satsa på kommuner och landsting? Ja, det är en rimlig avvägning, för det handlar om att värna om mycket av kärnverksamheterna i välfärden – vård, omsorg, skola. Det är också för att vi har ett starkt utgångsläge men också för att det är en effektiv och god stabiliseringspolitik i ett sådant här läge.

Det finns också två poänger med hur vi betalar ut dessa pengar. Den ena är att utbetalningen sker redan i december 2009 inför 2010. Detta gör att man stärker likviditeten rejält i kommunkassorna.

Den andra är att det handlar om generella statsbidrag utan krav på motprestationer. Detta ska ställas i relation till exempelvis Socialdemokraternas kommunsatsningar. De föreslår till exempel i sin senaste motion att kommunerna skulle få 3 ½ miljard kronor ytterligare för i år, men

i själva verket handlar det till stor del om samfinansiering mellan stat och kommun. Det handlar om traineeprogram, utbildningsvikariat och statsbidrag för renoveringar, och för att få del av pengarna är kommunerna tvungna att hosta upp egna pengar. Det förstärker alltså inte kommunkassorna. Det kan möjligen finnas andra skäl för de här satsningarna, men det var inga fria pengar som stärker kommunernas ekonomier och som kan motverka exempelvis hotande uppsägningar.

Herr talman! Alliansen har lagt fram en rad förslag och åtgärder för att stimulera ekonomin. I budgeten för 2009 satsade vi 32 nya miljarder. I tilläggsbudgeten i mars månad satsades ytterligare 8 ½ miljard, framför allt på arbetsmarknadspolitik och satsningar på infrastruktur.

Nu kommer ett paket med 17 nya miljarder under de kommande tre åren till kommunerna. Arbetsmarknadspolitiken får ytterligare 10 miljarder kronor. Kombinerat med effekterna på vad man kan kalla de automatiska stabilisatorerna, det vill säga våra välfärdssystemers automatik som alltså ökar utgifterna i en sådan här nedgång, har Sverige faktiskt de största finanspolitiska stimulanserna i hela OECD-området – långt mer än Frankrike, Danmark, Japan, Storbritannien, USA och Tyskland.

Till dessa satsningar ska också läggas de statliga garantier på mer än 2 300 miljarder kronor som vi har utfärdat för att skapa stabilitet på finansmarknaden och underlätta kreditgivning till företag.

Politikens roll är att skapa så trygga och långsiktiga spelregler som möjligt för samhällsekonomin och jobben. Men de åtgärder som vi löpande under hösten, vintern och våren presenterat kommer inte ensamma att vända konjunkturen. För detta krävs att den samlade efterfrågan i världen stiger och förtroendet på finansmarknaderna kommer tillbaka fullt ut.

Våra åtgärder ska ses som en del i ett världsomspännande räddningspaket för att rädda ekonomin i hela världen. Vi är gränslöst beroende av vad som sker i Tyskland, USA och Storbritannien.

Den ekonomiska politiken handlar nu om att dämpa nedgången, rusta Sverige för framtiden, värna välfärden och hjälpa människor som drabbas av krisen. Samtidigt gäller det att värna om de offentliga utgifterna så att vi inte hamnar i ett ännu värre läge framöver. Det är en svår men viktig avvägning.

Herr talman! Hur alliansregeringen och oppositionen hanterar krisen kan bäst beskrivas som en löpartävling. Vid startlinjen stod Sverige, vältränat och med goda förutsättningar. När startskottet för krisen kom var vi snabbt ute på banan och leder nu loppet. Jämfört med andra länder gör vi som sagt de största satsningarna på att stimulera ekonomin och hjälpa dem som drabbas av arbetslöshet. Problemet är att vi inte vet hur långt loppet är. Vi vet att det inte är något kortdistanslopp, snarare är det ett medeldistanslopp eller kanske till och med ett maratonlopp. Regeringens strategi är att hushålla med krafterna så att ekonomin inte drabbas av mjölksyra och knäcks på upploppet utan håller hela vägen in i mål.

Trots att vi håller god fart och trots att vi befinner oss mitt i en tung uppförsbacke betar sig Socialdemokraterna och Thomas Östros som en dopad sprinter och satsar alla krafter på att springa ännu snabbare just nu. Men det gäller som sagt var att orka hela vägen, och ingen av oss vet om målet ligger bakom nästa kurva eller inte.

Herr talman! Ingen vet som sagt var hur lång eller hur djup den här lågkonjunkturen kommer att bli. Det enda vi vet med säkerhet är att vi måste ha en beredskap för att kunna genomföra ytterligare reformer och ge stimulanser om så krävs, och det kan vi inte göra om vi spenderar alla resurser för tidigt, som oppositionen vill. Det är endast med en ansvarig ekonomisk politik, där varje insats prövas noga, som vi skapar så mycket av trygghet som möjligt i en allt otryggare värld.
(Applåder)

Anf. 6 ULLA ANDERSSON (v):

Herr talman! Jag har under de senaste månaderna besökt 22 orter som har drabbats av stora varsel: Olofström, Arvika, Avesta, Bollnäs, Färila, Kalmar och många fler. Jag har träffat hundratals människor och diskuterat krisen, hur den slår och vad som behöver göras. På samtliga orter har jag träffat fackliga företrädare, företagsledningar, kommunledningar och företrädare för Arbetsförmedlingen, men även andra, som Föräldraupproret på Gotland, Almi Gävleborg och Landsbygdsutveckling i Söderhamn.

Inte en enda har efterfrågat skattesänkningar utan de har sagt: Satsa på investeringar i järnväg, på banunderhåll och på vägunderhåll! Satsa på bostadsbyggande och renovering av allmännyttan! Satsa på utbildning och omställning! Renovera a-kassan och satsa på verksamheterna i kommuner och landsting! Gemensamt för alla de här förslagen är att de försöker ta tag i den nya situation som vi är i och göra någonting positivt igen, använda den till att förändra samhället. Här finns det saker vi kan lära av.

Visst, det ser mörkt ut. Här hemma räknar regeringen med att ytterligare 5 procent av befolkningen kommer att förlora sina jobb och att det blir en arbetslöshet på drygt 11 procent, och för 7 procent av dem beräknar regeringen inte att göra en enda insats. 250 000 jobb beräknas försvinna, industriproduktionen faller och varslen rullar in över oss som stora nattsvarta moln.

Framför allt är det de som har korta visstidsanställningar som drabbas, de som inte syns i statistiken, ungdomar och människor med utländsk härkomst. Var fjärde ung människa är arbetslös i dag. Så här kommer det att se ut många år framöver. Det är prognosen. Någon måste ta tag i den här situationen. Vi är i ett helt nytt läge, och där krävs ett helhetsgrepp och en riktning framåt.

Det går att göra något om viljan finns. Vi hör det internationellt. Det pratas om en new green deal. Det pratas om att hitta robusta och demokratiska kreditsystem. Obama pratar om satsningar som tog USA ur 30-talskrisen, och Kina har satsat på stora utbyggnader av infrastrukturen. Sydkorea har tagit tag i den gröna tråden och satsar till 80 procent på gröna jobb. Och vi hör det här hemma, ute på arbetsplatserna, i köken och runt om i landet.

Det är nu vi ska bygga för framtiden. Det är nu vi ska inge framtidsstro och hopp. Det är nu vi har möjligheten. Vi måste ta den. Låt oss bestämma att det inte är dagens ungdomar och kommande generationer som ska få betala notan. Sverige behöver en strategi för krisen som skapar jobb och framtidsstro.

De största ungdomskullarna i mannaminne, drygt en miljon ungdomar, ska de närmaste åren ut och söka sig en bostad. Samtidigt har över

hälften av landets kommuner bostadsbrist. Nybyggnationen faller med ungefär 40 procent i år, och var femte byggjobbare beräknas vara arbetslös i sommar.

Vi har ett fastighetsbestånd som slukar energi. Låt ungdomarna få en bostad! Bygg nytt! Bygg framtidens bostäder! Renovera miljonprogrammen och bygg energisnålt! Ta Sverige ur oljeberoendet! Är inte det en ansvarsfull målsättning att sätta upp för krisåren? Låt oss bygga framtidens energisystem, grundat på energieffektivisering och förnybar energi. Låt oss lämna den fossila, ohållbara eran bakom oss.

Låt oss också bygga framtidens infrastruktur. Bygg bort tågförse-ningarna! Bygg ut järnvägen så att fler tåg kan transportera fler människor och mer gods och köra lite snabbare. Låt oss bygga en kollektivtrafik som är både tillgängligare och billigare. Låt oss byta ut våra bensin-drivna bilar mot mer miljöanpassade och bygga ut alternativa drivmedel som biogas över hela landet.

Framtiden betyder också utbildning. Vad driver utvecklingen framåt mer än det? Låt våra barn och ungdomar komma till skolor med en god miljö, utbildade lärare och små klasstorlekar så att varje barn och ung människa kan få utvecklas på det bästa sättet. Genomför ett ungdomslyft för långtidsarbetslösa ungdomar! Låt vuxna få chansen att börja om, lära nytt och även utveckla sina tidigare kompetenser. Bygg ut högskolor, komvux och yrkesutbildningar! Satsa på forskning och utveckling i framtidsbranscher som biomedicin och miljöteknik, utveckling av småföretag och utveckling av nya produkter. Det går att tänka framåt.

Vi kan också som målsättning ha en starkare välfärd. Drygt 80 procent av befolkningen är beredd att betala mer i skatt för att vi ska kunna anställa fler i skolan och i barnomsorgen. Det är förklarligt. Nu på morgonen har hundratusentals föräldrar lämnat sina allra käraste, sina ögonstenar, till förskola, till skola och till barnomsorg, det vill säga sina barn. Många av oss andra, som till exempel jag, har överlämnat vården av våra föräldrar till hemtjänsten så att deras vardag ska bli lite bättre.

Det här säger något om den betydelse de kommunala verksamheterna har för oss människor i vår vardag, för vår trygghet, för vår frihet och för samhällsekonomin i stort, framför allt för oss kvinnor. Vi borde alltså ge kommunerna mer utrymme att anställa mer personal i stället för att som regeringen planera för 10 000 färre anställda. Det blir effekten av den förda politiken redan nästa år – 10 000 färre anställda.

Arbetet inom vård, skola och omsorg måste utföras oavsett konjunktur. När det dras ned på anställda och på kvalitet minskar inte behovet. Det är enbart så att våra barn, våra gamla och sjuka samt de anställda får betala genom sämre kvalitet och ökad stress.

Borg säger att han inte lovar vare sig några skattehöjningar eller besparingar. De besluten delegerar han i stället ned till sina partikamrater i kommuner och landsting. De får besluta om både besparingar i välfärden och skattehöjningar för dem med allra lägst inkomster.

Borg! Du som planerar för neddragningar i kommunerna, vad är det de ska prioritera bort? Är det läraren i klassen som ska försvinna, eller ska de klämma in ytterligare barn i förskolegrupperna som redan är för stora? Ska de dra in på omsorgen av de äldre i hemtjänsten eller ska sjuksköterskan välja bort någon patient, och i så fall vilken?

Prot. 2008/09:100
15 april

*Bordlägningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

Låt oss slippa sådana val i dag, i morgon och i framtiden eftersom det inte ger något bättre samhälle, snarare tvärtom.

Vi behöver också generösa och trygga försäkringssystem. Det är ett måste för ett samhälle som vill utvecklas. 500 000 personer har redan lämnat a-kassan som en följd av regeringens politik. Redan i dag står var tredje arbetslös utan a-kassa och varannan arbetslös ung människa. Allt eftersom varslen faller ut kommer allt fler att stå där utan försörjning och utan rätt till a-kassa.

Men även de som har en a-kasseförsäkring går nu med en stor oro i magen. Det kan ju inte vara så att en Volvoarbetare ska behöva lämna sitt hus för att bilproduktionen har stannat, eller att hans eller hennes barn ska behöva sluta med sina fritidsaktiviteter för att föräldrarna har förlorat jobbet. Men låt oss också komma ihåg a-kassans betydelse för att upprätthålla köpkraften och ekonomin så att inte lågkonjunkturen förvärras. Det är oerhört viktigt just nu.

Om vi inget gör kommer de redan alltför stora klasskillnaderna att bli än större. De har inte varit så här stora sedan SCB började mäta. Den rikaste tiondelen av befolkningen har fått 40 procent av de senaste årens inkomstökning. Inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män har ökat med 12 000 kronor per år under denna regerings tid. Antalet fattiga barn till ensamstående föräldrar har fördubblats. Det beror på era skattesänkningar i 100-miljardersklassen till framför allt de redan rika. Det är därför som de är så fel. Vi måste bära bördorna mer rättvist. De ökande klyftorna riskerar att rasera den tillit mellan människor som är en förutsättning för ett gott samhälle, och insikten om att vi alla är både starka och sköra på samma gång riskerar att försvinna.

Detta kräver en skattepolitik som kraftigt omfördelar mellan dem som har och dem som inte har, en skattepolitik som garanterar en generell välfärd efter behov. Men det ska inte heller göras någon skillnad mellan pensionärer, arbetslösa, sjuka och löntagare i skattepolitiken.

Om ni inte vill lyssna på dessa förslag kanske ni ändå vill lyssna på några av de personer som ni på högerkanten brukar lyssna på.

Assar Lindbeck skrev i DN i januari att det behövs ett stimulanspaket på 45 miljarder. Han menade att situationen är ett skolboksexempel på när ett stort stimulanspaket behöver sättas in. Han menar att ett statligt budgetunderskott på 3–5 procent av bnp är att betrakta som ett lågt pris för att halvera bortfallet i produktion och sysselsättning.

Lars Calmfors har i en radiointervju sagt att det behövs stimulanser och att det är mer farligt att göra för lite än för mycket just nu.

Paul Krugman, Nobelpristagare, har sagt att det behövs ett stimulanspaket på 4 procent av bnp i de rika länderna för att få fart på ekonomin.

Barack Obama sade nyligen i ett tal att vi är skyldiga våra medborgare att agera skyndsamt.

Men, Anders Borg, en snigel framstår som rena sprinteresset i jämförelse med dig! Medan lågkonjunkturen slår hårt mot sysselsättning, produktion och välfärd har tyvärr du, finansministern, och statsministern ägnat den mesta tiden till att förklara vad man *inte* tänker göra. Några framåtsyftande satsningar för att stärka Sveriges tillväxtförmåga, minska klyftorna och minska fallet i sysselsättningen har inte presenterats, snarare tvärtom.

Låt oss konstatera att en lärare som får behålla sitt jobb kan fortsätta att konsumera och bidra till att hjulen snurrar och utför samtidigt ett för samhället viktigt och nödvändigt jobb. En direktör som får sänkt skatt ökar i stället sitt sparande och får inte fart på ekonomin utan ökar bara klyftorna.

En grön politik ger nya jobb och nya möjligheter. En politik för ökad välfärd och minskande klyftor ger ett sammanhållet samhälle som skapar trygghet, frihet och kreativitet.

Låt oss med denna insikt bygga vår framtid med ett folk i arbete. Det är nu som vi ska inge framtidstro och hopp. Det är nu som vi har möjligheten, och vi måste ta den.

(Applåder)

I detta anförande instämde Lena Olsson (v) och Jan Lindholm (mp).

Anf. 7 MIKAELA VALTERSSON (mp):

Herr talman! Den viktigaste utmaningen som vi har i dag är att kunna presentera en politik som leder till jobb och samtidigt går i en grön och hållbar riktning, att vi gör sådant som ger jobb samtidigt som det också ger en mindre klimatpåverkan. Det behövs stora satsningar på företagande och jobb. Vi behöver prioritera unga för att förbättra deras chanser att få jobb. Det behövs mer pengar till förskolor och skolor för att det inte ska vara barnen och ungdomarna som drabbas av denna lågkonjunktur, precis på samma sätt som det blev på 90-talet.

I ekonomiskt svåra tider krävs det extra mycket av en regering. Nu krävs det ansvarstagande, det krävs ledning, och det krävs mod att tänka nytt. En sådan besvikelse då att läsa denna budget som är så förvånansvärt tunn på innehåll, idéer och förslag. Men vad annat kan man kanske vänta av en regering som slår ifrån sig varje seriös rekommendation från ekonomer och myndigheter och som säger att detta är en vargavinter som man stillasittande ska vänta ut?

Vi måste vara ansvarsfulla och försiktiga med skattepengar. Vi måste hålla oss inom de ramar som finns i form av utgiftstak och överskottsmål. Det är en garant för att utgifterna inte rusar i väg på ett oansvarigt sätt. Det krävs åtgärder, och det krävs stimulanser. Men man måste hela tiden vara beredd att strama åt när det sedan vänder och att tajma åtgärderna rätt. Men så länge prognoserna nu hela tiden försämras bör vi föra en aktiv finanspolitik som leder till jobb och som sedan lätt kan läggas om till en stramare politik.

För oss i Miljöpartiet innebär ett ansvarstagande för statens finanser också ett ansvarstagande för framtida generationer. Att föra en ansvarsfull politik i dag är att genomföra stimulanser som leder till fler jobb. Om detta inte görs, Anders Borg, förvärras läget i Sverige ytterligare. Med en politik som aktivt satsar på gröna investeringar och som förhindrar nedskärningar i kommunerna skapas tiotusentals fler jobb än med den här regeringens politik. Det går att påverka med politik.

Regeringen säger i budgetpropositionen att krisen ska mötas och varje åtgärd prövas utifrån dess effekter på antalet jobb och på offentliga finanser och att det är en prövning som måste ske utan några förutfattade meningar eller låsningar.

Men gör det då! Tänk nytt och satsa på nya effektiva jobbåtgärder!

Ni utformade er politik i en helt annan tid och med tydliga ideologiska förtecken. Jag kan ha förståelse för det. Men nu ser omvärlden radikalt annorlunda ut. Nu måste ni vara beredda att kunna tänka om och att lägga partitaktiken åt sidan. Det här handlar nämligen om mycket allvarligare saker än förlorad prestige hos Moderaterna, Anders Borg. Det handlar om Sverige, och det handlar om människor som drabbas svårt varje dag. Det krävs åtgärder för att motverka nedgången i ekonomin och den ökande arbetslösheten.

Men för att stimulansåtgärder ska vara effektiva måste de vara träffsäkra och bra tajmade. De ska vara tillfälliga och inte leda till permanenta utgiftsökningar. De ska vara snabba så att de kan sjösättas så att effekten inte kommer för sent. De ska ha lite läckage, och det kan handla om att man tidigarelägger saker som ändå måste göras, till exempel ombyggnation av bostäder eller infrastruktur.

Vad gör då regeringen? Ni inför ett ROT-avdrag som inte är tillfälligt och som dessutom inte riktas dit där de största behoven finns, nämligen i flerbostadshusen. Att regeringen har gjort ROT-avdraget permanent kan riskera att göra att många människor nu skjuter upp renoveringar och användandet av ROT-avdrag. Det kan sedan tvärtom leda till överhettning av ekonomin när hushållens förtroende ökar igen och de använder sig av ROT-avdraget.

Ni sänker inkomstskatter som inte är tillfälliga åtgärder, och det är inte särskilt träffsäkert. De stora delarna av skattesänkningarna har tillfallit personer med höga inkomster, och det är också de som sparar mest. Det är dessutom väldigt dyra jobb som skapas i den mån det över huvud taget blir några. Ni sänker arbetsgivaravgifter på ett sätt som inte är tillfälligt.

Man måste ta ansvar för statens finanser. Men det är också att ta ansvar att värna att människor inte hamnar i långsiktigt utanförskap. Det är att ta ansvar att inte öka den strukturella arbetslösheten. Det är att ta ansvar att inte se till att nedskärningar i kommunerna skenar i väg och drabbar barn, unga och äldre.

Det är *inte* att ta ansvar att sitta still och vänta. Regeringens försiktighet bidrar dessutom till att fler människor sitter still och väntar. När ni väljer att inte vidta de åtgärder som krävs lämpar ni över problemet på landets kommuner som i stället får höja skatter och säga upp lärare. De som då drabbas är människor med låga inkomster.

Som regering sänder ni ut signaler som människor, företag och kommuner tar till sig. Tänk vad snabbt de nya moderaterna förpassades till de gamla konservativa utan förmåga att tänka nytt!

När Konjunkturinstitutets senaste prognos kom sade statsministern tydligt nej till kraven på stimulanser. Kraftiga stimulanser ger inte mycket jobb. Det är ingen idé, sade statsministern. Krisen är så omfattande att den inte går att hejda med nya paket – vilken underbar attityd! Det är för jobbigt, så vi gör inget. Det tillämpar ni kanske på fler områden.

Vilka signaler ger den här typen av uttalanden till människor? Går det inte att göra något – som ju statsministern säger som människor faktiskt har förtroende för? Man utgår liksom från att en statsminister eller finansminister har lite koll på läget.

Herr talman! Det är bra att man nu ger kommunerna lite mer pengar. Men behoven är större. Vi ska inte låta barn och unga ta smällen och drabbas till följd av den här krisen. Vi måste undvika nedskärningar i välfärden – i skola, förskola och äldreomsorg.

Herr talman! Vi måste ge unga människor framtidstro. Det finns ett Sverige efter den här krisen, ett Sverige där just de unga är otroligt viktiga. Ungdomsarbetslösheten i Sverige är den näst högsta i hela EU, och den ökar för varje månad. I dag passiviseras dessa unga människor med den så kallade jobbgarantin för unga. Man måste vänta sex månader för att över huvud taget komma i fråga för en åtgärd, och de åtgärder man sedan kan få del av löser inte de problem som finns till exempel med en bristande grundläggande utbildning.

Nej, det krävs en helt annan inriktning. Det krävs kvalitativa utbildningsinsatser. Det krävs snabbare insatser. Det krävs att man åtgärdar problemet med att många saknar en gymnasieutbildning.

Regeringen konstaterar i propositionen att det är ett problem att många inte har en fullständig gymnasieutbildning men lämnar det sedan helt utan engagemang och åtgärder. Vad nonchalant mot alla unga, som nu som det första i vuxenlivet möts av en arbetslöshet, att säga att man ska följa utvecklingen och att det kanske kan finnas skäl att se över hur insatser för unga kan bli mer effektiva. Men gör det då! Vad väntar ni på? Det här sker ju här och nu.

Nu slutar en väldigt stor generation unga gymnasiet. De möts då av signaler från en regering som själv säger: Nej, vi har kanske inte så effektiva åtgärder. Men samtidigt, just nu, ökar man dessa ineffektiva åtgärder i massiv omfattning. Den signal ni ger till de unga är att de inte är så viktiga.

Herr talman! Det är de unga i dag som i morgon ska bära upp det här samhället. 90-talisterna tar studenten mitt i en djup lågkonjunktur när det är svårt även för dem med god utbildning och med yrkeserfarenhet att få jobb. Var fjärde ung person är i dag arbetslös.

Den moderatledda regeringen har sedan den kom till makten stängt dörrar för dessa unga. Man har tagit bort högskoleplatser, skjutit till alldeles för lite resurser till kvalificerad yrkesutbildning och skurit ned när det gäller antalet komvuxplatser.

Ni genomför passiva jobbåtgärder trots att ni tidigare i denna talarstol, i debatter och ute i samhället har kritiserat passiva åtgärder. Ni har inga åtgärder för att minska antalet arbetslösa ungdomar i ungdomsgarantin – en åtgärd som innebär att dessa unga passiviseras och hålls i förvar i väntan på bättre tider.

I propositionen säger ni att det ska drivas en aktiv arbetsmarknadspolitik i stället för en passiv bidragspolitik – en aktiv arbetsmarknadspolitik alltså. Men visa mig de delarna, Anders Borg! Vilka förslag innebär en aktiv arbetsmarknadspolitik?

Att bara skyffla in ett par hundra tusen människor i passiva program som inte ökar kvalifikationerna, utom möjligtvis i konsten att skriva en cv – och att göra en sak och säga något annat – klingar falskt.

Herr talman! Världen står inför stora utmaningar till följd av både den ekonomiska krisen och klimatförändringarna. Men i allt fler länder inser man nu att dessa två kriser måste bemötas på en och samma gång genom effektiva gröna investeringar som skapar jobb.

Länder som Kina, Frankrike, Tyskland, Sydkorea och USA ligger i framkant och använder nu en stor del av sina stimulansåtgärder till gröna stimulanser.

Herr talman! Vi står inför en gyllene möjlighet att med en samlad och offensiv politik och med stora satsningar på grön teknik, hållbara transporter och energieffektiviseringar skapa nya jobb och bidra till ett mer hållbart klimat. Bland de stimulansåtgärder som regeringen i Sverige har presenterat är de gröna investeringarna en försvinnande liten del.

Franklin D. Roosevelt skapade på 1930-talet programmet New Deal som fick den amerikanska ekonomin på fötter med förslag som nu diskuteras världen över. Med en green new deal för Sverige skulle regeringen kunna vända såväl finanskrisen som klimatkrisen och samtidigt skapa jobb.

FN:s generalsekreterare har efterlyst en modern global green new deal. I början av det här året har Japan och Sydkorea meddelat att de tänker sätta omfattande program för att skapa en miljon nya gröna jobb i vardera landet. Barack Obama har lanserat ett omfattande krispaket som innehåller klimatsatsningar. Bland annat ska 150 miljarder gå till miljöinvesteringar som ska ge fem miljoner jobb.

Vi måste göra det som är smart både på kort och på lång sikt. En klimatomställning måste göras nu eller senare. Man kan ta ansvar och se möjligheterna nu, eller också kan man vänta och skapa större problem.

Att inte satsa på vår framtida miljö är också att inte satsa på unga människor, för det är de som får ta konsekvenserna av de felprioriteringar som i dag görs.

Herr talman! Det verkliga utanförskapet ökar från dag till dag. Då snackar vi inte om helårsekvivalenter, Anders Borg! Det handlar inte längre om regeringens slarvigt använda ”utanförskap”, utan det handlar om riktiga människor som i dag drabbas – människor som nu drabbas hårdare på grund av den politik som har förts under de senaste åren och som har gjort att otryggheten drastiskt ökat.

Antalet arbetslösa skjuter i höjden. De möts av en ökad otrygghet, av försämrade ersättningar och passiva åtgärder. Det är de med de lägsta inkomsterna och de som är sjuka som hårdast drabbas. De här människorna har också barn som drabbas hårt. Det är barnen som nu inte kan få nya sommarkläder och som måste vara hemma från skolorna när de som redan har knappa marginaler måste spara in på ytterligare något – människor som inte har pengar som räcker månaden ut.

Ser ni inte den här verkligheten, eller är ni helt okänsliga inför den? Nej, just det, enligt teorin och enligt ert upplägg skulle dessa sjukskrivna och arbetslösa nu ha jobb. Att sänka deras ersättningar skulle ju skapa incitament till att både bli friskare och få jobb – som om det i dag saknades incitament för att jobba!

Tänk om läkarna kunde ordinera lägre inkomster! Vad alla då skulle tillfriskna fort.

Och vilka jobb ska de här människorna söka när antalet arbetslösa vid årsskiftet kommer att uppgå till 225 000 och när arbetslösheten ökar till 12 procent nästa år, enligt regeringens prognos? Ja, visserligen skulle det ta två år tills effekterna av regeringens politik slog igenom. Men sällan har mer otajmade åtgärder skådats än under den här mandatperioden.

Regeringens orättvisa fördelningspolitik måste bytas mot en politik där man *ser* människor. Den här mandatperiodens politik har inneburit en katastrof för utsatta människor i vårt land. Regeringen har lämnat människor i sticket när de som mest behövde bli sedda. Man har försämrat tryggheten när denna som allra mest behövdes.

Man kan välja att anta den utmaning som den här ekonomiska situationen kräver på ett medvetet sätt och med en tydlig riktning om vart man ska.

Man kan välja att ingjuta framtidshopp och framtidstro hos människor eller att göra som Sveriges regering och huka i båten och vänta tills stormen gått över.

Det som här presenterats är inte ett budgetförslag för ungdomar eller framtida generationer. Det är en budget skapad av en regering som är fast i gamla lösningar och som är i total avsaknad av den politiska kraft som krävs för nödvändiga framtidssatsningar.

(Applåder)

I detta anförande instämde Tina Ehn, Gunvor G Ericson, Helena Leander, Jan Lindholm, Lage Rahm och Maria Wetterstrand (alla mp).

Anf. 8 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Världen befinner sig i djup kris. I USA faller industriproduktionen dramatiskt. I Europa minskar exporten kraftigt. I hela Asien dämpas aktiviteten. I varje del av världen, i varje land, i varje region, står maskiner stilla. I varje land i Europa ökar arbetslösheten.

Dessa kalla, hårda vindar träffar också Sverige. Här kommer arbetslösheten att öka till 12 procent. Sysselsättningen faller mycket kraftigt. Finanskrisen slår hårt mot Sverige, kanske hårdare än mot de flesta andra länder. I denna mörka, kalla timme är politikens uppgift mycket tydlig. I första hand handlar det om att värna de offentliga finanserna. I andra hand handlar det om att skydda välfärdens kärna. I tredje hand handlar det om att dämpa krisen. En ytterligare uppgift är naturligtvis att se till att arbetslösheten inte biter sig fast.

När de offentliga finanserna är starka kan vi möta en nedgång. Så är det inte överallt. Vi har redan sett hur länderna har tappat greppet. I Storbritannien har misslyckade bankstöd gett ett underskott på 12 procent av bnp samtidigt som arbetslösheten stiger. I USA har likaledes misslyckade bankstöd gett ett underskott som nästa år når 12 procent av bnp. Samtidigt stiger arbetslösheten. De samlade industriländerna kommer nästa år att nå underskott på 100 procent av bnp. I några av underskottsländerna har regeringarna redan tvingats till skattehöjningar och utgiftsnedskärningar för att få grepp om de offentliga finanserna.

Så är det inte i Sverige. Så är det inte i Norden. Vi har överskottsmål. Vi har utgiftstak. Vi har minskat vår skuldsättning. Vi har amorterat på våra skulder, och vi har under lång tid haft ordning och reda i våra offentliga finanser. Det är därför vi kan möta krisen med kraftfull politik.

Herr talman! Regeringen har redan vidtagit ett stort antal åtgärder. I budgetpropositionen handlar det om 35 miljarder kronor för 2010. Vi förstärkte jobbvadraget. Vi har sänkt arbetsgivaravgiften. Vi har sänkt akasseavgiften. Vi har minskat bolagsskatten, och vi har förbättrat 3:12-reglerna. Vi har storsatsat på vägar och järnvägar. Vi har gjort en bred

satsning på forskning. Vi har lagt en god grund för framtida kunskap genom att förstärka gymnasiet, grundskolan och en lång rad andra delar av vårt utbildningssystem.

I januari lade vi fram ytterligare en jobbproposition. Det är 9 miljarder ytterligare. Det handlar om att reparera bostäder med hjälp av de särskilda ROT-avdragen. Vi har fördubblat stödet till nystartsjobb. Vi har fortsatt utbyggnaden av yrkesvux, och vi har tillfört resurser till Arbetsförmedlingen.

I vårpropositionen tillför vi nu ytterligare anslag. Sammantaget har regeringen i aktiva åtgärder investerat 60 miljarder kronor, och vi har också inkluderat de arbetsmarknadspolitiska insatserna.

När krisen står för dörren är det väsentligt att vi gör det allra viktigaste. Då är det viktigt att varje krona ger så stor effekt på arbetslöshet och sysselsättning som det går. I ett sådant läge – och det är det som har varit riktmärket för vårpropositionen – är två åtgärder viktigare än något annat. Den ena är att vi säkrar resurser till kommunerna för att motverka uppsägningar. Den andra är att vi säkrar resurser för aktiva åtgärder i arbetsmarknadspolitiken. Den största satsningen i vårpropositionen är därför den aktiva arbetsmarknadspolitiken.

I en lågkonjunktur heter arbetslinjen aktiv arbetsmarknadspolitik. Volymer ökar nu. 250 000 personer kommer att omfattas av de åtgärdsprogram som Arbetsförmedlingen nu ska bygga upp. Fram till 2011 handlar det om en förstärkning på 50 miljarder kronor.

Vi satsar också på kommunerna. I kristider är det grundläggande att människor kan lita på att den offentliga välfärden står fast, att de kan lita på att de kan få det de under åren har betalat skatt för. Vi kan inte göra allt, men vi kan göra något. Vi kan tillföra 7 miljarder för 2010, 5 miljarder för 2011 och 5 miljarder för 2012. Sammantaget, inklusive de aktiva åtgärderna, är det 60 miljarder i investeringar. Dessutom har Sverige de starkaste automatiska stabilisatorerna av nästan alla industriländer. Det beror på att när aktiviteten i ekonomin minskar får vi in mindre skatteintäkter. Vinstskatterna minskar, momsen minskar, vi får in mindre från arbetsgivaravgifterna och skatteintäkterna sjunker. Företag och hushåll har mer pengar kvar i plånboken och kan därför hålla uppe en del av sin aktivitet.

Sverige har också ett mer utbyggt trygghetssystem än praktiskt taget alla andra industriländer. Det är därför utgifterna i de trygghetssystemen stiger när aktiviteten dämpas. Transfereringarna via arbetslöshetsförsäkringen till hushållen ökar med 80 procent de närmaste åren. När färre får jobb får fler stöd från det allmänna. Det dämpar krisen, och det dämpar nedgången i efterfrågan. Dessutom har Riksbanken sänkt räntorna, och kronan har försvagats. Då får hushållen mer pengar när de har betalat sina lån och sina hyror, och då får företagen lite lättare att konkurrera.

Om man lägger ihop dessa delar, de aktiva investeringarna från regeringen, de mycket stora automatiska stabilisatorerna och de övriga delarna av den ekonomiska politiken, gör OECD bedömningen att Sverige är det industriland där de aktiva insatserna och de automatiska stabilisatorerna har den största omfattningen.

Det här kan inte förhindra att arbetslösheten ökar. Det är omöjligt att göra i en situation där världen befinner sig i den värsta globala recession-

en sedan 30-talet. Men det är viktiga insatser för att göra det vi kan för att säkra att vi på sikt kan komma tillbaka till full sysselsättning.

Herr talman! Mot en samlad och ansvarsfull alliansregering står en ansvarslös och splittrad vänsteropposition. Läget är i dag mycket allvarligt. Tillväxten har sedan januari reviderats ned med 3 procent. Arbetslösheten har reviderats upp till 12 procent. Skatteintäkterna har i nivå sedan i januari justerats ned med 120 miljarder kronor. De offentliga underskotten har vuxit kraftigt under denna period. Det här är ett mycket allvarligt läge. I det läget väljer oppositionen att ha som grundläggande affärsidé att erbjuda överbudspolitik. När regeringen tillför mer medel till Arbetsförmedlingen kan Socialdemokraterna alltid föreslå dubbelt så mycket – utan hänsyn till statsfinanserna. När vi prioriterar i ett läge där hårda prioriteringar är nödvändiga och vi lägger pengar på kommunerna har Socialdemokraterna mer pengar till kommunerna – utan att bekymra sig om utgiftstak. När vi kan ställa upp för fordonsindustrin och garantera IBE-lån kan Socialdemokraterna ge intryck av att de ska ta över hela Saab och säkra fortsatt drift – utan att fundera på vad det skulle betyda för offentliga finanser på sikt.

I snart sagt varje tv-sändning, i snart sagt varje kommentar, dunkar den socialdemokratiska sedelpressen. Aldrig nog, alltid mer. Aldrig ansvar, alltid mer. Aldrig prioriteringar, alltid mer. Det är så den socialdemokratiska sången dunkar i ett krisläge.

Herr talman! Om man tappar greppet om statsfinanserna, tappar man greppet om krishanteringen. Låt oss stanna upp ett ögonblick. Låt oss tänka efter vad det skulle betyda om vi faktiskt föll för oppositionens tankar och tappade greppet om statsfinanserna. Den omedelbara, första effekten skulle bli att räntorna började krypa uppåt. Vid varje köksbord, vid varje företag, skulle man få samlas för att diskutera och tänka igenom detta. Hur mycket kommer räntorna att gå upp den här gången? Var stannar de? Hushållen skulle bli oroliga. Vi vet vad som händer då, nämligen att man inte lägger om sitt tak, byter sina stammar eller köper en ny bil. Då minskar konsumtionen och stiger sparandet.

Lika tydligt är det med vad som händer med företagen. Framtidstron dör, investeringarna uteblir, uppsägningarna blir omedelbart fler, och man blir bekymrad över vart vi är på väg.

På längre sikt skapar en ansvarslös finanspolitik osäkerhet för kommande generationer. Vi har en åldrande befolkning. Vi vill inte behöva göra dramatiska skattehöjningar. Vi vill undvika att vi ska behöva stå med orimliga prioriteringar av vård och omsorg. Sverige är i dag praktiskt taget det enda OECD-land som man bedömer har långsiktigt uthålliga offentliga finanser med hänsyn tagen till den åldrande befolkningen. Det är en fördel vi inte ska spela bort med en ansvarslös utgiftspolitik. En sak kan vi vara helt säkra på, nämligen att när underskotten är tillbaka kommer också kraven på nedskärningar och skattehöjningar. Då är det inte Svenskt Näringsliv, LO, TCO eller ekonomiprofessorerna som drabbas, utan då är det kommunalråden som får kavla upp ärmarna. Det är de som får ge sig på sina budgetar och skära i välfärdens kärna. Då är det vårdbiträden, sjuksköterskor och lärare som hamnar i sitsen att vara konjunkturregulatorer. Det är därför vi ska vara försiktiga.

Låt oss också komma ihåg vad som händer i morgon. Då är krisen kanske över. Det går några år, och vi får en konjunkturuppgång. Sedan är

Prot. 2008/09:100
15 april

*Bordlägningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

de tillbaka, börsmatadorerna, kurserna som aldrig kan ta någon annan väg än uppåt, fastighetsspekulanterna som kan belåna sig upp till den sista tegelstenen och över skorstenen, superentreprenörerna som upphäver tyngdlagen och hittar på nya sätt att tjäna pengar. Sedan går det som det går. Det smäller igen, och då går det ned. Det kan vi vara helt säkra på. Om vi då inte har tagit ansvar går vi in i nästa lågkonjunktur med underskott. Då går vi in i nästa lågkonjunktur utan stora överskott. Sysselsättningen faller när skafferiet är tomt. Och en sak vet vi med fullständig säkerhet, att man aldrig kan ladda om med bränt krut.

Detta vill inte jag bidra till. Detta ska vi inte bidra till. Det ska vara ordning och reda i Sverige. Vi ska inte tappa greppet om de offentliga finanserna. Det här ska vi komma ihåg varje gång vi ser Thomas Östros i varje debatt dra i gång sedelpressen och överbudspolitiken. Då ska vi säga nej. Då är det vår uppgift att säga stopp, för vi ska ta ansvar för Sverige också i svåra tider. Det är så vi bedriver finanspolitik i Sverige.
(Applåder)

Herr talman! Det är hårda tider i Sverige. Det är hårda tider till följd av finanskrisen. I det läget föreslår den samlade vänsteroppositionen mycket omfattande skattehöjningar. Framtidstron hos löntagare, låginkomsttagare, familjer, bilägare, arbetsgivare, företagare blir inte bättre av de omfattande skattehöjningar som nu förbereds. Fråga metallarbetaren och sjuksköterskan! Det blir 4 000 kronor med Socialdemokraterna och 10 000 kronor om Vänsterpartiet får bestämma. Läger vi ihop förslagen handlar det om skattehöjningar på kanske över 70 miljarder kronor. Det skulle förstärka kraften i lågkonjunkturen. Det skulle försämra förutsättningarna för återhämtningen. Och det handlar inte bara om Vänsterpartiet och Socialdemokraterna, som vill höja skatten för låginkomsttagare, utan det handlar också om Miljöpartiet med den kanske allra största skattehöjningen på bensin och diesel, 2 kronor litern till nästan 14 kronor. Det är klart att det skulle pressa redan bekymrade familjer.

Det avgörande när vi bekämpar arbetslösheten är att det också finns de som vill anställa. Arbetsgivaravgifterna för unga är de samlade vänsterpartierna överens om ska höjas med 15 miljarder. Exportföretagen slåss i dag för sin överlevnad. Då föreslår Vänsterpartiet att bolagsskatten ska höjas, att arbetsgivaravgifterna ska höjas. Det är 15 miljarder i skattehöjningar. Man vill återinföra förmögenhetsskatten i ett läge när bristen på kapital är så påtaglig i hela Sverige. 7 miljarder i skattehöjningar, säger Vänsterpartiet.

Alla de här olika förslagen – vi vet inte hur de ska kombineras, för det finns ingen gemensam skattepolitik – gör att det blir dyrare att anställa, att det blir mindre resurser för investeringar, att det blir färre som kan och vill driva företag. Vår uppgift som politiker är att förhindra att krisen fördjupas. Då ska vi skapa mesta möjliga jobb när återhämtningen väl kommer. Då ska vi undvika en politik som är fientlig mot investeringar, mot företag och mot jobb.

Herr talman! Jag har sagt det förut och jag kommer att säga det igen: Oppositionen är fundamentalt och i grunden oenig. Man saknar en gemensam budgetreservation. Man saknar gemensamma riktlinjer för den ekonomiska politiken. Man saknar gemensamma riktlinjer för budgetpolitiken. Man har inga gemensamma effektiva åtgärder mot ungdomsarbetslösheten. Man har inte samma syn på arbetsrätten. Man saknar i varje

del en gemensam ekonomisk politik. Sverige har inte råd med en splitt-rad vänster.

Herr talman! Sverige har drabbats hårt, kanske hårdast av många av de industrialiserade länderna. Vi kommer att påverkas. Vi är en industri-nation. Vi är en exportnation. Det går inte att isolera Sverige från vär-l-den. Men vi står samtidigt väl rustade. Vi har sparat i ladorna.

Regeringen har genom åren skött de offentliga finanserna väl. Vi har haft stora överskott. Vi har tillsammans med de nordiska länderna star-kare offentliga finanser än de flesta andra europeiska länder. Vi står väl rustade. Vi har en arbetsmarknad som fungerar bättre än i de flesta euro-peiska länder. Vi har en arbetskraft och en lönebildning som är flexibel. Vi har en kunskapsbas i en god utbildningsnivå och stora satsningar på forskning. Vi har en infrastruktur som binder Sverige samman och som ger våra företag och industrier en möjlighet att nå sina kunder i världen. Vi har en företagsamhet som präglas av starkt personligt engagemang, av långsiktigt ansvar och förmåga att investera.

Sverige står också väl rustat därför att vi har välfärd för alla. Vi kan tillföra resurser till sjukvård, till äldreomsorg och skola. Vi ska göra vårt yttersta för att i hårda tider säkra och göra det bästa för att ge en god välfärd för alla medborgare.

När det är som mörkast, när det blåser som hårdast, när det är som kallast, då är det viktigt att komma ihåg vad det är som har gjort den svenska modellen så stark. Vi är utsatta genom vår öppenhet. Vi är ut-satta genom vårt handelsberoende. Men vi är också starka därför att vi är vana att möta hårda utmaningar tillsammans. Vi kan klara av den här krisen. Vi kan gå stärkta ur krisen därför att vi i Sverige gör det tillsam-mans.

(Applåder)

Anf. 9 THOMAS ÖSTROS (s) replik:

Herr talman! Finansministern har inte agerat ansvarsfullt. Du ärvde överskott, Anders Borg. Du satte sprätt på pengarna genom mycket stora skattesänkningar. Nu lånar du 180 miljarder för att klara verksamheten i år. Du har tappat greppet över den ekonomiska utvecklingen. Jag lärde mig av min företrädare att den som är satt i skuld är icke fri.

Det du nu gör när du driver på arbetslöshetsutvecklingen i Sverige är att du försvårar vägen tillbaka till överskott, det som är så viktigt för att kunna möta nästa kris. Din sysselsättningsstrategi har helt havererat. Kommer du ihåg vad den gick ut på? Sänk ersättningarna och förstör a-kassan! Det kommer att ge jobb, för då kommer de arbetslösa att söka arbete. Men under högkonjunkturen fastnade långtidsarbetslösheten. Nu skenar långtidsarbetslösheten. Du trängde ut 500 000 människor ur ar-betslöshetsförsäkringen strax innan den värsta recessionen sedan 30-talet slog till mot Sverige.

Socialbidragen skenar de också. I Moderaternas Sverige knackar me-delklassen på socialbyråns port, för att om man kommer till a-kassan är det fattigdom som väntar. Varför gör du ingenting för att hantera den otrygghetschock du har sänt genom Sverige? Varför kommer du inte med några förslag för att reparera det historiska fiaskot att du som finansmi-nister drev ut människor från a-kassan strax innan massarbetslösheten?

Prot. 2008/09:100

15 april

*Bordlägningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

Du säger nu att det inte ska bli några besparingar; det lovar du. Men har du tittat någonting på vad som nu händer i sjukvården och i skolan? I två av tre kommuner säger man upp lärare. På rader av sjukhus varslas undersköterskor och sjuksköterskor. Det pågår just nu.

Det är faktiskt så att sedan du lade fram din solskensbudget i september har kommunernas intäkter minskat med 17 miljarder. Ändå ger du inte en krona till skola och sjukvård för att förhindra uppsägningar av lärare och sjuksköterskor under detta år.

Varför lyssnar du inte heller nu på dina expertmyndigheter? Konjunkturinstitutet säger att det krävs insatser nu, och den mest effektiva jobbinsatsen av alla är att ge stöd till kommuner och landsting så att de slipper säga upp sjuksköterskor, lärare, socionomer och andra viktiga yrkesgrupper.

Du har inte tagit ansvar under högkonjunktur, och du klarar inte att hantera lågkonjunkturen. Nu tappar du greppet över de offentliga finanserna. Anders Borg, du måste ta ansvar!

(Applåder)

Anf. 10 Finansminister ANDERS BORG (m) replik:

Herr talman! Vi hör hur sedelpressen dunkar. Det är sjukvården, det är skolan, det är Arbetsförmedlingen, det är pensionärerna – det är varje del av statsbudgeten som Thomas Östros kan prioritera när han säger sig prioritera. Men vi hör också, trots dunket, att det skär sig i maskineriet, för det här går inte ihop.

Det kan inte vara så att vi har en obefintlig a-kassa, en a-kassa där ingen är medlem, som är raserad och som alla medlemmar har lämnat, och som ändå kostar tiotals miljarder när arbetslösheten ökar. Det kan inte vara så att våra automatiska stabilisatorer är större än i andra länder och att det inte finns några trygghetssystem. Det kan inte vara så att man säger att vi ska prioritera överskottsmålet och samtidigt själv uppger att man ska satsa ytterligare 20 miljarder. Det kan inte vara så att man höjer utgiftstaken och ökar utgifterna och samtidigt säger att man prioriterar överskottsmålet. Det kan inte vara så att regeringen inte gör något i arbetsmarknadspolitiken och utgiftsområdet ändå uppgår till 94 miljarder. Det kan inte vara så att dessa 94 miljarder försvinner i ett svart hål. Det kan inte vara så att 250 000 människor i aktiva åtgärder inte gör någonting. Det här skorrar falskt.

Vi har en a-kassa. Den ska fungera och den fungerar. Vi har överskottsmål och de ska upprätthållas. Det kan de inte göra om vi ökar utgifterna på alla områden. Vi har en aktiv arbetsmarknadspolitik. Och det är aktiva åtgärder när vi erbjuder människor stöd för att söka jobb, när vi erbjuder dem aktivitet och när vi erbjuder dem att komplettera sin yrkesutbildning.

Socialdemokraterna angriper oss för att vi ger resurser till Arbetsförmedlingen. Låt oss inte glömma skillnaden. För Socialdemokraterna är Ams den enda åtgärden. Man har ingen tillväxtpolitik. I högkonjunktur är det Ams. När vi har återhämtning efter lågkonjunkturen är det Ams. Det är alltid Ams som är den enda åtgärden.

Vi har en arbetslinje. Vi har gjort satsningar på sänkta skatter och på att återupprätta arbetslinjen i a-kassan och sjukförsäkringen. Vi har en tillväxtpolitik med företag, infrastruktur och utbildning. Däremot vet vi

att det är i kristider, när läget hårdnar, som man ska satsa på den aktiva arbetsmarknadspolitiken. Det är då den svenska modellen måste ha som en kärndel att vi har resurser för att sätta in aktiva åtgärder så att människor får en chans att komma tillbaka när efterfrågan kommer.

Det är där skiljelinjen ligger. Vi har en jobbpolitik. Vi har en tillväxtpolitik. Vi har en ansvarsfull ekonomisk politik. Den kan vi också komplettera med en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Anf. 11 THOMAS ÖSTROS (s) replik:

Herr talman! Finansministern tar inte ansvar. Du lånar till skattesänkningar, Anders Borg, fast vi har gigantiska underskott. Dessa skattesänkningar riktar sig till sådana som du som tjänar 100 000 kronor i månaden och får 13 000 kronor i skattesänkningar. Du är att gratulera, men jag tror inte att det är vägen fram för att skapa jobb och sysselsättning. Pensionärerna får 68 kronor i månaden. Förstår du vilket håll den orättvisa fördelningspolitik som du genomför innebär?

Varför tror du att socialbidragskostnaden ökar med 5 miljarder kronor? Det är 50 procent fler som får socialbidrag. 5 miljarder är nästan lika mycket som du försöker ge kommunerna nästa år. Det går åt till att betala för ökade socialbidragskostnader, inte till att rädda kvar sjuksköterskor och lärare på jobbet. Jo, socialbidragskostnaden ökar för att människor inte är kvar i trygghetssystemen. Din politik har fungerat, Anders Borg. Den bet. Den bet inte på jobben som blev färre, men den bet för att otryggheten ökade. Du sände en otrygghetschock som har skrämt människor så att de håller ännu hårdare i slantarna. Konsumtionen minskar och arbetslösheten drivs upp.

Den som är satt i skuld är inte fri, Anders Borg. Du har drivit en politik som ökar arbetslösheten mer i Sverige än det europeiska genomsnittet. Det innebär att offentliga finanser undergrävs. Du har tappat kontrollen över utvecklingen.

Du säger att du bedriver aktiv arbetsmarknadspolitik, Anders Borg. Det skulle vara skönsång för en socialdemokrat om det stämde. Men jag har tittat på det du gör. Du säger att du satsar 10 miljarder kronor på aktiva insatser. Dessa 10 miljarder kronor går samtliga till a-kassa och aktivitetsersättning för dem som blir arbetslösa. Det är 500 000 människor som går ut i arbetslöshet. De måste klara sin försörjning. Det är en dålig a-kassa, men den kostar väldigt mycket pengar ändå. Det är dina 10 miljarder.

Du satsar bara på 400 platser på yrkesvux, Anders Borg. Det är knappt 1,2 platser per kommun – med 500 000 arbetslösa om några månader. Du har inte förstått vad aktiv arbetsmarknadspolitik innebär. Det innebär att investera i människor, att tro att de har möjlighet att komma tillbaka och att ge dem en möjlighet till en kvalificerad yrkesutbildning, självförtroende, förmåga att se att man kan komma tillbaka. Men du prioriterar skattesänkningar, skattesänkningar, skattesänkningar och har inte råd med en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Hur ser det ut i praktiken i det som du kallar jobb- och utvecklingsgarantin, Anders Borg? 3 procent av deltagarna får utbildning. 4 procent får praktik. Du räknar med att gömma undan 220 000 människor i dessa passiva åtgärder. Det kommer att tränga undan 100 000 permanent från arbetsmarknaden som inte kommer tillbaka.

Prot. 2008/09:100
15 april

*Bordlägningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

Ta ansvar, Anders Borg! Sluta upp med ofinansierade skattesänkningar! Se till att investera i människor! Ge dem framtidsstro och hopp att komma tillbaka! Det är så vi tar oss ur krisen.

(Applåder)

Anf. 12 Finansminister ANDERS BORG (m) replik:

Herr talman! ”Den som är satt i skuld är inte fri.” Thomas Östros citerar Göran Persson. Sedan kör han sedelpressen så att valsarna blir röda. Han jobbar treskift med Miljöpartiet och Vänsterpartiet för att trycka ut ett löfte, en satsning, ett överbud på varje tänkbart område. Det går inte ihop. Det skorrar falskt. Det hör vi allihop. Man kan inte uppträda i varje morgonsoffa, i varje nyhetssändning, i varje kommentar och hävda: Vi kan satsa mer. Regeringen ger 7 miljarder till kommunerna; vi dubblar. Regeringen satsar på arbetsmarknadspolitik; vi kan göra mer. Regeringen satsar på mer resurser till a-kassan; vi kan göra mer.

Det går inte ihop med att säga att man tar överskottsmålen på allvar. Det går inte ihop med att säga att man vill föra en ansvarsfull ekonomisk politik. Man kan inte köra sedelpressarna för fullt och samtidigt hävda att man vill föra en ansvarsfull ekonomisk politik. Det är det grundläggande problemet med Thomas Östros trovärdighet i den ekonomiska politiken.

Nu kommer budskapen i kapp. Vi har ingen a-kassa. Hur många gånger har vi hört i talarstolen att alla har lämnat a-kassan och att vi inte har någon a-kassa? Samtidigt står Thomas Östros här och säger att regeringen tillför 10 miljarder kronor i tilläggsbudgeten till aktivitetsersättning och a-kassa. Vart har de pengarna tagit vägen om vi inte har någon a-kassa för att alla har lämnat den?

Detta är inte en sann beskrivning av den svenska modellen. Vi har trygghetssystem i Sverige. Vi ska ha trygghetssystem i Sverige. De ska präglas av arbetslinjen, men de ska också ge en trygghet när tiderna blir sämre. Då får det kosta. Då ska vi tillföra pengar till aktivitetsersättning och a-kassa. Att höra en socialdemokrat angripa det är minst sagt förvånande.

Vad är aktiv arbetsmarknadspolitik? Vad är kärnan i den aktiva arbetsmarknadspolitik? Det är tre saker vi ska komma ihåg. När de arbetssökande blir fler måste vi öka resurserna så att förmedlarna kan sätta in kraftinsatser och möta alla de människor som behöver hjälp. Det handlar om att vi ska kunna erbjuda mer yrkesutbildning och komplettering och uppdatering av yrkeskompetens. Det handlar om någon typ av aktivitet när den vanliga arbetsmarknaden inte ger det utrymme. Det är den aktiva arbetsmarknadspolitikens kärna, och det är det vi gör.

Vi har inte tagit 94 miljarder och delat ut i bonusar till direktörer på pensionsbolag och på börsen. 94 miljarder är utgiftsområdets summa, och det är vad vi landar på. Den aktiva arbetsmarknadspolitik är en kärndel i den svenska modellen. Det är där vi lägger våra resurser.

(Applåder)

Anf. 13 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! I dag är det min dotters födelsedag. Hon fyller 27 år och är nytexaminerad gymnasielärare. Hon är ute på sitt första vikariat, men till hösten vet hon varken var hon ska jobba eller bo. Hur ska hon och många andra i samma situation kunna känna någon framtidsstro? Var fjär-

de ung är i dag arbetslös. Samtidigt tvingar regeringen fram stora besparingar i välfärden, trots att det behövs ett generationsskifte.

Två av tre kommuner planerar neddragningar i skolan. 1 300 lärare ska varslas eller är redan varslade, trots att vi har större klasser i dag än vad vi hade före förra krisen på 90-talet och trots att vi vet att såväl mobbning som våld i skolan ökar när det blir färre lärare och övriga anställda.

Två av tre kommuner och nästan alla landsting planerar färre anställda nästa år. Sex av tio kommuner planerar neddragningar i barnomsorgen, trots att barngrupperna fortfarande är långt från målet på 15 barn per grupp.

Var fjärde elevassistent är varslad enligt Kommunalarbetaren. Besparingarna duggar tätt runt om i landet.

Anders Borg, du säger att du inte lägger fram några besparingar eller skattehöjningar. Du tvingar dock fram besparingar och skattehöjningar runt om i landet. Det fattas ungefär 23 miljarder för att upprätthålla dagens kvalitet de närmaste åren. Vad tänker du, när du för den här politiken, att man ska prioritera bort på lokal nivå eftersom du själv inte tänker ta ansvaret? Vad ger du för råd till alla de kommunalt förtroendevalda som ska ta dessa beslut? Är det lärarna i skolan som ska försvinna? Ska det bli fler barn i barngrupperna i förskolan? Ska de äldre få sämre omsorg?

På vilket sätt bidrar er politik till att skapa framtidstro när det enda man ser är kris och en politik som fördjupar lågkonjunkturen och förvärrar sysselsättningssituationen för båda unga och gamla? På vilket sätt kan du, Anders Borg, göra Sverige bättre?

Anf. 14 Finansminister ANDERS BORG (m) replik:

Herr talman! Ulla Andersson talar väl om vår offentliga sektor, om barnskötare som tar hand om våra barn när vi går till jobbet och lämnar dem, om vårdbiträden som tar ansvar för våra anhöriga och föräldrar när det behövs och om lärarna som i skolan ser till att våra ungar lär sig läsa, skriva och räkna.

Om detta är vi överens. Det är naturligtvis alldeles utmärkt att vi i Sverige har en bra och väl fungerande offentlig välfärd och att barnskötare, vårdbiträden och lärare gör en fantastisk insats för att Sverige ska vara det bra land det är. Det är vi överens om.

Det är också mitt råd till kommunpolitikerna. Vad ska de göra nu när de sitter där ute i verkligheten och ska hantera att vi befinner oss i den kanske värsta globala nedgången sedan depressionen? De ska prioritera kärnuppdraget. De ska titta igenom alla lönelistor och alla kostnadsposter och de ska prioritera kärnuppdraget.

Vad är kärnuppdraget i kommunerna? Jo, det är barnskötarna, vårdbiträdena, lärarna, läkarna och sjuksköterskorna. Det är de som ska prioriteras av våra politiker i kommuner och landsting. Låt oss ta ansvar för dem. Låt oss nu tänka efter och sansa oss. Vad är det som händer i kommunerna om vi tappar greppet om de offentliga finanserna och om vi följer lättsinniga råd om 30, 40, 50, 60, 70 eller 80 miljarder i alla möjliga riktningar? Det som då händer är att samma personer om tre, sex eller tolv månader står i samma nyhetssändningar och samma reportage och talar om nedskärningar.

Prot. 2008/09:100
15 april

*Bordläggningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

Vad de då menar är vårdbiträden. Vad det då handlar om är barnskötarna. De som då drabbas är lärarna.

Det är inte så att vård, omsorg och skola ska vara en konjunkturregulator. Det är en kärndel av ett bra samhälle. Därför måste vi vara försiktiga med denna verksamhet.

När vi måste prioritera riktigt hårt är det extra pengar till kommuner. Med den naturliga politiska utgångspunkt som vi har antar jag att det är välfärden och kärnverksamheter som alla kommunpolitiker i Sverige kommer att prioritera. Det är barnskötarna, vårdbiträdena, lärarna, läkarna och sjuktsköterskorna som är välfärdens kärna. Det är det som är deras uppdrag att vårda nu när vi befinner oss i en mycket svår ekonomisk kris.

Anf. 15 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Vi är inte överens. Jag är inte överens med dig om den här politiken. Du har prioriterat skattesänkningar för de allra rikaste. Två tredjedelar har gått till den rikaste tredjedelen; 60 procent i kronor och ören har gått till den rikaste tiondelen.

Jag prioriterar välfärden. Jag inser behovet av välfärd även i en lågkonjunktur. De här arbetsuppgifterna behöver utföras trots konjunkturen. Man behöver utbildning i dag och i morgon. Man behöver ha barnen i förskolan. Barnen mår inte bra av större barngrupper. Man behöver omsorg om de äldre människorna. Det behövs oavsett konjunktur.

Din politik förvärrar kvaliteten och skickar hem väldigt många i arbetslöshet trots att jobben behöver utföras. Vilka ska utföra dem i stället? Är det vi kvinnor som på vår fritid, när vi går hem från det andra jobbet, ska fortsätta att jobba fast gratis?

Nej, Anders Borg, du har ingenting lärt av 90-talskrisen. De besparingar som gjordes då innebar att lågkonjunkturen fördjupades och att vi trots alla satsningar som vi har gjort hittills inte har återställt den kvalitet som var inom många områden. Vi har fortfarande större klasser och större barngrupper i förskolan till exempel.

Du säger att du råder alla att titta igenom sina personallistor. Men du vet, precis som jag, att personallistorna totalt domineras av anställda i barnomsorgen, förskolan, skolan, vården och omsorgen. Ungefär 75 procent av kommunernas utgifter berörs av kostnader för dessa verksamheter och 85 procent av personalen.

Du kommer inte långt med att dra ned på kollektivtrafiken eller minska gräsklippningen eller stänga fritidsgårdar och bibliotek som man föreslår i Vansbro till exempel.

I mitt hemlän Gävleborg får man ungefär en tiondel i kompensation av regeringen – 60 miljoner på två år. Skatteintäkterna minskar med ungefär en halv miljard under samma tid. Det betyder enorma besparingar på bland annat barnpsykiatri och BB.

I Sandviken planerar man stora neddragningar både inom demensvården och inom barnomsorgen. Jag kommer från ett län där det redan är hög arbetslöshet.

Er bristande insikt innebär för mitt län ungefär 300 anställda inom den offentliga välfärden nästa år. Det är många mormödrar, barn och elever som kommer att drabbas hårt av detta. De får sämre utbildning, sämre vardag och sämre trygghet. Många kvinnor får på sin fritid – eller när de mist sitt jobb – utföra de arbeten som de tidigare hade betalt för.

Det är inte en politik som inger framtidstro. Det är inte en politik som underlättar ett nödvändigt generationsskifte i välfärden. Tyvärr, Anders Borg, du och jag kommer nog mycket sällan att vara överens framöver. Det innebär inte heller någon framtidstro.

Anf. 16 Finansminister ANDERS BORG (m) replik:

Herr talman! Jag får naturligtvis beklaga om Ulla Andersson har fått det felaktiga intrycket att vi är överens om den ekonomiska politiken. Så är det självfallet inte. Ulla Andersson går till angrepp mot de skattelättnader som vi har gjort. Vi ska då komma ihåg vad det handlar om.

Det handlar om att vi sänkte en arbetsgivaravgift när lönekostnaderna är så stora att vi nu får uppsägningar. Det handlar om att vi förstärkte jobbvadraget så att människor har lite mer pengar kvar i plånboken. Det handlar om att ungdomar har fått ytterligare lättnader på arbetsgivaravgiften.

Det är en stor skiljelinje. När vi lägger ihop vänsterpolitiken och samlar vilka skatteförslag man har är det mycket stora skattehöjningar. Det är 15 miljarder i försämrat jobbvdrag för Socialdemokraterna. Det är 30 miljarder med Vänsterpartiet. Det är höjda arbetsgivaravgifter för unga. Det är höjd bolagsskatt och höjda arbetsgivaravgifter för alla företag med Vänsterpartiet. Det är Miljöpartiets bensinskattechock och en höjd förmögenhetsskatt. Vi är inte överens.

Vi vill föra en ansvarsfull ekonomisk politik där vi sänker skatterna för att lätta bördorna och förstärka arbetslinjen. Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna vill höja skatterna. Det är kärnan. Man ska höja skatterna för att finansiera stora höjningar av bidragssystemen. Det är skiljelinjen i svensk politik.

När vi nu i kristider ska hantera situationen måste vi fråga oss vad som är viktigast. När vi inte har pengar till allt och när skatteintäkterna är ned 120 miljarder vad är det vi då till sist måste bestämma oss för att prioritera före allt annat?

I min värld är det barnskötarna, sjuksköterskorna, de som jobbar i skolan, i barnomsorgen och på sjukhusen som är den yttersta prioritering vi måste göra. Det är det viktigaste vi kan göra för att dämpa krisens härjningar i den svenska välfärden.

Regeringens uppgift är, som jag ser det, en ansvarsfull ekonomisk politik. Det är inte sedelpressar och inte överbud utan ansvarstagande. Det är kärnan i välfärden vi måste värna. Det är där vi måste ta striden. Det är där vi måste kämpa. Våra kommunalråd och kommunstyrelseordförande måste verkligen ta tag och vårda kärnan i välfärden.

Vi måste förhindra att arbetslösheten biter sig fast.

Skiljelinjerna i svensk politik är väldigt stora. De går mellan våra skattelättnader för att vanliga människor ska få jobb och Vänsteransvarslösa ekonomiska politik som skulle leda till underskott och föröda Sveriges ekonomiska framtid.

Anf. 17 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik:

Herr talman! Unga människor står i dag för en stor och positiv kraft i samhället. Unga människor är kreativa och ser nya lösningar, till skillnad från den här regeringen.

Att ingjuta hopp och framtidstro i dagens unga generation är en framtidsinvestering. Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har gemensamt presenterat ett kraftfullt paket för att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten. Det innehåller bland annat kvalitativa praktikåtgärder, satsningar på utbildning och att man kan använda tiden till att göra något som gör att man är bättre rustad när det vänder.

Vi står inför väldigt stora utmaningar. Antalet unga som lämnar gymnasiet är rekordstort. Samtidigt försämras arbetsmarknaden kraftigt.

Det är särskilt svårt för de unga som inte har slutbetyg från gymnasiet. Den redan mycket höga ungdomsarbetslösheten kommer att stiga väldigt om inget görs. De som står längst ifrån är de som drabbas.

Att skapa bättre möjligheter för dagens unga generation är ett sätt att klara framtidens utmaningar. Då behövs det ett ledarskap som prioriterar unga människor.

När man läser regeringens vårproposition ser man inget sådant ledarskap. I stället visar man inget ljus i tunneln, bara prognoser över en ungdomsarbetslöshet som kommer att slå alla rekord. År 2010 kommer det att finnas 175 000 personer i jobbgarantin för ungdomar och jobb- och utvecklingsgarantin. Det kommer alltså att vara 175 000 människor som är långtidsarbetslösa. Vad erbjuds dessa människor? Vilka garantier är det? Jo, man ska få coachning till jobb – jobb som i dag inte finns.

Svaret från den här regeringen är att man skyfflar in unga människor i passiva åtgärder – åtgärder som bara är en förvaring i väntan på bättre tider.

Det behövs snabbare insatser. Det behövs mer kvalitativa åtgärder. Det behövs satsning på utbildning, på att använda tiden på ett bättre sätt än att unga människor i 20-årsåldern fastnar i långtidsarbetslöshet och passiviseras. Varför gör ni inte någonting mer aktivt?

Anf. 18 Finansminister ANDERS BORG (m) replik:

Herr talman! Mikaela Valtersson berättar att oppositionen nu är överens om paket. På vilken punkt? Man har inga gemensamma riktlinjer för den ekonomiska politiken. Man har inga gemensamma riktlinjer för budgetpolitiken. Man har inga gemensamma riktlinjer för skattepolitiken.

Man är inte överens om den ekonomiska politiken, man är inte överens om utgiftssidan och man är inte överens om inkomstsidan. Vad är man överens om? Att berätta att man är överens om ett litet paket som man har knotat ihop här på sistone hjälper inte. Prövostenen i valrörelsen är skatterna, utgifterna och riktlinjerna för den ekonomiska politiken. Det är det som det handlar om när det gäller att vara överens. Där är ni inte överens. Ni är i grunden och fundamentalt helt oeniga.

Sedan förstår jag att Mikaela Valtersson ständigt undviker diskussionen om bensinskatten, men jag måste faktiskt få ta den. Det handlar om skattehöjningar på 25 miljarder. Det handlar om 2 kronor i tider då många hushåll har det svårt. Och det stannar inte där.

Vi åstadkommer en minskning av koldioxidutsläppen med sju och en halv miljon ton genom flexibla mekanismer och andra åtgärder. Det säger ni nej till. Ja, låt oss räkna lite grann på hur vi ska uppnå de här sju och en halv miljoner tonnen bara med inhemska åtgärder! Jag roade mig med att titta lite grann på vad det skulle betyda för bensinskatten. Jag tror att det är 6–7 kronor till, utöver det som ni föreslagit.

Vi landar alltså på ett bensinpris på 20 kronor med Miljöpartiet. I tider då hushållen sitter hemma och läser kassaboken och vrider och vänder på kronorna, då kommer ett bensinpris på 20 kronor farande genom luften. När Sverige drabbas hårdast av alla länder av den ekonomiska krisen, då ska vi slå till med ett dräpslag mot svenska hushåll för att Miljöpartiet inte kan köpa vår grundläggande och ansvarsfulla hållning när det gäller klimatpolitiken, avvecklar kärnkraften och vägrar göra insatser via flexibla mekanismer.

Jag måste också få ta upp det här med arbetsmarknadspolitiken. Här står Mikaela Valtersson från Miljöpartiet och talar om aktiv arbetsmarknadspolitik. Vi talar alltså om det miljöparti som har slagits för arbetsförsäkringsexperiment, som tvingade arbetsförmedlingarna att jobba med friår och som satsade på datortek och den typen av åtgärder.

Aktiv arbetsmarknadspolitik, vad är det? Jo, det är att vi har arbetsförmedlare som kan hjälpa människor att söka jobb i kristider, som kan motivera, kämpa och få människor att faktiskt aktivt söka jobb när det är få lediga platser, vidga sitt sökande och gå till nya orter och till andra yrken. Det är att man kan göra satsningar på yrkesutbildning. Vi gör breda satsningar på yrkesutbildning. Det är att man kan vidta aktiva åtgärder.

Då frågar Mikaela Valtersson vad det betyder. Jag kan tala om vad det betyder. Det betyder att vi aldrig någonsin kommer att återinföra friåret.

(Applåder)

Anf. 19 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag förstår att Anders Borg kanske inte uppfattade vad det var jag pratade om att vi hade presenterat för gemensam politik. Det kan ju vara så ibland, när man är helt inne i vad man själv ska säga.

Jag pratade om ungdomsarbetslöshet. Det kanske inte framgick för dig.

Vi kommer aldrig att köpa er klimatpolitik – nej. Vi kommer inte att göra det. Det är ett skämt att stå och säga att man skulle köpa er så kallade ansvarsfulla klimatpolitik. Vi har åtgärder som handlar om att man kommer väldigt mycket längre i att minska koldioxidutsläpp. Det handlar om att man använder också ekonomiska styrmedel – ja! Det måste man använda. Det sade till och med Anders Borg för något år sedan. Han har bytt den politiken nu.

Ja, vi måste använda ekonomiska styrmedel för att styra till det som är rätt och för att det som är rätt för miljön och klimatsmart också ska vara det som är lönsamt. Det måste kombineras med kraftfulla investe-

ringar i gröna sektorer. Att investera i kollektivtrafik, att se till att vi bygger om bostäder på ett energismart sätt, ja, det är att ta ansvar för att vi kommer till rätta med klimatpolitiken, samtidigt som det skulle kunna skapa jobb. Där lyser era förslag totalt med sin frånvaro.

En mer modern väg för arbetsmarknadspolitiken är att erbjuda kvalitativa insatser med utbildning, fortbildning och praktik. Samhället måste erbjuda fler möjligheter för unga så att de kan växa och stå bättre rustade när konjunkturen vänder. Varför låter ni som regering bara de här passiva åtgärderna växa och anpassar dem efter de ökade volymerna, ni som förut har kritiserat den typen av åtgärder som bara handlar om att förvara och där unga människor passiviseras? Varför inte erbjuda unga människor en möjlighet att avsluta en gymnasieutbildning eller kanske till och med en grundskoleutbildning? Varför inte erbjuda kvalificerad yrkesutbildning till dem som behöver? Varför inte utöka antalet högskoleplatser nu när rekordmånga unga slutar gymnasiet och kanske behöver fortsätta studera för att förbättra sina möjligheter till jobb i framtiden?

Varför inte vidta mer aktiva åtgärder än att stå här i talarstolen och vara stolt över att 250 000 människor kommer att finnas i passiva förvaringsprogram när den här perioden är slut? Det är häpnadsväckande att framhålla det med stolthet. Varför inte visa en modern väg in i framtiden i stället för att prata om vargavinter?

Anf. 20 Finansminister ANDERS BORG (m) replik:

Herr talman! Mikaela Valtersson talar nu om gemensam politik. Det var inledningen på det inlägg vi nu hörde. Ja, då sätter vi upp kriterierna! Var är de gemensamma riktlinjerna för den ekonomiska politiken? Det är det man ska klämma på i riksdagen. De saknas. Var är de gemensamma riktlinjerna för budgetpolitiken, utgiftstaken och utgiftsområdena? De saknas. Var är de gemensamma riktlinjerna för skattepolitiken? De saknas.

Det är inte så att vi ska klämma på någonting i största allmänhet när vi ska fatta beslut om budgeten, utan vi ska klämma på de här sakerna: riktlinjerna för den ekonomiska politiken, för skattepolitiken och för budgetpolitiken. Då hjälper det inte att man har gjort någon liten uppgörelse i någon liten del.

Det är en fundamental och grundläggande oenighet som präglar oppositionen innan man har en gemensam reservation som ger en gemensam riktlinje för den ekonomiska politiken, en gemensam riktlinje för budgetpolitiken och en gemensam skattepolitik. Det saknas i varje del. Då är det en korrekt bedömning att ni är fundamentalt och i grunden oeniga.

Låt oss gå tillbaka till den aktiva arbetsmarknadspolitiken! Låt oss minnas hur det var! Arbetslösheten steg 2003 och 2004. De aktiva åtgärderna reducerades. Sedan kom konjunkturuppgången, då Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet hade ansvaret. Då byggde man upp de aktiva åtgärderna, in mot valrörelsen.

Det är en mycket märklig politik att dra ned de aktiva åtgärderna när konjunkturen försvagas och bygga ut dem när vi har en återhämtning. Men det var ju så det var.

Det är passiva åtgärder som vi nu angrips för. Ja, men Miljöpartiet vill ju återställa förtidspension, sjukskrivning och alla de andra system som ska göra att människor ska dömas ut från arbetsmarknaden permanent och långsiktigt och förvaras innan de döms ut i utanförskap.

Här är skiljelinjerna mycket tydliga. Vi står för arbetslinjen. Vi står för en aktiv arbetsmarknadspolitik. Miljöpartiet står för passivitet. (Applåder)

Anf. 21 ROGER TIEFENSEE (c):

Herr talman! Den globala finanskrisen och lågkonjunkturen slår hårt mot exportindustrin, och den slår hårt mot arbetsmarknaden. Många har drabbats av varsel och uppsägningar. Ungdomar är de som drabbas hårdast. Det har pratats mycket om ungdomsarbetslösheten här. Ungdomar drabbas hårdast eftersom de många gånger är de som kommer sist in på arbetsplatser och därför åker först ut. Det är ett strukturellt problem som vi har i Sverige, och det är ingen nyhet att vi på grund av detta och flera strukturella problem ligger i botten bland EU-länderna när det gäller ungdomsarbetslösheten.

Man kan jämföra med Danmark. Där är ungdomsarbetslösheten låg. Det finns tre tydliga strukturella skillnader. Dels har man en mer flexibel arbetsrätt, dels har man lägre ingångslöner och dels har man en fungerande lärlingsutbildning.

Centerpartiet satte ungdomsarbetslösheten på dagordningen – den fanns inte där – inför valet 2006. Regeringen har nu stoppat planerna på att införa rätt till heltid. Det skulle ha höjt trösklarna för unga in på arbetsmarknaden ytterligare. Vi har sänkt arbetsgivaravgifterna för unga upp till 25 år. Vi ska inte in och meka i avtalen och påverka ingångslönerna, men sänker man arbetsgivaravgifterna för de unga får det samma effekt. Företag och andra arbetsgivare blir mer benägna att anställa unga. Vi åtgärdar ett strukturellt problem. Vi inför nu lärlingsutbildningar. Vi har ännu inte kunnat se effekten av dem på ungdomsarbetslösheten, men det är ändå en strukturellt riktig åtgärd.

Vad gör då Thomas Östros och oppositionen? Jo, de talar om ungdomsarbetslösheten, men de föreslår chockhöjda kostnader för att ha unga anställda. Är det den typen av prioriteringar Thomas Östros vill ha, att höja arbetsgivaravgiften med uppemot 15 miljarder kronor för att ha unga anställda? Vad jag förstått är denna ungdomsskatt en av de få skatter som oppositionen är överens om. Det blir cyniskt eftersom de unga själva därmed ska betala sitt så kallade åtgärdspaket, det som oppositionen vurmar för i debatten. Hur hjälper det de unga? Man tar med den ena handen för att ge tillbaka lite grann med den andra, och däremellan skär man mångmiljardbelopp. Om man menar allvar med att lösa ungdomsarbetslösheten ska man dra tillbaka förslaget om ungdomsskatten.

Det är emellertid inte bara de unga som drabbas, herr talman. Också kommunerna drabbas av ungdomsskatten. Kommunerna har i dag 1 ½ miljard lägre kostnader för att ha unga anställda. Om man tar bort ned-sättningen får kommunerna alltså högre kostnader för att ha unga anställda. Om man menar allvar med talet om situationen i kommunerna ska man även då dra tillbaka förslaget om ungdomsskatten.

Prot. 2008/09:100
15 april

*Bordlägningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

Jag tycker att denna debatt tydligt visat att det finns en skiljelinje mellan alliansregeringen och oppositionen. Alliansregeringen är enig, oppositionen är splittrad. Alliansregeringen tar ansvar, oppositionen lovar men tar inte ansvar.

Anf. 22 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Det är bra med arbetsmarknadspolitik. Det är bra med åtgärder som hjälper de arbetslösa att komma tillbaka i arbete. Det innebär att man i sin ekonomiska politik måste vara fokuserad på det problemet. Problemet med Socialdemokraternas överbud och alla dessa utgifter är att man inte är fokuserad på själva problemet, nämligen de arbetslösa. I stället har man en vidöppen plånbok. Man vill vara alla till lags med mer pengar, och man delar ut till höger och vänster. Denna oförmåga att prioritera i den ekonomiska politiken tycker jag kanske är det allra mest motbjudande i den socialdemokratiska oppositionspolitik.

Det konstiga med det hela är att man å ena sidan har en väldig utgiftsökning. Den går rakt upp. Den ena utgiften lastas på den andra. Å andra sidan lever vi i en värld där bruttonationalprodukten, det vill säga produktionsbasen i ekonomin, går nedåt. Hur ska denna klyfta så småningom slutas? Med Socialdemokraternas politik finns det bara två sätt. Det ena är en slakt på de utgiftsökningar som man redan har utlovat. Därmed kommer de kanske aldrig till stånd; det är min hypotes. Men om de kommer till stånd, om löftena skulle infrias, kommer de omedelbart att få slaktas.

Den andra vägen att gå är naturligtvis att man höjer skatterna, och höjer dem dramatiskt. Man kan inte ha en väldig ökning av utgifterna i en värld där produktionsbasen för ekonomin samtidigt går nedåt. Det är inte en uthållig politik, och den kommer heller aldrig att kunna genomföras i praktiken.

De utgiftsökningar som nu utlovas till höger och vänster ska ni inte tro på. De är omöjliga att genomföra för såvitt man inte genomför fullständigt drakoniska skatteökningar som skulle dra ned ekonomin och driva upp arbetslösheten ytterligare.

Thomas Östros har ondgjort sig över skattesänkningar. Låt mig därför påpeka, Thomas Östros, att den verkligt utmanande skattesänkningen för de rika står Socialdemokraterna för, nämligen när ni vill ta bort den ränta man får betala för uppskov på reavinstskatt. Det är en skattesänkning som ni genomför för de verkligt välsituerade. Den är orättvis och orättfärdig.

Anf. 23 STEFAN ATTEFALL (kd):

Herr talman! Jag ska ge det erkännandet till oppositionen att de många gånger är duktiga på att måla upp de ekonomiska och andra problem som vi brottas med i det svenska samhället. Men man måste också försöka sortera i dessa problem. Vilka är de långsiktiga problem som vi i Sverige brottats med länge? Ulla Andersson nämnde exempelvis det låga bostadsbyggandet. Ja, vi bygger för lite bostäder i Sverige. Det har vi gjort under mycket lång tid, även under den tid Ulla Andersson och Vänsterpartiet var med och styrde landet.

Det handlar självklart även om problem som vi jobbar med och försöker lösa, och också är på god väg att lösa, under den nuvarande rege-

ringens tid. Det görs till exempel stora satsningar på att korta de köer som funnits inom sjukvården. Vidare handlar det om vad vi från svensk horisont kan göra, vad vi råar på att göra i ett ekonomiskt läge av den dignitet vi nu brottas med. Jag tror att väljarna på valdagen gör sorteringen och försöker greppa vad som är stort och smått i sammanhanget.

Mikaela Valtersson pratar om att vi måste ha en aktiv finanspolitik. Hon har inte läst vad som står i budgetpropositionen. Hon har heller inte läst vad OECD skriver, nämligen att Sverige i dag bedriver den mest expansiva finanspolitiken av alla länder i OECD-området.

Ulla Andersson och övriga i Vänsterpartiet samt Socialdemokraterna verkar nu se Lars Calmfors som sin ekonomiska guru. Men när Lars Calmfors på vetenskapligt goda grunder har gett ett antal goda råd om hur man utformar a-kassesystemet, som delvis också inspirerat regeringens a-kassepolitik, då vill inte Thomas Östros och Ulla Andersson lyssna på honom. Lars Calmfors har uttalat sig om att han vill ha mer expansiva åtgärder. Till en hel del infriar vi hans önskningsmen kanske inte fullt ut så mycket som han efterlyser.

Lars Calmfors säger också att vi snabbt måste dra ned på de olika utgiftssatsningarna. Nu pläderar Ulla Andersson för mer subventioner till bostadsbyggandet. Ska Ulla Andersson sedan, om ett eller två år, dra ned på de satsningarna? Om det är någonting vi vet så är det att tillfälliga stimulanser till bostadsbyggande inte ger någon utdelning i form av ökat bostadsbyggande. Det är mycket mer långsiktiga faktorer som styr bostadsbyggandet. Tvärtom blir tillfälliga subventioner bara ett sätt att göda byggherrarna och de stora byggbolagen, vilket knappast är en sund ekonomisk politik.

Thomas Östros hävdade ett antal teser i sitt anförande. Han anklagade alliansregeringen för att pengarna brände i fickan när det var högkonjunktur och att vi inte vårdade högkonjunkturen. Då tänker man sig att Thomas Östros är en ansvarsfull finansministerkandidat på den socialdemokratiska sidan som har större överskott i sina budgetalternativ än regeringen.

Är det så? Nej, det är samma budgetsaldo. Höstens budgetalternativ från Socialdemokraterna är till och med felberäknad på ett par miljarder kronor och de ligger därför något sämre till än regeringen. Skillnaden är att det är mindre skattesänkningar och mer bidrag i Thomas Östros och Socialdemokraternas budgetalternativ, men det finns inte mer pengar i statskassan. Det är inte fråga om stramare offentliga finanser. Alltså är det att ge sken av att det är en annan ekonomisk politik beträffande vård av högkonjunkturen som präglar Socialdemokraternas alternativ. Det är det inte. Det är i så fall lika mycket pengar som bränner i Thomas Östros ficka som i någon annans.

Sedan säger man att av de 10 miljarder kronor som vi nu satsar på arbetsmarknadspolitik går inte en enda krona till aktiva åtgärder. Jag kan ha viss förståelse för att Thomas Östros och de andra oppositionsföreträdarna inte hunnit läsa budgetpropositionen och se de olika delar som där finns. Där finns faktiskt en hel del text som handlar om aktiva insatser. Om man lägger ihop den tilläggsbudget som vi beslutade om i kammaren den 11 mars och vårpropositionen ser man att det sammantaget är fråga om en kraftig expansion. Javisst, också av a-kasseutbetalningar, men a-

kassan betalas ju både till dem som är öppet arbetslösa och till dem som deltar i olika typer av åtgärder, som aktivitetsstöd.

Självklart handlar det även om fler utbildningsplatser, om fler platser inom komvux, fler platser inom yrkesutbildningar samt mer stöd för coachning, matchning på arbetsmarknaden, praktikplatser, nystartsjobb etcetera. Då kan man fråga sig om det är för lite. Det kan man möjligtvis tycka och därmed vilja ha ännu mer. Problemet är bara att man vill ha ännu mer på alla olika områden.

När man säger att det inte finns några jobb i dag glömmer man bort att det även i en lågkonjunktur omsätts en miljon arbetstillfällen i Sverige. Det är viktigt att se till att de jobben kommer till dem som bäst behöver hjälp och stöd.

Thomas Östros sade att människor är rädda. Ja, människor är oroliga. De är oroliga för sin ekonomi, sin framtid. Så är det i dessa bistra tider, men att döma av de senaste opinionsmätningarna är människor även rädda för Socialdemokraternas ekonomiska politik.

Anf. 24 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Vi kunde här tidigare höra finansministern säga att skatteintäkterna sjunker med ungefär 120 miljarder. Det är nästan exakt samma summa som ni har sänkt skatterna med, framför allt för de redan rika. De pengarna hade behövts nu, när det skärs i äldreomsorg och sjukvård. Man kan väl säga så här: Som man bäddar får man ligga. Men det är synd, det är tragiskt och det är cyniskt mot alla de äldre som drabbas av er politik. Det är de som får problem nu när ni skär i välfärden.

Ni säger att ni är ett parti för de äldre. Men hur kommer det sig i så fall att ni valde bort dem?

Anf. 25 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Ja, vi har sänkt skatterna. Jobbskatteavdraget har framför allt prioriterat låg- och medelinkomsttagare. Självklart har vi också försökt rätta till riskkapitalförsörjningen. Det gäller även förmögenhetsskatt och andra saker. Vi har ansett det vara bra för att öka människors egenmakt, men också självklart för att stimulera konsumtion. Hade vi inte haft detta i dagens läge hade vi haft en sämre utveckling på arbetsmarknaden.

Ulla Andersson säger att de här pengarna hade behövts nu till andra åtgärder. I så fall skulle Ulla Andersson ha sparat in de pengarna och haft dem kvar. Men Ulla Andersson använder motsvarande pengar. Hon höjde skatterna jämfört med vår politik och brände sedan pengarna på ökade bidrag, så pengarna var borta även i Ulla Anderssons budgetalternativ. Eller hur?

Anf. 26 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet har kraftigt prioriterat välfärden, äldreomsorgen, sjukvården och därmed också omvårdnaden och omsorgen om de äldre människorna, Stefan Attefall.

Min mamma har en pension på ungefär 7 000 kronor i månaden. Hon har fått knappt en hundralapp i skattesänkning. Hon undrar varför ni vill straffa henne. Hon har slitit hela sitt liv. Men hon får inte samma skattesänkning som andra som har samma inkomst och arbetar. Varför inte?

Hon får sänkt pension nästa år. Varför då? Därför att du vill spekulera på börsen med hennes pensionspengar! Hon får sämre sjukvård och sämre äldreomsorg, som hon är så beroende av. Varför då? Därför att du prioriterar skattesänkningar, framför allt för de redan rika!

Min mamma är värd mycket bättre än så! Ni sviker henne, och ni sviker alla äldre människor runt om i detta land med den här politiken. Det svider i mitt hjärta, och det svider i väldigt många anhörigas hjärtan. Det här är väldigt tragiskt. Ni har svikit det ni säger att ni står för, svikit de äldre människorna, som har bidragit till att vi har det land vi har i dag. Det är ett stort svek, Stefan Attefall, som jag tycker att du ska gå hem och fundera över under många sömnlösa nätter framöver. Du har svikit så grymt.

Anf. 27 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till Ulla Andersson. Socialdemokraterna har föreslagit att skatten för väldigt många välavlönade stadsbor ska sänkas genom att man tar bort den ränta som dessa stadsbor får betala vid uppskov på reavinstskatten. Delar Ulla Andersson Socialdemokraternas inställning på denna punkt?

Överläggningen var härmed avslutad.

Propositionen bordlades.

2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2008/09:428

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:428 Förhållandet mellan Arbetsförmedlingen och de kompletterande aktörerna
av Berit Högman (s)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 27 april 2009.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 25 mars 2009

Arbetsmarknadsdepartementet

Sven Otto Littorin (m)

Enligt uppdrag

Karin Renman

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2008/09:430

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:430 Stockholmspolisens budgetunderskott
av Bosse Ringholm (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 21 april 2009.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade evenemang samt utlandsresor.

Stockholm den 14 april 2009

Justitiedepartementet

Beatrice Ask (m)

Enligt uppdrag

Nils Öberg

Expeditionschef

Interpellation 2008/09:436

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:436 Svenskt utvecklingssamarbete med El Salvador

av Hans Linde (v)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 5 maj 2009.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 6 april 2009

Utrikesdepartementet

Gunilla Carlsson (m)

Enligt uppdrag

Inga Eriksson Fogh

Expeditionschef

Interpellation 2008/09:440

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:440 Rektorsutbildningen

av Thomas Strand (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 april 2009.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang och resor.

Stockholm den 8 april 2009

Utbildningsdepartementet

Jan Björklund

Interpellation 2008/09:448

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:448 Effekterna vid en försäljning av Apoteket av Eva-Lena Jansson (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 april 2009.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 6 april 2009

Socialdepartementet

Göran Hägglund (kd)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditions- och rättschef

3 § Hänvisning av ärenden till utskott

Prot. 2008/09:100
15 april

Föredrogs och hänvisades

Motioner

2008/09:K4–K7 till konstitutionsutskottet

2008/09:N15–N18 till näringsutskottet

2008/09:Ju21–Ju24 till justitieutskottet

EU-dokument

KOM(2009)147 till miljö- och jordbruksutskottet

4 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Konstitutionsutskottets betänkande 2008/09:KU19

Justitieutskottets betänkande 2008/09:JuU22

Kulturutskottets betänkande 2008/09:KrU7

Finansutskottets betänkanden 2008/09:FiU23 och FiU39

5 § Sammansättningsreglerna för Högsta domstolen och Regeringsrätten

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2008/09:JuU16

Sammansättningsreglerna för Högsta domstolen och Regeringsrätten
(prop. 2008/09:117).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under 10 §.)

6 § Våldsbrott och brottsoffer

*Våldsbrott
och brottsoffer*

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2008/09:JuU20

Våldsbrott och brottsoffer.

Anf. 28 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ser att mina kolleger från utskottet ännu inte har dykt upp, men jag tror att jag får börja ändå.

Jag hade tänkt tala lite grann om behovet av en genomtänkt strategi för att minska brottsligheten, hot mot folkvalda, behovet av stöd till brottsoffer som har utsatts för hatbrott, hälso- och sjukvårdens bemötande av barn och alliansens 180-gradiga omsvängning när det gäller brottsskadeersättning. Det var en kort sammanfattning av vad jag tänkte ta upp från detta betänkande, som handlar om en rad olika saker. Detta är det som jag har valt.

Herr talman! Jag står bakom alla våra reservationer, men vill förstås bidra till att spara tid, så jag yrkar bifall till endast reservation 1.

Vi socialdemokrater hävdar att det är nödvändigt när vi diskuterar brottsutveckling att utgå från en analys som innefattar orsakssammanhang om hur kriminalitet uppstår. Det räcker inte med aldrig så många poliser, aldrig så hårda straff eller för den delen aldrig så gott brottsofferarbete. Det är inget av detta som ensamt bringar ned kriminalitet i ett samhälle. Det handlar om så mycket mer. Jag anser att regeringens politik saknar en sådan analys.

Vi lever i en tid där alla kurvor i det här sammanhanget pekar åt fel håll. Vi kommer att få ökad arbetslöshet, allra mest bland ungdomar, ökad fattigdom och i värsta fall utslagning av stora grupper som kommer att falla utanför trygghetssystemen. Barnfattigdom är ett begrepp som vi kommer att få vänja oss vid, när många barns föräldrar blir av med både arbete och ersättningar.

Det här är, herr talman, en klassisk beskrivning av en grogrund för ökad kriminalitet i ett samhälle. Klyftorna mellan människor ökar, mellan dem som har så väldigt mycket och dem som har väldigt lite. Vi menar att det behövs en handlingsplan för att bringa ned våldsbrotten och därmed också antalet brottsoffer. Detta avslås av majoriteten, som i och för sig kan känna sympati för vårt förslag, skriver man i betänkandet, men inte är beredd att gå längre än så. Nu är det inte sympati som krävs, utan handlingskraft och resultat. Som sagt går utvecklingen nu åt fel håll.

I likhet med Sveriges Kommuner och Landsting kallar vi i oppositionen på regeringens engagemang när det gäller att motverka övergrepp mot förtroendevalda. Det ligger i farans riktning att personer som har ett politiskt intresse avstår från att delta i politiskt arbete för att de uppfattar att priset är för högt och att samhället inte förmår försvara vare sig dem eller demokratin. Det här är viktiga frågor, herr talman. Angrepp på folkvalda hotar själva grunden för demokratin.

Inom ett år är vi inne i en ny valrörelse. Politiska möten kommer att hållas runt om i landet på gator och torg. Risken för nya övergrepp ökar. Men vad gör regeringen? Alliansen har ett standardiserat svar, som lyder: Frågan bereds i Regeringskansliet.

Faktum är att i denna fråga tillsatte den förra socialdemokratiska regeringen en utredning som kom att få namnet *Jakten på makten*. Det var Berit Högman, socialdemokratisk riksdagsledamot, som var utredare. Hon lämnade sitt betänkande för tre år sedan i april 2006. Nu skriver vi april 2009, och hittills har det inte blivit något resultat i den frågan.

I vår reservation nr 3 – som jag nu i och för sig inte yrkar bifall till, men som jag ändå vill nämna – stöder vi en folktopartistisk motion. Det är Barbro Westerholm och Birgitta Ohlsson som skriver om hur viktigt det är att polisen lever upp till sin skyldighet att informera brottsoffer för hatbrott om vilken hjälp de kan få. Bland annat nämns den enda brottsofferjouren med särskild HBT-kompetens som ett exempel på sådant som polisen ska kunna lämna information om.

Dessvärre kan vi i dag konstatera att just denna enda brottsofferjour med uttalad HBT-kompetens nu står inför nedläggning av verksamheten eftersom regeringen från och med i år 2009 inte ger något ekonomiskt stöd till jouren vars verksamhet riktar sig till personer som på grund av sin sexuella läggning utsatts för hat- eller hedersbrott.

Trots alliansens skrivningar i betänkandet om förbättrad information till brottsoffren, behovet av vidareutbildning inom rättsväsendet och hur bra det är att det finns möjligheter att hänvisa till det speciella stöd och den speciella hjälp som finns att tillgå för HBT-personer riskerar denna enda jour nu nedläggning framöver under dessa vårdagar.

Det är synd att det inte finns någon företrädare för regeringen här som kan berätta för oss i dag och alla andra som är angelägna om att HBT-jouren kan fortsätta och gärna få efterföljare på fler håll i landet hur regeringen egentligen har tänkt. Å ena sidan omnämns hat- och hedersbrott som angelägna att bekämpa och att brottsoffren ska ges bättre stöd. Å andra sidan tvingas den enda verksamhet i sitt slag som fokuserar på just den målgruppen nu att lägga ned.

Kan någon företrädare för alliansen nu förklara hur detta hänger ihop vore jag väldigt tacksam. I annat fall får vi återkomma med en interpellation till ansvarigt statsråd för att få svar på denna mycket viktiga fråga för den grupp som är berörd.

Herr talman! Jag har nöjet att sitta i styrelsen för Nationellt centrum för kvinnofrid. Det är ett viktigt och väldigt spännande uppdrag. Det är en ny verksamhet som är placerad under universitetet i Uppsala där man arbetar med oerhört viktiga frågor.

Jag vill göra kammaren uppmärksam på vårt särskilda yttrande i betänkandet. Där visar vi på att den handbok som majoriteten skriver om i betänkandet, och som Nationellt centrum för kvinnofrid har tagit fram, begränsar sig till att behandla hur ungdomar efter pubertetsdebut och vuxna kvinnor och män som har utsatts för sexuella övergrepp bör tas om hand inom hälso- och sjukvården. Den behandlar inte uttryckligen hur mindre barn ska tas om hand.

Detta har vi velat tillfoga i betänkandetexten. Majoriteten har av någon helt oförståelig anledning ansett att den upplysningen inte behöver finnas med här. Vi kan låtsas som att handboken för hälso- och sjukvården täcker alla eventuella patienter inom hälso- och sjukvården som kommer dit därför att de har utsatts för sexuella övergrepp. Så är det alltså inte, utan handboken rör ungdomar och vuxna, inte barn.

Inom parentes sagt har handboken nominerats till tidningen Dagens Medicins pris Guldkalpellen år 2009. Det är ett pris som uppmärksammar insatser och initiativ som kan inspirera till ökad kvalitet i sjukvården till nytta för både anställda och patienter. Jag hoppas att NCK får priset och kommer att få ett nytt uppdrag från regeringen mycket snart. I annat fall måste vi konstatera att personalen inom hälso- och sjukvården som möter barn som sexualbrottsoffer får klara sig utan vägledning med risk att spårsäkring går förlorad och att bemötandet av det enskilda lilla barnet fortsätter med de fel och de brister som vi känner till.

Detta är oerhört svåra situationer för personalen att handskas med. Det är jag den första att skriva under på. Därför är det också oerhört angeläget att personalen ges de verktyg som finns att förfoga över så att den kan göra rätt och får möjlighet till det.

Herr talman! Jag lovade att jag till sist skulle peka på hur alliansens fyra partier har gjort en 180-gradig omsvängning i en fråga som rör brottsskadeersättning. I betänkandet avstyrks i dag två borgerliga motioner med krav på att Brottsoffermyndigheten inte ska ompröva domstols

beslut om skadestånd till brottsoffer utan att Brottsoffermyndigheten endast borde betala ut den summa som domstol har fastställt.

Vi socialdemokrater har inga problem att avstyrka motionerna. Det gjorde vi redan förra mandatperioden. Det är dock märkligare hur alliansens företrädare uppträder. De talade sig nämligen väldigt varma för och reserverade sig till förmån för det förslag som man i dag med kall hand avstyrker. Så kan det gå till när man byter skepnad från populist i opposition till ansvarstagande majoritet i regeringsställning.

Herr talman! Jag avslutar med att hoppas på att alliansens företrädare kommenterar detta med nedläggning av den enda HBT-brottsofferjouren i landet och hur man har tänkt när det gäller brottskadeersättning när man nu har en helt annan uppfattning än för tre år sedan.

I detta anförande instämde Christer Adelsbo, Margareta Persson och Maryam Yazdanfar (alla s).

Anf. 29 LENA OLSSON (v):

Herr talman! Jag börjar med att säga att vi givetvis står bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 5. Detta är ett motionsbetänkande, och det Elisebeht Markström har tagit upp här kan jag instämma fullt och fast med.

Herr talman! Vänsterpartiet kan slå fast att frågor om våldsbrott och brottsoffer är väldigt angelägna. Man kan dock konstatera att det sätt som den nya alliansregeringen nu försöker bry sig om dessa frågor på är lite beklämmande. För alliansen är oftast hårdare tag det enda som gäller.

Vänsterpartiet anser också att det bland annat behövs en debatt som bottnar i sociala förhållanden och samhällsfaktorer och om orsaker till våldet i samhället. Det är precis det som anförs i reservation 1.

Vi anser att det är viktigt med straff när brott har begåtts inte minst för att de som drabbas av brott ska känna tilltro till rättsväsendet. Men att ensidigt kräva hårdare tag som enda medicin är fel väg att gå. Visst är det viktigt med straff, som jag sade nyss, och jag kan upprepa det. Men vi måste också se till att det görs andra saker för att motverka att dessa brott begås.

Man kan ta ett exempel efter den stora debatt som vi haft här om vårpropositionen. Man skulle kunna analysera de större inkomstklyftorna som har funnits under en längre tid och vilken påverkan de har haft på brotten i samhället och kriminaliteten.

Vi i Vänsterpartiet vill betona den stödjande rollen gentemot brottsdrabbade. I denna del är det viktigt att brottsofferjourer och kvinnojourer får ett tillräckligt stöd. Men det är också viktigt att informationen inom rättsväsendet till brottsdrabbade förbättras. Detta tar vi upp i vår gemensamma reservation från oppositionen, nr 5. För att en brottsdrabbad ska känna sig respekterad och känna att rättsväsendet ger upprättelse är det viktigt att hon eller han känner att de förstår processen som äger rum. Detta det så kallade informationsarbetet pågår sedan många år tillbaka, men man har inte tagit så många steg framåt enligt de brottsdrabbade själva. Fortfarande är avståndet mellan den brottsdrabbades förväntningar och verkligheten ofta alltför stor.

Genom att rättsväsendet skulle kunna förbättra sin information till de drabbade på ett bättre sätt skulle mycket kunna undvikas. Det finns ex-

empelvis ett akut behov av information på andra språk än svenska. En rättsprocess kan faktiskt vara nog så svår att förstå för den som har svenska som modersmål. Då är det inte så svårt att föreställa sig vilka problem det blir när man har ett annat modersmål än svenska.

Ett särskilt område där informationen till brottsdrabbade behöver förbättras är processen kring skadestånd. Den tar ofta längre tid än den drabbade tror, och gången för den känns ofta inte helt självklar. Därför är det av stor vikt att vi förbättrar denna information.

När man tittar i betänkandet är det precis som Elisebeht Markström tog upp – det mesta bereds, det görs översyner etcetera. Så har det låtit i ungefär två och ett halvt år nu; det mesta har man tänkt på. I vissa fall kan det ju tyckas att det borde leda till konkreta saker också.

Åklagarna har en mycket viktig roll för de brottsdrabbade. Ofta missförstås åklagarens roll, och den brottsdrabbade kan känna sig besviken. Missförståndet bygger på att offret och även vittnet förväntar sig att åklagaren ska ta deras parti. Åklagarens roll är dock inte att vara stödperson till den drabbade eller till vittnet, utan att leda förundersökningen och framföra övertygande bevis i domstol.

Den drabbade är ofta mycket utsatt och känner sig ofta kränkt under rättegången. I vissa fall beror detta på bristen på stöd. Det är Vänsterpartiets mening att de drabbade i större utsträckning än i dag bör få möjlighet till målsägandebiträde. Lagstiftningen om målsägandebiträde har utvärderats, och man har konstaterat att den inte fungerar helt och hållet såsom det var önskat.

I den diskussion som vi har fört i den här kammaren förut om de brottsdrabbade har vi från Vänsterpartiet bland annat tagit upp detta med ovidkommande frågor om klädsel, om hur mycket man har druckit etcetera. Detta tyder på att rättsväsendet behöver informera de drabbade. Det handlar om vittnen och om de målsägande som man ställer förnedrande och kränkande frågor till. Vi anser att det är viktigt att man får den information man behöver och att man även i större utsträckning får ett biträde.

Jag kan inte tycka att majoriteten helt och fullt i betänkandet svarar på den reservation som vi har om information inom rättsväsendet. Man fokuserar ganska mycket på HBT-frågorna i sitt svar. Jag är inte nöjd med det svar som vi har fått när det gäller det generella. Jag tycker givetvis att det är viktigt att HBT-frågorna lyfts upp, men jag kan inte tycka att man i betänkandetexten svarar på det som motionen och yrkandet går ut på.

Anf. 30 MEHMET KAPLAN (mp):

Herr talman! Vi har fem gemensamma reservationer tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Jag yrkar bifall till nr 1 och nr 5.

När det gäller våldsbrott och brottsoffer har det länge funnits en idé om att man måste öka tilltron till brottsoffren så att deras känsla av omhändertagande ökar. Men om vi ser på hur de olika partierna har agerat genom tiderna kan vi se att de borgerliga partierna i opposition klagade ofta och gärna högljutt på att antalet anmälda brott ökade enligt statistiken. Det är lite grann det som vår roll kan vara också som opposition, men problemet är att siffrorna egentligen inte förändras något av att man klagar. De förändras bara genom handling.

Vi tror att idén om att kunna hantera den här typen av statistik och att det skulle kunna gå att göra med hårdare tag inte låter sig genomföras i en handvändning. Därför ska inte jag klaga på att regeringen inte har gjort särskilt mycket inom detta område och därför inte heller har lyckats vända trenderna.

Det är ändå så att siffrorna är symptom på något. De stiger, och det visar att det händer någonting i vårt samhälle. Vad skulle då passa bättre än en borgerlig regering, som satt så länge som i tolv år i opposition och orerade om att man skulle göra både det ena och det andra om man kom till makten? Nu har man världens chans. Man har haft chansen i lite drygt två och ett halvt år, och frågan är vad man har gjort. Man räknar upp ett antal saker i betänkandet. En del av dem är naturligtvis bra, och en del är fortsättningar på det som den socialdemokratiska regeringen gjorde och som vi från Miljöpartiet stöttade. Men siffrorna ser fortfarande inte så hoppningivande ut.

Herr talman! Jag vill räkna upp ett antal siffror som finns i betänkandet och som tål att funderas på. Våldsbrott, hot och ofredande som riktas mot barn och ungdom ökar särskilt mycket, står det i betänkandet. De siffror man hänvisar till gäller brottskategorierna misshandel av barn 0–6 år – alltså barn som inte ens har börjat skolan. Detta har ökat med 23 procent. Det gäller våldtäkt mot barn under 15 år som har ökat med 14 procent. Totalt har de våldtäkter som har registrerats ökat med 14 procent enligt preliminära siffror från Brottsförebyggande rådet. Det är möjligt att företrädare för den borgerliga regeringen kommer att detaljåterge detta senare. Men det är ändå tecken på att någonting inte riktigt stämmer.

Det är lätt att i en ekonomisk lågkonjunktur skylla på den sittande regeringen och hoppas på att folk där ute ska tro att det är regeringens fel att det råder lågkonjunktur. Samtidigt är det inte heller riktigt sant att det i en högkonjunktur är den sittande regeringens allsmäktiga beslut som har gjort så mycket gott för landet och att allting därför fungerar bra. Det har många andra orsaker.

Jag är därför inte här för att skylla de här siffrorna på den sittande borgerliga regeringen. Men det finns idéer, funderingar och tankar om de här frågorna från oppositionen, som dessutom är ense om situationen. Därför borde regeringen väl ändå ha skänkt detta en tanke förutom att tycka att det är fint och att man kan känna sympati för det som Elisebeht Markström tidigare sade. Regeringen borde kanske ha tagit till sig lite av det.

Det ska inte göras politik av detta för att man ska vinna poäng. Det här handlar om människor av kött och blod. Varje händelse som ligger bakom de här procenttalen är tragedier. I det läget tycker jag att det är lite väl förmätet att ställa sig här och skylla siffrorna på regeringen. Men den borgerliga regeringen och dess företrädare här i kammaren måste ändå vara så ödmjuka att de kan ta till sig en del av de förslag som finns.

Herr talman! Jag finner att man inte har gjort det, och det tycker jag är synd. Jag är mycket intresserad av att höra företrädarna förklara varför man har gjort på det här sättet.

Herr talman! Vi kan se att antalet våldsbrott ökar i Sverige. Vi kan också se att antalet anmälda våldtäkter ökar i Sverige. Bakom varje brott finns det ett brottsoffer.

Samtidigt ser vi en utveckling i samhället som är positiv. Vår tolerans mot brott minskar kraftigt. Det ökar också anmälningsbenägenheten. Det är någonting positivt. Det brott som aldrig anmäls kommer heller aldrig att utredas, och ett brott som aldrig utreds innebär också att brottsoffret aldrig kommer att få upprättelse. Vi har en betydligt lägre tolerans mot brott och våldsbrott i samhället i dag, och det är någonting som är positivt. Det innebär att vi har en möjlighet att vända utvecklingen, stoppa utvecklingen och möta utvecklingen.

Det är inte så väldigt många år sedan som kvinnomisshandel oftast bara passerades förbi av grannar, kolleger på arbetsplatsen och även polisen. Det avfärdades som ett familjegräl eller ett bråk inom familjen, någonting man inte skulle lägga sig i. Den attityden har inte helt försvunnit, men den är på god väg att försvinna. Det är någonting positivt.

Det är inte så många år sedan man avfärdade ett våldsam slagsmål som slutade i misshandel utanför dansbanan som ett gräl mellan grabbar, någonting som egentligen bara rörde dem själva. Vi har en annan attityd att se på våld. Vi är tack och lov på väg bort från den bilden.

Herr talman! Det är inte heller så länge sedan som vi över huvud taget inte ens talade om brottsoffer i det här landet, och det gäller framför allt det som i dag är oppositionen och som då var det stora ledande partiet med drabanter. I den mån det pratades om detta pratades det om dem som hade begått brottet och hur man kunde hjälpa dem. Det är förvisso viktigt. Ska vi få stopp på brotten måste vi ta tag i båda ändar, både dem som utövar våldet och brottsoffren.

Herr talman! Jag vill påstå att vi i de fyra allianspartierna har lyckats i vårt opinionsarbete. Vi har fått in brottsoffren i diskussionen så till den grad att till och med Vänsterpartiet pratar om dem. Det är positivt. Det är inte länge sedan som brottsoffren över huvud taget inte fanns med i debatten. Vänsterpartisten säger i sitt inledningsanförande att det inte räcker med ensidigt hårdare tag. Nej, självklart inte. Men i en debatt som handlar om brottsoffer kan det många gånger kännas fel för dem som är drabbade att det blir mer sympati för dem som har begått brottet än för dem som inte har gjort det.

Hur ska vi komma åt brottsligheten? Det är tiotusen kronorsfrågan och en stor utmaning för oss alla. Det handlar om en handlingsplan. Vi i allianspartierna är övertygade om att vi behöver göra mycket i samhället för att förhindra människor att begå brott och hamna på brottets bana. Det gäller att ta hand om unga brottslingar långt tidigare än vad vi gör i dag. Nu håller förslag på att arbetas fram, och de kommer att läggas fram vartefter.

Vi är också övertygade om att det krävs att samhället i övrigt fungerar, att utanförskapet bryts, att vi inte har segregerade bostadsområden och att vi bedriver en klok politik och en jobbpolitik som innebär att människor har rötter i samhället och känner sig trygga. Det är en svår politik, och det gäller särskilt när samhällets resurser ansträngs i den kris vi nu har. Men vi måste dithän. Det är viktigt.

Samtidigt, när man kastar diskussionen mellan opposition och allians, kan man inte låta bli att konstatera att de två kanske mest våldsdrabbade kommunerna, Malmö och Göteborg, sedan länge är socialdemokratiskt styrda. Hur kan det komma sig att försörjningsstödet per capita är så mycket högre i just de två kommunerna än bland annat här? Det beror förmodligen också en hel del på politiken. Det måste vägas in i sammanhanget.

Bakom brottsstatistiken döljer sig en större benägenhet att anmäla och framför allt ett väldigt stort lidande hos dem som drabbas. Vi har gått till val på att försöka bryta den utvecklingen. Vi har gjort en hel del, trots vad som har sagts i talarstolen. Det visar sig också i en hel del väldigt tydliga siffror.

I maj 2007 inrättades en brottsofferportal. Genom den ska man lättare kunna få information. Det är en viktig åtgärd. I dag har vi lagt ytterligare 150 miljoner kronor till uppdraget att jobba mot den grova organiserade brottsligheten som drabbar väldigt många människor.

Hotet mot förtroendevalda har nämnts. Stalkningsutredningen om förföljelse presenterades alldeles nyligen. I juli föregående år fick Säkerhetspolisen ett särskilt uppdrag att följa och kartlägga detta i sitt arbete mot den grova organiserade brottsligheten. Den 15 maj kommer Brå att redovisa ett uppdrag som man har fått av regeringen som gäller just förföljelse av förtroendevalda. Jag tror inte att det finns en skild uppfattning mellan majoritet och opposition i det fallet. Hot mot förtroendevalda ska inte behöva förekomma. Det är en typ av våld som hotar vårt statsskick.

Det gäller att börja se de unga brottsoffren. Det är också förslag som kommer. Det handlar om att hantera gärningsmännen så att brottsoffren också får en upprättelse, att se brottet och få det bekräftat. De förslagen kommer snart att läggas fram.

HBT-jouren i Stockholm nämndes. Det är lite svårt för oss i riksdagen att kommentera en kommunal verksamhet, men vi kan åtminstone vara överens om att regeringen har satsat väldigt mycket pengar på jourverksamheten, inte minst kvinnojourerna, under de senaste åren. Vi har lagt betydligt mer resurser på dem som har drabbats av det våldet.

Elisebeht Markström gjorde en dragning. Hon ska få låna mina glasögon om hon behöver dem. Hon hävdade att vi har bytt uppfattning när det gäller brottsskadeersättning. Jag tror att hon har läst utskottets slutsats väldigt extensivt. Vi avvaktar de förslag och de utredningar som kommer. Innan dess vill utskottet inte göra något ställningstagande. Det tror jag att hon kommer att uppfatta om hon läser det igen.

Något som är mer viktigt för brottsoffren är att se att det blir ett generellt sett bättre resultat. Vi satsar förvisso mer på poliser och ger mer pengar och resurser för att bekämpa brottsligheten. Regeringen satsar också på en större effektivitet i rättsväsendet. Det börjar nu ge resultat. Det kan man se på de undersökningar som finns.

Det är naturligtvis viktigt att domstolarna avgör målen i tid. Nu förbättras målbalanserna kraftigt. Under 2008 avgjordes 21 500 fler mål än året innan. Balanserna i domstolarna är nu på de lägsta nivåerna under 2000-talet. Det är ett sätt att satsa på effektivitet.

Även om det är fler anmälda brott har antalet personupplärade brott ökat kraftigt. Det har mer än fördubblats jämfört med föregående år. Där ska polismyndighet, åklagarmyndighet och domstolsväsen ha en eloge.

De har kraftigt ökat sin effektivitet, och det är viktigt för brottsoffren. Än mer viktigt är att medborgarna börjar uppfatta detta och ser att vi ser brottsoffren. Därför ökar nu förtroendet för rättsväsendet. Det kan Brå konstatera i den senaste rapporten som har lagts fram.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 32 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag tycker också att det är positivt att det är fler anmälningar. Vi har sagt här varje år att det är väldigt bra att allt fler har förtroende för rättsväsendet och också gör en anmälan när de har utsatts för brott. Vi kommer aldrig att använda den retorik som användes under den förra mandatperioden och som lät ungefär så här: Hur kan det komma sig att antalet våldtäkter ökar när Thomas Bodström är justitieminister? Hur kan det komma sig att antalet anmälda brott ökar när statsministern heter Göran Persson?

Vi kommer aldrig att använda den retoriken. Vi tycker tvärtom att det är väldigt bra att människor får ett ökat förtroende för rättsväsendet och vågar lita på att man blir tagen på allvar när man gör en anmälan och får den hjälp och det stöd som man har rätt till. Där är vi alltså helt överens.

När det gäller HBT-brott, alltså hatbrotten mot HBT-gruppen, och hedersbrotten är mörkertalet som Krister Hammarbergh talade om oerhört stort. Kanske är det så beroende på att just den målgruppen egentligen inte har någonstans att vända sig där man har en särskild HBT-kompetens. Därför är det särskilt allvarligt när den enda jour som har den kompetensen, och som ni dessutom skriver om i betänkandet som den som är så bra på att bemöta HBT-personer, nu ska läggas ned. Det är ingen kommunal angelägenhet, Krister Hammarbergh, utan det har ju varit med statliga medel via Socialstyrelsen och Folkhälsoinstitutet som den här jouden har startats och drivits. Och för första gången på många år har den nu inga pengar.

Hur ser du på det, Krister Hammarbergh? Kan du möjligtvis ta frågan med dig till regeringen och höra om det kanske går att åtgärda det problemet?

Anf. 33 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik:

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att vi använder retoriken, och i dag är det väl bra att vi kan konstatera att de personupplärade brotten när det gäller just anmälda våldtäkter har ökat kraftigt och mer än fördubblats jämfört med föregående år.

Precis som Elisebeht Markström och jag säger beror det här, att vi får fler anmälningar, på förändrade attityder. Detsamma gäller HBT-brotten, och där ligger utvecklingen efter, det vet vi också. Mörkertalen är stora. Jag tror att vi snabbt håller på att få ändrade attityder. Jag tror att en viktig del i det är det beslut som togs i riksdagen i förra veckan. Det hade nog inte varit möjligt för tio år sedan. Det är också ett kraftigt tecken på att attityderna förändras snabbt och också kommer att förändra sig snabbt hos allmänheten.

När det gäller jouden i Stockholm drivs den inte med staten som huvudman, och det är alltid svårt för oss i riksdagen att stå och tala om hur en annan huvudman ska bedriva eller inte bedriva sin verksamhet. Sedan kan både jag och Elisebeht Markström tycka att det är angeläget, men det

är till syvende och sist kommunen eller landstinget som beslutar över sin egen verksamhet.

Vi kan i alla fall så långt vara överens, Elisebeht Markström, om att de statliga projektmedlen när det gäller jourverksamheten har ökat kraftigt med den här regeringen, inte sant?

Anf. 34 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det är riktigt. Hela det här arbetet med stöd till brottsoffer har pågått under en lång räckvid av år. Historiens klocka började inte ticka i september eller oktober 2006 som man skulle ha kunnat få intryck av när man hörde Krister Hammarbergh i talarstolen där uppe. Det här är ju ett långt arbete som har pågått under väldigt många år då vi i regel också har varit väldigt överens. Välkomna! Ni fortsätter påbörjat arbete och vi är glada över det; det är helt okej. Men när det gäller just den här nationella HBT-jouren är det inte en fråga för Stockholms stad att driva den för hela landet, utan det är en jour som har fått stöd från staten just för att det är en nationell resurs och faktiskt den enda i sitt slag.

Håll med mig, Krister Hammarbergh, om att det naturligtvis är ett problem om den nu ska läggas ned och inte ersätts av något annat. Stockholms stad lär inte gå in och finansiera denna nationella resurs, utan det är med stöd från staten som den har påbörjats och som den har drivits och nu får läggas ned därför att stödet uteblir.

Pengarna till kvinnojourerna har ökat, ja, och nu är det så att de enda pengar som finns att fördela och som den här jouren kan söka är just i fråga om våld i samkönade relationer. Det betyder att verksamheten som rör hatbrotten och hedersbrotten alltså får läggas ned. Det är verkligheten.

Jag läser inte betänkandet felaktigt när det gäller brottsskadeersättning. Det står här att majoriteten anser att man inte kan ställa sig bakom de här motionerna och att riksdagen bör avslå dem. Så låtsas inte som att ni egentligen säger någonting annat än vad ni säger! Ni avslår de motionerna och har gjort en omvändning på 180 grader.

Anf. 35 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik:

Herr talman! Detta om något är retorik. Vi avstyrker samtliga motioner. Huvudanledningen är i de flesta fallen att det är arbete som redan är påbörjat, arbete där översyn redan pågår. Det gäller det här området. Av den anledningen avstyrker utskottet motionerna. Det är Elisebeht Markström egentligen väl medveten om. Hennes partikamrat i Luleå, kommunalrådet Karl Petersen, flög i taket i förra veckan därför att utbildningsministern ofint nog hade dristat sig till att påpeka i diskussionen om den kommunala ekonomin att just Luleå har använt väldigt mycket pengar till att satsa på en isarena som man leasar på lång tid samtidigt som många lärare sägs upp. Att han var ilsken berodde på att en representant från regering och riksdag hade synpunkter på hur man skulle sköta hans kommun.

Jag vill inte härifrån drista mig till att tala om hur Stockholms stad ska sköta sina angelägenheter. Jag tror inte heller att Elisebeht Markström i sin reservation skulle hävda att Stockholms stad måste driva den ena eller den andra verksamheten.

Vad vi kan göra från statens sida är att gå in med projektmedel. Både Elisebeht och jag har nyss konstaterat att projektmedel och stöd till jourer har ökat kraftigt med den här regeringen.

Elisebeht Markström sade att det här inte är en utveckling som började 2006 och att klockan fanns dessförinnan. Men hon får nog trots allt medge att klockan tickar mycket fortare nu, framför allt när det gäller stöd till jourverksamhet.

Anf. 36 LENA OLSSON (v) replik:

Herr talman! Du, Krister Hammarbergh, påstod i ditt anförande att till och med Vänsterpartiet har börjat prata om brottsdrabbade. Jag kan i alla fall påminna mig att vi har gjort det minst sedan 1998 när vi ingick ett samarbete med Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Så att den här frågan skulle vara något nytt för oss vill jag skarpt tillbakavisa. Vi har pratat om dessa brottsdrabbade en längre tid, så det är absolut inget nytt, och det är precis också som Elisebeht tog upp här att det inte var något som började i september 2006.

Jag tycker, och det tog jag också upp i mitt anförande, när jag tittar på reservation nr 1 om en handlingsplan för ökad uppmärksamhet på våldsutvecklingen i samhället att det är synd att man så abrupt föreslår att den ska avslås, för om man verkligen vill göra de brottsdrabbade en tjänst ska man också se på hur man kan förhindra det som uppkommer.

Jag sade i mitt anförande här till exempel att vi vet att ökade ekonomiska klyftor inte leder till att brotten blir färre, utan det brukar leda till att de blir fler. Du hänvisade också i ditt anförande till att detta nu faktiskt ska handla om de brottsdrabbade, men politik är ju en helhet och det ena går så att säga in i det andra. Så att bara specifikt göra någonting här och inte göra någonting i någon annan ända går inte.

Anf. 37 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik:

Herr talman! Då ska jag be att få gratulera Vänsterpartiet – det som en gång var Vänsterpartiet kommunisterna om vi ska gå tillbaka i historien – till tioårsjubileum och lite till när det gäller att se brottsoffren. Vi har fört den debatten mycket längre.

Jag ville egentligen visa att vi har kommit långt. Vi ser brottsoffren, och jag tycker att vi genom enträget opinionsarbete även har lyckats förmå de mest bångstyriga partierna att börja se det här problemet. Men fortfarande förespråkar Vänsterpartiet halvtidsfrigivning. Det innebär att den som har grovt misshandlat en person skulle i dag, med den praxis som finns inom domstolarna, vara frisläppt inom betydligt kortare tid än ett år.

Jag skulle vilja fråga Lena Olsson: Hur tror Lena Olsson att brottsoffret ser på den reformen?

Anf. 38 LENA OLSSON (v) replik:

Herr talman!! Det brukar vara så att när man är tom på argument på den fråga som ställts från oppositionen kommer man med en fråga tillbaka. Jag tror att vi har anledning att återkomma till detta, och vi har propositioner att behandla här framdeles som kommer att vidröra skärpning av straff till exempel för de grova brotten. Det kan vi ha en diskussion om.

Prot. 2008/09:100
15 april

*Våldsbrott
och brottsoffer*

Min fråga till dig, Krister Hammarbergh, var: Kan man bara stirra sig blind på att jobba för att de brottsdrabbade ska ses? Det är klart att man ska jobba för det, de ska informeras och de ska få en bra behandling. Men hur kommer vi åt själva kärnan? Det vi kan se inom rättsväsendet är satsningar på fler poliser, 150 miljoner till. Men rättskedjan består ju av så mycket annat också, en kriminalvård som ska ta hand om den som döms och som ska återanpassas. Men själva kärnan: Är det inte så att stora inkomstklyftor inte leder till att det begås färre brott? Vill man verkligen göra någonting måste man se helheten, Krister Hammarbergh.

Sedan måste jag göra en liten passus till det svar som Elisebeht Markström fick när det gäller jouren för HBT i Stockholm. Det är alltså ett nationellt resurscentrum som faktiskt regeringen har att bemyndiga. Det är de själva som har kommit med tanken, och det ser väldigt konstigt ut att verksamheten nu får slås igen. Det faller på regeringen, man kan inte skylla på att det är Stockholm som äger den här frågan.

Anf. 39 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik:

Herr talman! Egentligen skulle jag bara vilja hänvisa till mitt inledningsanförande. Det är klart att vi måste börja se brottens orsak. Jag tror att en stor del är felplanering tidigare, långt innan någon i den här kam-maren egentligen var politiskt aktiv. En hel del beror på hur bostadsom-rådena är planerade. En del har berott på hur man har tagit hand om människor – välvilligt många gånger och mycket snällt, men ändå har de olika systemen gjort att de inte har kommit in i samhället. Det har sannolikt ökat kriminaliteten.

Det är klart att vi måste se alla dessa sammanhang. Att göra det så enkelt som att säga att vi gör en handlingsplan så löser vi brottsligheten fungerar inte i verkligheten. Så fungerar inte världen, utan vi måste gå fram åtgärd för åtgärd. En av de åtgärder som Lena Olsson själv nämner är en satsning mot den grova organiserade brottsligheten. Hells Angels håller på att etableras och bli fullvärdig medlem i Luleå. Förhindrar man dem att etablera sig där förhindrar man också mycket brottslighet, och det innebär att många slipper att bli brottsoffer. Allting hänger ihop.

Jag kan i alla fall notera att det där med halvtidsfrigivning inte är någonting som Lena Olsson vill prata om. Jag kan inte ställa några frågor till henne nu, men jag blir väldigt fundersam över hur Vänsterpartiet kan jobba tillsammans med de två andra partierna, Socialdemokraterna och Miljöpartiet, eftersom de har så helt skild politik.

Anf. 40 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! En debatt om våldsbrott och brottsoffer är en årligen återkommande debatt. Vi utgår från motioner som skrevs under förra höstens allmänna motionsperiod, och det är också naturligt att debatten kretsar kring dessa motioner. Jag återkommer lite senare med några kommentarer till de reservationer som oppositionspartierna har med anledning av betänkandet.

Först av allt måste det poängteras hur förödande det kan vara att vara utsatt för våldsbrott. Det kan gälla enstaka men väldigt allvarliga brott, men det kan också handla om upprepade brott, människor som lever under ständiga hot om våld och i värsta fall dagliga slag och annat våld. Det kan handla om mäns våld mot kvinnor. Det kan handla om föräldrars

våld mot barn, om verbal och fysisk mobbning bland barn och ungdomar och det handlar om hedersrelaterat våld och förtryck.

Våld och rädsla för våld gör att många av offren helt enkelt inte kan leva ett normalt liv. Livet går åt till att vara rädd, till att läka sår och till att försöka skymma undan skadorna för att på så sätt slippa skammen att vara utsatt för våld. Vi som inte är utsatta för detta kan knappast ens föreställa oss hur hemskt det är att leva ett liv med ständig rädsla för våld och hot om våld.

Från samhällets sida måste vi göra allt vi kan för att stoppa våldet och för att göra livet något lättare för dessa brottsoffer. Det ska vara lätt att vända sig till någon som kan hjälpa. Det finns goda exempel. Den nationella Kvinnofridslinjen, 020-50 50 50, som jag gärna vill nämna och Barnens hjälptelefon som Bris har, 0200-230 230, är bra exempel på hur brottsoffer på ett enkelt sätt kan få hjälp när den behövs. Givetvis är också kvinnojourernas arbete och skyddat boende viktigt, liksom andra ideella krafterns arbete för hjälp av brottsoffer. Det ska vara lätt att ta det första steget ut ur det helvete som många lever i.

Det ska också vara enkelt att polisanmäla och att få hjälp genom den rättsliga processen. Uppbyggnaden av barnahus är ett exempel på hur det kan vara lättare för ett barn att klara sig genom den rättsliga processen efter att ha varit offer för brott. Brottsofferjourernas arbete är jätteviktigt, och vittnesstödjare ska nämnas.

När väl domen har fallit ska det också vara lätt att få ut brottsskadeersättning eller skadestånd och att kunna leva vidare utan fortsatta hot och förföljelse från den person eller grupp som man äntligen lyckats lämna. Alliansregeringen har till exempel tagit initiativ till att hjälpa dem som väljer att lämna den organiserade brottsligheten, vilket kan vara mycket svårt att göra.

De senaste åren har många bra åtgärder vidtagits för att hjälpa brottsoffer, och ännu mer är på gång. En del finns i de nationella handlingsplanerna mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt mot mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Dessa båda handlingsplaner har debatterats tidigare i kammaren, och det har vidtagits åtgärder som håller på att genomföras.

Trots detta finns det en hel del kvar att göra. Stalkningsutredningens förslag om att besöksförbud ska kunna övervakas elektroniskt, genom så kallad fotboja, tycker jag bör genomföras. Detsamma gäller förslagen om ökat skydd för personuppgifter och att det ska bli lättare att få byta identitet i extrema fall då det kan bli aktuellt.

På sikt bör vi även fundera på om utdömda skadestånd i brottmål ska betalas ut genom Brottsskadenämnden, som sedan tar över kravet på gärningsmannen. I dag kan det vara en mycket lång process innan brottsoffret får sitt skadestånd, om man får det. Ett första steg borde vara att brottsskadeersättningen ska följa domstolarnas sakprövade skadestånd.

Detta arbete har redan påbörjats. Det kan man också läsa i betänkandet. Det har tillsatts en utredning, och betänkandet från den ska komma i början av nästa år.

Därför är tidigare påståenden om 180 graders svängning lite konstiga. Vi har påbörjat det arbetet, och då behöver vi inte bifalla motionerna. Vi har inte alls ändrat inställning i den frågan.

Och om vi nu skulle ha ändrat uppfattning i någon fråga, är det så hemskt? Kan man inte få göra det någon gång ibland? Det låter ibland på Socialdemokraterna som att det vore en dödssynd att ändra uppfattning. Det finns de som ändrade uppfattning så fort de lämnade majoriteten och gick till opposition.

Jag har några korta kommentarer till oppositionens reservationer. När det gäller den första reservationen, som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har tillsammans, ställs det krav på en handlingsplan för ökad uppmärksamhet på våldsutvecklingen i samhället. Jag har tidigare sagt att alliansregeringen har tagit fram två handlingsplaner som på olika sätt innehåller åtgärder för att minska våldsbrotten och utnyttjandet av de allra mest utsatta.

Samtidigt är det lite konstigt att så bestämt kräva en handlingsplan för ökad uppmärksamhet på våldsutvecklingen i samhället. Det är väl inte det stora problemet? Jag skulle möjligtvis vilja se en handlingsplan med konkreta åtgärder för att minska våldsbrotten. Det är väl det som är problemet, som vi måste agera kraftfullare mot.

Elisebeht Markström hävdade i sitt inlägg att alliansen avstyrker en handlingsplan för att få ned antalet våldsbrott. Det gör vi inte alls. Den reservation som ni har, där ni föreslår bifall till en motion, handlar om hur man ska öka uppmärksamheten på våldsutvecklingen i samhället. Det är ju en sak, och det kan man tycka är viktigt. Men det viktiga är väl ändå att få ned antalet våldsbrott så att färre människor blir utsatta för våld.

Där skulle jag mycket väl kunna tänka mig en handlingsplan med konkreta åtgärder, och gärna också en målsättning för hur vi ska nå framåt i den här frågan. Ska vi acceptera att de anmälda våldsbrotten ökar med ett par procent varje år? Visst är det jättebra om anmälningsbenägenheten ökar, och det gör den säkert också. Men när man ser våldsbrottens utveckling över en 10-, 20- eller 30-årsperiod kan man knappast förklara våldsbrottens ökning bara med att det är fler som anmäler. Det är också en verklig ökning av antalet begångna våldsbrott. Ska vi fortsätta att acceptera att de har ökat, eller ska vi göra någonting åt det?

Herr talman! Jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 41 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Förra året anmäldes det 1 377 854 brott i Sverige. Bakom varje brott finns det ett brottsoffer. Då ska vi också vara medvetna om att väldigt många brott över huvud taget inte anmäls. Mörkertalet är stort, precis som samhällets kostnader för brottsligheten. Brottsoffren är många fler än vad denna siffra ger vid handen. Det handlar om människor som har utsatts för allt från misshandel till våldtäkt, stöld och rån, om människor som kränkts och blivit utsatta för mycket mänskligt lidande, som ibland präglar resten av deras liv.

Vi måste börja med barnen och de unga. Vi måste se till att de varken blir förövare eller brottsoffer. Vi vet självklart att den viktigaste samhällsinsats vi kan göra för det potentiella brottsoffret är det grundläggande brottsförebyggande arbetet – så att brottet aldrig begås. Det handlar om jobb, skola, socialpolitik och integration, som alla är centrala för att lägga grunden till ett samhälle där det är mer självklart att följa lagen än att bryta lagen. Otrygga uppväxtförhållanden, dålig normbildning från

vuxenvärlden, bristfälliga skolor och otillräckliga resurser till barn med problem är, som vi alla vet, grogrunden för brottslighet. Det gäller inte minst unga personer som tidigt visar upp riskbeteenden för brottskarriärer. Det ser ut som att det är en trend att brottligheten går allt längre ned i åldrarna. Men trots att vi gör alla insatser i världen kommer det att gå snett ibland. Det kommer att finnas unga brottslingar, och det kommer att finnas unga brottsoffer.

Från alliansregeringens sida ser vi det som mycket viktigt att sätta stopp för det här. Vi vet att många unga brottsoffer som inte själva får upprättelse i högre grad än andra riskerar att bli gärningsmän.

Regeringen har beslutat att alla brott ska utredas även då gärningsmannen är under 15 år. Det är ett mycket viktigt ställningstagande. Det är viktigt inte bara som en tydlig signal för den som begår brottet utan också för brottsoffret. Att utreda ansvarsförhållanden är ett sätt för ett brottsoffer att få upprättelse.

Vårt ansvar mot den som utsatts för en annan individs missdåd är att brottsoffret får upprättelse, genom att brottet verkligen utreds och att gärningsmannen åtalas för sitt brott.

Rättsväsendet måste lyckas med sina huvuduppgifter: att utreda, gripa och döma dem som är skyldiga, att ge ett gott bemötande till brottsoffren och riktig information genom hela rättskedjan. Brottsoffer måste känna förtroende för rättsväsendet.

Herr talman! Regeringen sätter nu brottsoffren i fokus för rättsväsendets insatser. Vi ställer högre krav på rättsväsendets myndigheter att stärka brottsofferperspektivet i hela rättskedjan. Alla brottsoffer ska bemötas på ett professionellt sätt, oavsett var i landet de bor. Det är kommunerna i Sverige som har det främsta ansvaret för att personer som utsatts för brott får den hjälp som de behöver och den hjälp som de har rätt till. Barnperspektivet måste vara tydligt. De barn som bevittnat våld eller andra övergrepp är brottsoffer och i behov av hjälp.

Alliansen har gjort en rad lagändringar för att stärka brottsoffrens ställning. Framför allt gäller det kvinnor och barn. Det är de som kanske råkar ut för den värsta formen av brottslighet, nämligen att bli föremål för brott från en person som står en nära, en make eller en pappa. Alliansregeringen har, precis som tidigare nämnts, arbetat fram handlingsplaner, dels en för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och våld i samkönade relationer, dels en som handlar om prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Jag menar att det här är en av de viktigaste åtgärder som regeringen har vidtagit.

Fler åtgärder kommer att vidtas, och andra står på agendan för de kommande åren.

Regeringen har skärpt socialtjänstlagen så att stödet till brottsoffer framgår allt tydligare. Vi kommer att ge förbättrat kunskapsstöd till socialtjänsten. Vi avser att utvärdera och utveckla socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld. Vi vill också utveckla program för omhändertagande av sexualbrottsoffer. Samtidigt vill vi ge ökat stöd till kvinno- och brottsofferjourer. Samtidigt måste informationen till brottsoffer bli bättre.

Utredningen om stalkning har lämnat sitt slutbetänkande, och det föreslås att ett nytt brott införs som kallas olaga förföljelse. Det här bereds nu i Justitiedepartementet.

Herr talman! Arbetet med att minska kriminaliteten i samhället och minska antalet brottsoffer sträcker sig över alla politikområden. Det handlar om att göra hela samhället lite bättre för alla. Alliansregeringens arbete är nu i full gång för att stärka och hjälpa de människor i vårt samhälle som blir utsatta för brott. Det är ett mycket viktigt arbete, och regeringen tänker se till att brottsofferperspektivet är närvarande i rättsväsendets alla delar.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer, som jag anser slår in öppna dörrar.

Anf. 42 OTTO VON ARNOLD (kd):

Herr talman! Att bekämpa brott mot person, mot oss vanliga människor, har en högre prioritet hos alliansregeringen än hos den gamla styrda regeringen. Oss kristdemokrater ligger det särskilt varmt om hjärtat att sätta den enskilda människan i centrum och att se det lidande som den enskilda människan är utsatt för.

Det är enkelt att i dag se brottet som en samhällsföreteelse och kritisera det rådande samhällssystemet. För en oppositionspolitiker kan det ju vara ett sätt att motivera sin existens.

Det är viktigt att vi tittar på orsakerna, som alliansregeringen gör. Där kommer man in på en av de viktigaste bitarna, nämligen betydelsen av förmånen att få växa upp i en trygg familj. Jag var för några dagar sedan hos närpolischefen i Malmö, närmare bestämt i Rosengård. Hans erfarenhet av våld och brott var att även om polisen fick mycket resurstillskott var det framför allt en nödvändighet att få de unga att växa upp i trygga familjer. Detta och en satsning på jobb är de två viktigaste sakerna.

Detta är givetvis en komplex materia, och vi har mycket framför oss att göra. En hel del har blivit gjort under alliansregeringen, och mer kommer att göras. Det är nästan så att man tror att oppositionen tycker att vi är för aktiva och hela tiden kommer med nya förslag, men de behövs. De ger också förhoppningsvis ett resultat framöver. Många saker är på gång.

När det gäller människosyn är min personliga övertygelse att människan är till sin natur god och trygghetskrävande.

Vad gör då alliansregeringen för att bekämpa våld och hjälpa brottsoffer? Vi har redan nämnt att det finns ett antal utredningar och handlingsplaner: om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld, våld i samkönade relationer och om prostitution och människohandel. Vi har Stalkningsutredningen, utredningen om begränsad användning av personnummer och vi har utredningen om grov organiserad brottslighet. Det är väl att ta tag i saker och ting i samhället och verkligen att fokusera på allvarliga händelser?

Samtidigt får vi inte glömma bort de frivilliga organisationer som finns över allt och som får en större och viktigare roll i vårt samhälle för att stödja brottsoffer och även för att förhindra våldsbrott och brott över huvud taget. Det finns brottsofferjourer på 106 platser. Lugna Gatan, RFSL och Kris gör stora insatser. Det är viktigt att se dem som en del av rättskedjan. De spelar en allt större roll, och det är viktigt för staten och riksdagen att stödja dem.

Låt mig gå in på några konkreta saker. Vi förtroendevalda blir ofta utsatta för våld, och detsamma gäller tjänstemän. Det här är farligt. Det är ett hot mot demokratin. Ett exempel är åklagaren Barbro Jönsson, som med fara för eget liv blev attackerad av brödrskapet Wolfpack. Också politiker, bland annat från mitt eget parti men också från andra, har blivit utsatta. Det är oacceptabelt, och det är glädjande att det pågår en utredning i det här sammanhanget.

Ett oprovocerat våld medför ofta stort psykiskt och fysiskt lidande. Den utsatte får sin livssituation väldigt negativt förändrad. Även om lidandet kan kompenseras med ett skadestånd kan vi konstatera att de regler som finns i dag är komplicerade. Det tar lång tid att få skadestånd. Det är en omfattande process, och det hela måste prövas i domstolar. Sedan kan man få brottsofferersättning, och det kan bli ett annat belopp där. Dessa regler är inte tillfyllest i dag, men vi kan glädja oss dels åt att man kan få stöd från de över hundra brottsofferjourerna, dels åt att vi i alliansregeringen håller på att förändra reglerna för detta. Det ser gott ut för framtiden.

Lena Olsson tog upp detta med målsägandebiträde, och det tycker jag är viktigt. Det finns faktiskt en alldeles ypperlig utredning, SOU 2007:6, som nu bereds i Regeringskansliet. Där talas det om att man ska få juridisk hjälp men också ett personligt stöd. Det är viktigt att detta snart kommer på banan, så att säga.

Avslutningsvis: Vi vet att den grova organiserade brottsligheten skadar många människor. Man blir utsatt för utpressning. Man kommer i klammerier med dessa kriminella, och det kan vara svårt att ta sig ur det. Det behövs mod hos människorna i Sverige. Ett förslag som inte har tagits upp i dag gäller att man skulle införa en speciell fond för folkligt mod – civilkurage, med andra ord. Det är en tilltalande idé som säkert skulle kunna fungera. Men staten kan ju inte prioritera vissa brottsoffer framför andra, och det finns i dag redan regler för detta. Det är dock inget som hindrar att vi i framtiden skulle kunna få se en sådan fond som är privat eller kooperativ och att man till den skulle kunna lämna avdragsgilla gåvor. Det ser vi fram emot.

Sammantaget, herr talman, gör alliansregeringen mycket. Givetvis kan det ske mer men vi är på god väg – inte mot att bli av med brottsligheten totalt, men vi tar små steg i taget. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 43 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag tänkte fråga också Otto von Arnold om inställningen till brottsskadeersättning. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna 233 och 408 om att Brottsoffermyndigheten utan egen prövning ska utbetala hela den ersättning som fastställs av domstol. ”Riksdagen bör avslå motionerna”, står det på s. 14 i betänkandet.

I nästa stycke talas det om en annan motion, som man besvarar med att det har tillsatts en utredning. I det första stycket vill man avslå de två första motionerna, och i det andra stycket så att säga besvarar man den tredje motionen genom att hänvisa till en utredning.

Faktum är att förra mandatperioden drev Kristdemokraterna just den här frågan. Det var då inte Otto von Arnold utan hans företrädare Peter Althin som tillsammans med Folkpartiet, Moderaterna och Centerpartiet

reserverade sig för motioner år 2005 när ni ville ha till stånd en ändring. Brottsskadenämnden, alltså Brottsoffermyndigheten, skulle då inte pröva domstolsbeslut utan helt sonika betala ut det domstolen har fastställt. Det är självfallet en inställning som man kan ha, men nu har vi den motsatta ordningen här i landet.

Från socialdemokratiskt håll har vi försvarat den ordning vi har. Nu uppstår den situationen att ni tidigare har förfäktat en uppfattning och nu, två tre år senare, har en helt annan uppfattning. Vad har Otto von Arnold för uppfattning i den här frågan?

Anf. 44 OTTO VON ARNOLD (kd) replik:

Herr talman! Tack så mycket, Elisebeht Markström! Det är en bra fråga. Den är välmotiverad. Det här är ju ett problem som förekommer och som bland vanliga människor ute i landet uppfattas som en komplex materia. Det är helt rätt.

Om vi tittar på hur regelverket och regelsystemet är uppbyggt ser vi att det när det gäller skadestånd är en privaträttslig lagstiftning som ligger till grund för det här. Den lagstiftningen är komplex, och den kan då bli lite kontradiktorisk när den tillämpas, speciellt när Brottsoffernämnden ska utbetala och det blir helt andra belopp.

Jag vill återigen påpeka att det här är en sak som är under utredning. Vi får se vad som kommer fram där. Att vi har avstyrkt detta ska man inte ta som en negation, utan det är bara ett vänta-och-se-beslut.

Jag anser nog att det här är en sak där vi får se framtiden an med tillförsikt.

Anf. 45 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Ja, det är ju här vi skiljer oss åt. Jag menar att ni i betänkandet avslår de här två motionerna. Sedan besvarar ni en tredje motion inte med att det finns en utredning utan med att regeringen har uttalat att den avser att påbörja en översyn av brottsskadelagen under mandatperioden. Det är inte detsamma som att man har gjort det. Jag har ingen kunskap om att man har gjort det, men det är möjligt att det kommer.

Men detta är faktiskt inte svar på de motioner som ni avslår. Menar ni att det skulle ha varit det skulle ni nog ha skrivit det i betänkandet och inte skrivit på det här sättet. För jag misstänker att det kan finnas fler än jag själv som uppfattar det på det sätt som jag nyss har redogjort för. Det var det ena.

Det andra är frågan om stöd till personer som utsätts för hatbrott på grund av sin sexuella läggning eller så kallat hedersbrott.

Det finns en nationell brottsofferjour placerad här i Stockholm i RFSL:s regi med ekonomiskt stöd från staten – så har det varit under de senaste fyra fem åren. Det har skett via Socialstyrelsen, via Folkhälsoinstitutet. För första året blir man av med sina pengar och därmed riskerar man att få lägga ned. Man inte bara riskerar, utan man kommer att lägga ned verksamheten här under våren.

Vad säger Otto von Arnold om den saken?

Maria Larsson, en kollega till Otto von Arnold, förfogar ju över styrmedlen för Socialstyrelsen. Det är alltså de som har fördelat de här penningarna tidigare, men nu är de indragna.

Har Otto von Arnold någon annan information än vad jag har när det gäller möjligheterna för den här jouren att fortsätta med sin viktiga verksamhet och kanhända också sprida den kunskap som man har tillskansat sig under de senaste fyra fem år som man har arbetat på det här sättet?

Anf. 46 OTTO VON ARNOLD (kd) replik:

Herr talman! När det gäller den första frågan får vi avvakta denna utredning och hoppas att den då är i linje med det som har uttryckts i kam-maren i dag från vår sida, att det kommer att ske en översyn.

Jag förstår att Elisebeht Markström är ivrig på att få reda på det här, men man får ge sig lite till tåls. Men så fort jag vet någonting ska jag kunna överlämna någonting i ärendet.

Den andra frågan gällde den här brottsofferjouren i Stockholm. Det är fortfarande ett lokalt beslut. Det är inte regeringen som fattar beslut om nedläggning av det här. Rent principiellt vill jag säga att det finns ett väldigt stöd för att stödja HBT-personer från den här regeringens sida.

Det måste finnas andra anledningar till att den i så fall skulle läggas ned. Det kan jag inte gå in på. Det är samma sak där; jag tror att det är viktigt att sprida den här verksamheten och kunskapen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

7 § Globalisering

Prot. 2008/09:100
15 april

*Våldsbrott
och brottsoffer*

Globalisering

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2008/09:UU13
Globalisering.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Anf. 47 KERSTIN ENGLE (s):

Herr talman! I dag avslutar vi arbetet för utrikesutskottets globaliseringsgrupp, som inleddes under 2007. Utskottet har fått som tradition att, utöver traditionellt utskottsarbete, också arbeta i självstyrande arbetsgrupper. Arbetsgrupperna har bidragit till ett gott kunskapsunderlag för riksdagens beslut liksom till ambitionen att alltmer arbeta med forsknings- och framtidsfrågor.

Globalisering omfattar så oerhört många aspekter av mänskliga och statliga relationer, så vi tvingades att välja ut några områden att fokusera på: demokrati och mänskliga rättigheter, ekonomi och de finansiella marknaderna, globala miljöproblem, internationell migration och hälsofrågor.

Herr talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till reservation 1 om globalisering och den svenska modellen samt reservation 3 om globalisering, ekonomi och finansiella marknader.

Globalisering är ett modernt ord men ingen ny företeelse. Människor har handlat med varandra, förflyttat sig för arbete, studier och forskning

under hundratals år. Men allt fler har under 1900-talet fått möjlighet att ta del av globaliseringens för- och nackdelar. Vi kan nog vara överens om att globaliseringens olika beståndsdelar har ökat de senaste årtiondena.

Många har försökt att beskriva fenomenet och dess karaktär. Demokratiutredningen skrev om globalisering och demokrati att globalisering minskar i avsevärd grad staters och enskilda nationers förmåga att styra samhällsutvecklingen. Det är en nog så intressant analys.

Ett faktum är att allt fler länder deltar i den globala ekonomin. Det är något som vi det senaste halvåret verkligen fått erfara.

Det ställs allt större krav på samordnat internationellt agerande, och det ligger en stor utmaning i beslutsfattande bortom nationalstaten. Staters organisation och institutioner har fått nya förutsättningar. Regionernas betydelse har ökat.

Vi socialdemokrater tror på globaliseringens möjligheter. De senaste årtiondenas ekonomiska globalisering har skapat ett ökat välstånd och bidragit till att avstånden mellan människor minskat. Kunskapen och förståelsen för varandra har ökat.

Globaliseringen är också en källa till oro och otrygghet. Kraven på flexibilitet utan skyddsnät och de snabba ekonomiska kasten ökar osäkerhet och maktlöshet. Människor jagar efter utvecklingen i stället för att styra den.

Det internationella kapitalet kommer inte att se till att människor förbereds för arbeten i nya branscher. I stället krävs en stark politisk beslutskraft och facklig-politisk samverkan för att nå framgångar i en global konkurrens. En bärande tanke är att trygghet för människor och investeringar i kunnskap är nödvändigt för ökad tillväxt. Vi socialdemokrater är övertygade om att otrygghet och rädsla för att mista sitt jobb inte bidrar till utveckling.

Våra strategier är att i solidaritet verka för att globaliseringen sprider välstånd i hela världen och att alla kan känna sig trygga i sina arbeten. Samtidigt ska svenska arbetstagare erbjuda kompetens i världsklass. Den svenska arbetsmarknaden ska erbjuda trygghet och utvecklingschanser för enskilda, så att förändringen blir en positiv möjlighet.

När vi 2005 antog ett nytt internationellt program var vi mycket tydliga och varnade för det som nu sker: Med finansmarknadernas globalisering följer ökad sårbarhet. Finansiella kriser kan få förödande mänskliga konsekvenser. Spekulationsekonomin måste tyglas och ramverket för det internationella kapitalet stärkas. Skatteparadis ska bekämpas med starka medel och så vidare.

Dessvärre har dessa farhågor brutalt besannats.

Även på EU-nivå har vi länge efterfrågat en reglering av samtliga aktörer, produkter och tjänster på finansmarknaden. Vi har krävt mer insyn, effektivare beskattning, skydd för löntagarnas jobb och pensionsrättigheter, skärpt kontroll av kreditvärderingsinstitut och ingrepp mot chefernas orimliga löner och förmåner.

Vissa initiativ har tagits på EU-nivå, men ännu saknas viktig lagstiftning och samordning. Kraftfulla åtgärder måste vidtas mot skatteparadis, skattesmitning och penningtvätt. En europeisk finansinspektion borde inrättas.

Herr talman! Vid det nyligen avslutade G 20-mötet i London får man väl säga att det togs några steg i rätt riktning. Men ambitionsnivån kunde ha varit betydligt högre.

Rätt beslut togs, men det kommer inte att ske några omedelbara mirakel, säger EU-kommissionens ordförande José Manuel Barroso. Alltför defensivt, måste man väl ändå säga.

IMF:s resurser ska tredubblas till 750 miljarder dollar genom ökade anslag från bland annat Kina och EU. Vi delar Forum Syds uppfattning att IMF måste demokratiseras och ändra sin politik på flera punkter om dessa pengar ska göra nytta för de fattiga.

OECD kommer att publicera en svart lista över skatteparadis som vägrar samarbeta. Det är ett första steg mot en ökad transparens, men det behövs en internationell överenskommelse som ger alla länder tillgång till information. Utvecklingsländerna förlorar varje år hundratals miljarder i skatteintäkter.

Det internationella kapitalets jakt på snabba och allt högre vinster tar inte alltid mänsklig hänsyn. Det är oacceptabelt att konkurrera om företagens investeringar genom att försämra tryggheten, dumpa löner eller sänka miljökrav. När vi är inne i en världsrecession ökar risken för utnyttjande av arbetskraft, och miljoner riskerar att falla ned i fattigdom.

De mänskliga rättigheterna i arbetslivet måste tillgodoses på ett bättre sätt än i dag. FN:s organ för arbetslivsfrågor, ILO, och den globala arbetsrätten måste stärkas. ILO:s agenda för anständigt arbete måste genomföras.

Samtliga EU-länder har ratificerat ILO:s grundläggande sociala rättigheter. De måste nu uppmuntras att anta och genomföra alla övriga ILO-konventioner, exempelvis den nya deklarationen från 2008 om social rättvisa och för en rättfärdig globalisering.

Sverige har goda förutsättningar att klara framtidens utmaningar. Många internationellt erkända forskare tror på den svenska modellen som en väg till framgång. Det är ingen slump att Sverige rankas högt på internationella tillväxt-, utbildnings- och kreativitetslistor. Genom forskning och utbildning, genom att värna arbetsrätten och de sociala trygghetssystemen och genom att stå upp för allas rätt till lika behandling skulle vi ha goda förutsättningar i Sverige att ta oss an framtidens utmaningar. Vi måste stå rustade när krisen vänder.

De multinationella företagen spelar en avgörande roll i den globala ekonomin. Överallt finns dessvärre alltför många nationella och lokala företag som utnyttjar arbetskraft utöver det mänskligt hållbara. Här har fackföreningar, konsument- och miljörelser och globaliseringsrörelsen en viktig roll att spela för att skapa opinionstryck.

Global Compact lanserades av Kofi Annan 1999. Det är ett initiativ med mål att sammanföra företag, FN-organ, arbetsmarknads- och sociala organisationer för att stödja tio huvudpunkter som berör mänskliga rättigheter, miljö, arbetsrätt och korruption. Global Compact är inte en reglerande institution utan en frivillig sammanslutning som i dag omfattar hundratals företag världen över samt frivilligorganisationer och fackförbund.

Ett annat initiativ är CSR, företagens ansvarstagande i samhället. CSR definierades i EU-kommissionens vitbok 2002: Ett begrepp som innebär att företagen på frivillig grund integrerar sociala och miljömässiga hänsyn i sin verksamhet och i sin samverkan med intressenterna utöver vad lagen föreskriver.

Fru talman! Eftersom globaliseringen är på många läppar har naturligtvis även regeringen tillsatt en grupp som arbetat med dessa frågor, Globaliseringsrådet. Rådet har lämnat många intressanta rapporter. En av dem har rubriken *Sverige i världen*. Rapporten definierar många områden där det finns mer att göra för att förstärka bilden av Sverige, förstärka varumärket Sverige och skapa en positiv bild av Sverige som handels- och forskningspartner.

Jag har redan nämnt vikten av den svenska modellen och att vi ska konkurrera med utbildning och högt kunnande. Men jag kan inte låta bli att läsa ur regeringens globaliseringsråds rapport. Där står:

Till följd av de många nya utmaningar som följer av globaliseringen och den ökade mobiliteten förefaller det rimligt att staten investerar i utrikesförvaltningen för att öka dess effektivitet och möta de växande kraven på Sveriges förmåga att delta i de för våra intressen relevanta internationella processerna. Mycket talar för att Sverige skulle behöva öka antalet fasta beskickningar och bygga ut kapaciteten på några av de existerande ambassaderna för att upprätthålla en diplomatisk närvaro i nivå med våra utrikes-, handels- och utvecklingspolitiska ambitioner.

Ambassader och konsulat bör vara samlingspunkten för hela den offentliga utlandsrepresentationen och centrum för det allmännas främjande av svenska kommersiella och andra intressen. En ökad samordning av myndigheternas utlandsverksamhet underlättas därigenom, och de fasta resurserna utnyttjas bättre.

Det är en rapport som kan rekommenderas för läsning. Sverige är ett litet, extremt exportberoende land. Då måste det väl ändå vara fel väg att stänga ytterligare ambassader och konsulat. Det är kortsiktiga besparingar när vi i stället behöver öka vår konkurrenskraft och närvaro i världen.

Sammanfattningsvis måste Sverige dra fördel av globaliseringen genom att verka för den svenska modellen, för alla arbetstagares rättigheter, kräva solidaritet av företagen och öka närvaron utomlands.

Globaliseringsgruppen var tvungen att välja ut vissa delar att fördjupa sig i. Jag har tvingats att välja ut vissa delar att tala om. Men min kollega Carin Runeson kommer senare att ta upp andra delar i det här betänkandet.

Fru talman! Jag vill passa på att tacka utskottets kansli för engagemang och gott arbete för globaliseringsgruppen, inte minst med samordning och kontakter med våra föreläsande forskare.

Anf. 48 HANS LINDE (v):

Fru talman! Vi har att diskutera utrikesutskottets betänkande UU13, *Globalisering*. Få begrepp kan väl tolkas och uppfattas på så många olika sätt som just ordet globalisering. Fråga en varslad metallarbetare i Sverige, en boskapsskötare i Mali eller en finansspekulant på Wall Street och du kommer att få i grunden helt olika svar om vad globalisering är och vad den får för konsekvenser.

Det som för den ene är nya affärsmöjligheter är för den andre bara ett fördjupat utnyttjande. Vem vi är och varifrån vi betraktar världen avgör hur vi ser på globaliseringen.

I betänkandet säger man att nya möjligheter öppnats ”för såväl individer och företag som för idéer och information att fritt röra sig över gränserna”. Det säger kanske en del om varifrån en del riksdagsledamöter ser på världen.

För de ungdomar som har de ekonomiska förutsättningarna att ”backpacka” sig genom Sydostasien eller för de multinationella företag som har kunnat expandera på nya marknader har globaliseringen uppenbarligen gett nya och positiva möjligheter. Men dessa nya positiva möjligheter omfattar knappast de 11 756 personer som dog under sina försök att ta sig in i Europa mellan åren 1988 och 2007. Knappast omfattade de heller de småbönder i Burkina Faso eller Bolivia som nu ser sig utkonkurreras av hårdsubventionerat europeiskt industrijordbruk på sina egna hemmarknader.

Visst kan idéer och information röra sig fritt, i alla fall mellan oss som bloggar, som dagligen uppdaterar vår status på Facebook eller som mms:ar hem till våra föräldrar. Men inte rör sig informationen speciellt fritt eller globalt mellan de miljarder människor som aldrig har pratat i en telefon eller för de hundra miljoner barn som i dag inte kommer att gå till en skola.

Fru talman! Globalisering är både en verklig process och en ideologisk process. Den är verklig i det avseendet att ekonomin sedan århundraden är global och tenderar att bli allt mer global. Den är verklig också genom att teknologiska framsteg möjliggjort för den minoritet av jordens befolkning som haft tillgång till dessa framsteg att utbyta information och kunskap på ett sätt som vi aldrig sett tidigare i jordens historia.

Denna utveckling tillsammans med det ökade internationella samarbetet som vi nu också måste se som en del av globaliseringen är i grunden positiva processer. Men långt ifrån alla delar av globaliseringen sker enligt en naturlag. Det är inga osynliga händer som flyttat makt från demokratiska arenor till de multinationella företagens slutna styrelserum, som systematiskt har befriat riskkapitalisterna från demokratisk styrning, reglering och ansvarsutkrävande.

Det är inte heller några osynliga händer för den delen som har genomfört regelrätta korståg mot offentligt ägande som har resulterat i att sektor efter sektor i land efter land öppnats upp för de multinationella företagens kortsiktiga vinstintressen och spekulation. Denna utveckling må beskrivas som om den var från ovan given men är ett resultat av medvetna politiska beslut.

Det är den utveckling vi nu ser resultatet av, när sågverksarbetarna vid Färlasågen i Ljusdal, metallarbetare i Olofström eller undersköterskor i Örnsköldsvik får betala ett oerhört högt pris för den lågkonjunktur som skapats genom enorma spekulationsbubblor och en oreglerad finansmarknad. För dem och miljoner andra världen över känns nog skrivningarna i betänkandet om att det friare flödet av kapital skapar tillväxt och välbefinnande som något verklighetsfrämmande.

Men precis som den utveckling vi sett i stor utsträckning är ett resultat av medvetna politiska beslut skulle en helt annan utveckling än den rådande kunna vara möjlig. Styrelserummen skulle kunna öppnas upp för

insyn. Makten över finansmarknaderna skulle kunna flytta tillbaka till de folkvaldas händer. Internationella finansinstitutioner som Internationella valutafonden och Världsbanken skulle i grunden kunna reformeras och demokratiseras. Skatteparadisen skulle kunna stängas ned. Handels regler skulle kunna göras rättvisa, och de rika länderna och de multinationella företagen skulle kunna tvingas ta sitt ansvar för klimatförändringarna.

Sverige skulle kunna spela en central roll i en sådan utveckling. Vi skulle kunna vara en allierad till de miljarder människor som fjättrats av fattigdom, hunger och hopplöshet, men det kommer Sverige knappast att vara med den borgerliga regeringen.

Fru talman! Globalisering beskrivs ofta som en ömsesidig process, som ett globalt utbyte frikopplat från maktrelationer, men det fungerar i realiteten tämligen enkelriktat. Bakom den nyliberala retoriken om ökat utbyte har det skett en tydlig förskjutning av makt och en tydlig omfördelning av resurser till ett fåtal länder och till ett fåtal händer.

De 350 största företagen står för 40 procent av handeln, samtidigt som vi ser att handeln med Afrika minskar som andel av den totala globala handeln. 87 av de 100 största globala företagen har sina säten i USA, Japan och EU, samtidigt som vi i flera utvecklingsländer ser en ren avindustrialisering.

Före påsk träffade jag Floresmilo Simbaña från den ecuadorianska ursprungsbefolkningsorganisationen Ecuvarunari som menade att den så kallade fria konkurrensen på en så kallad fri marknad som EU erbjöd hans land genom den så kallade frihandeln i det associeringsavtal som just nu förhandlas mellan EU och bland annat Ecuador, var som att låta en tiger slåss med en åsna – under förutsättning att åsnan dessutom var bunden.

Men det har också varit en omfördelning inom länder. Sedan 2001 har de samlade inkomstökningarna i USA till 96 procent gått till den rikaste tiondelen i samhället. I Sverige har vi de senaste åren kunnat se hur 60 procent av skattesänkningarna under den borgerliga regeringens gått till män.

Denna omfördelning av makt och resurser är nämligen inte bara en omfördelning från fattiga till rika. Det är också en omfördelning från kvinnor till män. Två tredjedelar av världens jordbrukare är kvinnor, men medan kvinnor dominerar de småjordbruk i syd som producerar för den lokala marknaden och som nu utkonkurreras av hårdsubventionerade jordbruksprodukter från EU och USA dominerar männen de stora och medelstora jordbruken med inriktning på exportprodukter, alltså den del av jordbrukssektorn som ges nya möjligheter att vinna marknadsandelar när handeln nu öppnas upp.

Av de 42 miljoner människor som arbetar till svältlöner och under usla förhållanden i världens över 5 000 exportfrizoner är över 80 procent kvinnor. Det är inte speciellt svårt att gissa vilket kön deras arbetsgivare har.

Fru talman! Kampen för att världens resurser ska fördelas mer rättvist och solidariskt börjar här hemma i Sverige. Vi som tillhör arbetarrörelsen förstod redan i vår rörelses barndom att kampen för rättvisa, jämställdhet och demokrati inte känner några gränser, inte bedrivs i ett politiskt va-

kuum. Därför har den internationella solidariteten varit grunden för vårt politiska arbete.

Vi vet att det kanske viktigaste vi kan göra för att möjliggöra för kvinnorna i El Salvadors maquillas att organisera sig fackligt, för att minska de avgrundsdjupa klassklyftorna i Brasilien och för att ge trygghet åt dem som fjättrats av fattigdomens otrygghet, är att försvara arbetsrätten, välfärden och trygghetssystemen här hemma i Sverige.

Genom forskning och utbildning, genom att värna arbetsrätten och de sociala trygghetssystemen, genom att stå upp för allas rätt till lika behandling och kräva att lika lön ska gälla för lika arbete, oavsett nationalitet, på den svenska arbetsmarknaden skulle Sverige och de svenska löntagarna ha goda förutsättningar att ta sig an framtidens utmaningar. I denna del håller jag i stora delar med om det tidigare talare har sagt.

Världsbanken har i rapporten *Union and Collective Bargaining* visat att fungerande fackföreningar och kollektivavtal i ett land bidrar till lägre arbetslöshet och lägre inflation, högre produktivitet och snabbare anpassning vid ekonomiska kriser. Det gäller så klart i Vietnam, Nigeria och El Salvador såväl som i Sverige.

Fru talman! Vad globalisering är och borde vara ligger i betraktarens öga. Somliga må eftersträva en globalisering av privatiseringar, spekulation och avregleringar. Som vänsterpartist vill jag se en globalisering som är solidarisk – en globalisering av rättvisa, jämställdhet och demokrati.

Därför yrkar jag, precis som föregående talare, bifall till reservationerna 1 och 3.

Jag vill avslutningsvis också kort tillägga att Vänsterpartiet under behandlingen önskat reservera sig till förmån för motion U343 yrkande 7 om en global konferens om HBT-frågor, ett krav som vi själva har drivit under en längre tid. Det har dock missats från vår sida under behandlingens gång, och det ber vi om ursäkt för.

Anf. 49 MAX ANDERSSON (mp):

Fru talman! Vi har bara en värld att leva i. Nu håller vi också på att skapa oss en enda värld.

Temat för dagens debatt är globalisering, ett av det senaste decenniets stora politiska modeord. Dess definitioner är synnerligen oklara, precis som föregående talare har varit inne på, men vi vet att det är ett högst verkligt fenomen som förändrar världen på ett genomgripande sätt.

Hur länge har globaliseringen pågått? Vissa hävdar att den har pågått i mer än 500 år. Andra säger att det är något som inträffat de senaste 50 eller 20 åren. Men det händer.

Miljöpartiet har en ganska hoppfull syn på det här med globalisering. Vi gillar att världen blir rundare. Aldrig förr har så många människor på jorden haft det så bra. Handeln har vuxit. Det har blivit lättare att resa. Det har blivit lättare att flytta över hela världen. Världen håller på att växa samman, och det är något som vi i Miljöpartiet tycker är väldigt bra.

Men globaliseringen är inte bara en solskenshistoria. Stora delar av världen ligger fortfarande kvar i elände och förtryck. Maktrelationerna i världen är ytterst ojämlika. Vi i den rika världen tjänar på att maktrelationerna ser ut som de gör. Många i den fattiga världen hålls nere delvis genom beslut som vi i den rika världen är med om att fatta.

En av de mest positiva utvecklingarna som har skett är informationens globalisering. Aldrig förr har så många människor kunnat kommunicera så oerhört mycket som skett de senaste åren. Den nya informationstekniken, och nu talar jag inte bara om Internet utan även om mobiltelefoner, har gjort att världen har kunnat komma även ut till de fattigaste byarna världen över. Informationsteknologin håller på att skapa en värld där information även för väldigt fattiga människor bara är ett telefonsamtal bort. Det här är en enormt positiv utveckling. Jag tror inte att vi i dag kan inse hur stor den här skillnaden egentligen kommer att vara. Det kommer att vara uppenbart för historikerna om 50 år. Det är en revolution som har skett.

Informationens globalisering innebär också att det har blivit allt svårare för förtryckande regimer att hindra människor från att få kunskap, att få veta vad det är som händer. Den kinesiska diktaturen försöker censurera Internet, men alla som kan någonting om datorer vet hur man kringgår den kinesiska brandväggen.

Diktaturer får allt svårare att kontrollera information. Det blir svårare att förtrycka människor. Det här är någonting som världens förtryckarregerimer måste anpassa sig till. Det vill de inte göra. Det kommer att ta tid. Men informationens globalisering gör att censur har blivit mycket svårare, och det är någonting som gör att vi kan se fram mot att fred och demokrati kommer att sprida sig ännu mer över världen de kommande decennierna.

Globalisering innebär också att världen blir tryggare, framför allt för små länder. Det växer fram ett globalt ramverk för handel och för internationellt samarbete som gör att små länder inte längre behöver känna sig otrygga på det sätt som de har varit tvungna att göra under föregående sekler. Återigen är det här en stor förändring, och vi kommer kanske inte att se omfattningen förrän vi betraktar den i historiens backspegel.

Allting är ändå inte av godo. En av de drivande faktorerna bakom globaliseringen är resandets globalisering. Här finns ett problem. Det är att det globala resandet, de globala transporterna inte bär sina egna kostnader. Lastbilstrafiken med varor som fraktas kors och tvärs över världen är subventionerad genom statliga motorvägar. All trafik som bränner diesel, olja eller flygbränsle är subventionerad genom att den inte betalar kostnaderna för de skador som utsläppen orsakar.

En global klimatkris håller på att utveckla sig. De globala transporter som för med sig så många positiva effekter bär inte sina kostnader. De kostnaderna kommer att få betalas i första hand av världens fattigaste, av dem för vilka torkan som uppstår på grund av klimatförändringar är en katastrof och av dem vars hem kommer att översvämmas när polarisarna smälter. Globalisering innebär möjligheter, men den innebär också globala hot som är större och svårare att hantera än de hot som tidigare generationer har ställts inför.

Ett annat hot som jag ska tala mycket kort om är globaliseringen av sjukdomshotet. När digerdöden kom till Europa dröjde det flera år innan den tog sig från Krim hit till Sverige, flera år. Om ett motsvarande virus skulle utvecklas i dag skulle det kunna sprida sig nästan med blixstens hastighet över hela världen på grund av det moderna flyget som gjort att de flesta människor i den rika delen av världen realistiskt sett kan ta sig jorden runt inom loppet av några timmar. Det är ett stort hot, och jag tror

inte att vi har tänkt tillräckligt mycket på hur vi ska bemöta det, mer än att vi hoppas att det aldrig ska inträffa i verkligheten.

En annan sak som har förändrat världen är att konflikter inte längre är någonting som sker långt borta. En gång i tiden kunde Sverige begå de grövsta övergrepp nere på kontinenten, under 30-åriga kriget. Det gjorde vi, och det var riskfritt för Sverige att bete sig på ett fruktansvärt sätt mot civilbefolkningen i andra länder, för den civilbefolkningen hade ingen möjlighet att slå tillbaka.

I den moderna världen, där transporter är så billiga och överkomliga, kan inte ett land längre bete sig hur som helst utan risk för att ett offer, med rätt eller orätt, ska begå vedergällning. Man måste alltid fördöma terroristattacker. De är omoraliska. De är vidriga. Men vi ser nu en värld där alla är varandras grannar. Det kräver att alla uppträder sjyst mot varandra, därför att obehagliga handlingar inte längre är någonting som sker långt bort. Långt bort var ett begrepp som existerade under 1900-talet. Långt bort finns inte längre. Vi har *en* värld. Den är rund. Den är globaliserad.

Från Miljöpartiets sida ser vi att man inte kan möta globaliseringen genom en avdemokratisering eller genom ett globalt övervakningssamhälle. Hoten har blivit globaliserade. Byråkratin har blivit globaliserad. Demokratin måste också globaliseras. En global sjysthet och anständighet och rättvisa spelregler måste också införas.

Fru talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationerna 1 och 3.
(Applåder)

I detta anförande instämde Bodil Ceballos (mp).

Anf. 50 ANNE-MARIE PÅLSSON (m):

Fru talman! Under påsken läste jag en bok om västvärldens ekonomiska historia, från medeltiden fram till 1970-talet ungefär. Det var en tjock bok. Den innehöll det mesta som kan locka en historiskt och ekonomiskt intresserad person.

Av lätt förklarliga skäl kom jag dock den här gången jag läste boken att mest koncentrera min uppmärksamhet på de avsnitt som handlade om kriserna, framför allt de kriser som har inträffat under modern tid, och det är några stycken.

Den första krisen kallas den stora depressionen och startade omkring 1870 och höll på i nästan 20 år. Vi har efterkrigsdepressionen strax efter fredsslutet efter första världskriget. Den försatte också västvärlden i chocktillstånd och kastade miljoner människor ut i arbetslöshet. Den var inte särskilt långvarig, utan efter det att man klarat av hur man skulle fördela bördorna efter krigsskadestånden fick man ordning på ekonomin, och tillväxten tog fart.

Sedan har vi den stora depressionen på 30-talet, den som egentligen började redan före börskraschen 1929. Den krisen bidrog till att smula sönder världens finansiella system och försatte miljoner och åter miljoner människor i arbetslöshet. Den bidrog till att miljoner människor blev utblottade och att banker gick omkull. Allvarligast var kanske att den utgjorde grogrund för totalitära regimer och extrempartier.

Var och en av dessa kriser har sitt förlopp och sina orsaker. Men det finns en sak de har gemensamt. I samtliga fall kombinerades krisen med ett sammanbrott av den internationella handeln.

Just detta sammanbrott av den internationella handeln är en faktor som expertis anser fördjupade och förstärkte krisen.

Det är inte svårt att förstå att protektionistiska strömningar tar fart i kristillstånd. När arbetslösa skaror växer är det lättare att vinna politiska poäng på att gynna sina egna väljare, sina egna medborgare, och vidta åtgärder som skyddar dem och den inhemska industrin.

Vid en ytlig betraktelse kan man kanske tycka att detta är en ansvarsfull politik eftersom det är den egna gruppen som ska värnas – eller?

Så enkelt är det inte därför att det är precis den typen av beteende som är så destruktiv för alla andra. När det egna landets industri skyddas exporteras samtidigt arbetslöshet till andra länder. Och när de agerar på samma sätt exporterar de tillbaka sin arbetslöshet till det första landet. Då har man satt i gång en samordnad nedåtgående spiral. När vi inte har något förtroende för varandra, när de kortsiktiga politiska vinsterna tar överhanden framför ett långsiktigt strategiskt tänkande är världen illa ute.

Så har det varit tidigare, och så ser det ut att bli även denna gång i denna kris som av många anses som den djupaste och den besvärligaste sedan 30-talsdepressionen.

Överallt i världen hörs allt högljuddare tongångar om behovet av att skydda den egna industrin och om att låta bördan bäras av något annat lands företag och invånare. Många länder har också redan infört olika former av restriktioner för sin utrikeshandel, eller kanske framför allt för importen.

Samtidigt görs det stora ansträngningar för att stävja de protektionistiska åtgärderna och krafterna. Någonting har vi alltså uppenbarligen lärt av historien. Men därmed inte sagt att vi kommer att lyckas rakt av. De protektionistiska krafterna är starka, och påhittigheten är stor när det gäller att finna argument för varför just den fria handeln ska begränsas för det egna landet. Det kan röra sig om att klimatet ska skyddas, att miljön ska skyddas, att de fattigas utsatthet ska begränsas, att exploatering av barn och kvinnor ska minska, att jämställdheten ska värnas och så vidare. Men vi får inte falla för dessa argument. Vi måste varje stund försvara den fria handeln lika starkt som vi försvarar liberala och mänskliga principer ty bakom dessa argument hittar vi nästan alltid någon form av protektionistisk tanke.

Fru talman! Varför står jag nu här och pratar om frihandel när vi ska diskutera ett betänkande som rör globalisering? Svaret är enkelt: Globalisering är egentligen bara en utvidgad form av frihandel. Globalisering som begrepp handlar ytterst om den fria rörligheten av varor, tjänster, kapital, människor, tankar och idéer över nationsgränser och över kontinenter.

Globalisering är alltså inte något nytt fenomen. Detta slag av rörlighet har världen skådat tidigare. Men kanske har den utveckling som vi har sett under de senaste 25 åren varit starkare än vad vi har upplevt tidigare, och säkert har den moderna tekniken bidragit till detta. Informationstekniken har lett till att allting rör sig så mycket snabbare än någonsin tidigare. Globaliseringen har gjort världen mindre och suddat ut nationsgränserna.

Med bara lite hum om den historiska utvecklingen och om de historiska tankegångarna blir därför innehållet i en hel del av de motioner som har väckts och som vi behandlar i detta betänkande en smula tveksamt, inte för att de skvallrar om en infam och ogenerös hållning utan för att de just ger uttryck för dessa försåtliga argument som historien känner från förr, de som gång på gång använts för att förhindra det fria flödet av varor, tjänster med mera.

Några motionärer använder företeelser som brist på mänskliga rättigheter, jämställdhet, rättvis fördelning, växande miljöproblem och så vidare för att ifrågasätta globaliseringen.

Jag är den första att instämma i den oro som många känner inför dessa problem. Det är illa i en rik värld som denna – den rikaste världen som historien känner – att miljoner människor lider, att barn tvingas arbeta under orimliga villkor, att kvinnor förtrycks, att miljön förstörs och så vidare.

Vart och ett av dessa problem förtjänar att tas på stort allvar, och vi bör alla på olika sätt anstränga oss för att finna lösningar på dem.

Fru talman! Det är inte genom att man avskärmar sig från omvärlden som man löser dessa problem, lika lite som lösningen ligger i att avskärma dessa länder från omvärlden. Tvärtom är det genom att man är öppen mot omvärlden som nya idéer och impulser kan få fotfäste.

Var hålls människor mest fjättrade om inte i länder som Nordkorea som nogsamt håller sig utanför det internationella samarbetet på handelns område. Och var är det mänskliga lidandet störst om inte i många afrikanska länder som knappt alls deltar i det internationella handelsutbytet, inte för att de inte får utan kanske för att de inte kan och ibland för att de inte vill, men mest för att de inte kan.

Inte blir miljöproblemen bättre för att man isolerar ett land från internationella relationer. Och inte blir respekten för de mänskliga rättigheterna större för att man slutar handla med länderna. Det blir inte mindre barnarbete, prostitution och miljöförstöring för att man slutar att ha relationer med de länder där dessa avarter finns. Arbetarnas situation förbättras inte av att de förlorar jobbet för att omgivningen slutar handla med detta land.

Nu i finanskrisens spår när man reser krav på att företagen ska ta ett ökat socialt ansvar kan man på goda grunder undra vad det ska föra med sig.

Jag förstår att man tycker att företagen borde göra mer. Men jag delar inte rakt av inställningen att företagen på egen hand ska ta ett socialt ansvar. Det är politikernas uppgift att skapa de önskade villkoren. Det är vi politiker som ska lagstifta om arbetsmiljö, arbetstider och så vidare. Det är inte företagens uppgift. Företagen ska agera efter de lagar som finns – inte själva skapa dem. Det vore en orimlig och högst odemokratisk ordning.

Om företag tycker att det är viktigt med socialt ansvar är det mycket bra. Men då uppmanar jag företagens ledningar att göra detta på egen hand med privata pengar. Under de senaste veckornas turbulens har vi känt att inkomsterna där sällan är så små att de inte har råd att vara generösa.

Fru talman! Globaliseringen – vi kan kalla den för den vidgade frihandeln – har bidragit till förbättrade livsbetingelser för miljoner männi-

skor. Den har gjort världen mer demokratisk och ökat friheten för många. Den har gjort det möjligt för många individer att på olika sätt förverkliga sina drömmar. Mentala gränser har sprängts, fysiska gränser har nedmonterats, och möjligheterna är enorma.

Men inget är så bra att det inte kan bli bättre. Enskilda länder har ställt sig utanför det internationella samarbetet. Alla vi som värnar globaliseringen vill ha in dem i samarbetet. Samarbete är bättre än isolering. Problem löser man tillsammans genom att man utvecklar gemensamma lösningar, inte genom att ställa sig vid sidan av.

Fru talman! Med dessa ord yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 51 KERSTIN ENGLE (s) replik:

Fru talman! Anne-Marie Pålsson gör en intressant resumé över den ekonomiska utvecklingen. Men jag kan naturligtvis inte dela hennes uppfattning när det gäller försåtliga uttryck för protektionism. Jag tar detta till mig eftersom jag står bakom flera av motionerna i detta betänkande.

Det är ändå så att frihandel har tjänat Sverige under lång tid. Redan i slutet av 1800-talet bestämde vi oss politiskt för frihandelslinjen. Men det utesluter väl inte att vi har ett gemensamt ansvar? Skulle det handla om något slags politisk feghet och om att skyffla över ansvaret på företagen för att vi ska få slut på det mänskliga lidandet? Menar Anne-Marie Pålsson att företagen är helt utan ansvar? Det finns många exempel på att vi arbetar tillsammans – politiker, företagare, NGO:er och många andra.

Anf. 52 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! På något sätt ska jag försöka besvara frågan. Man hör ibland att det i vissa länder förekommer barnarbete och arbetsvillkor som vi tycker är helt orimliga, till exempel 12–14 timmars arbete utan avbrott, utan paus och liknande.

Inte sällan brukar det hävdas att det där är ett argument för att bojkotta eller för att reducera handelsförbindelserna med ett sådant land och så vidare och på olika sätt bestraffa landet i fråga. Inte sällan kan man få detta motiverat med att vår egen arbetskraft om vi handlade med länder som tillåter den typen av arbetsvillkor och låga löner skulle försättas i en besvärlig situation på så sätt att människor då kan råka bli utkonkurrerade och arbetslösa.

Argumentet är begripligt, men återigen: Detta är mycket farligt därför att det är precis det som utgör en form av startpunkt för att på nytt reducera handelsutbytet. Vi kan enas om att vi tycker att arbetsförhållandena i de exempel jag här nämnt är orimliga. Det är mycket bättre att på politisk nivå förmå landet i fråga att införa den typ av restriktioner, den typ av regelverk och den typ av normsättning som vi tycker är rimliga i stället för att bojkotta och isolera landet.

Anf. 53 KERSTIN ENGLE (s) replik:

Fru talman! Jag har aldrig talat om bojkott. Vi handlar med många länder där arbetskraften har orimliga arbetsförhållanden. I mitt anförande sade jag att Sverige inte ska konkurrera med dåliga arbetsförhållanden, utan Sverige ska konkurrera med kompetens och välutbildad arbetskraft.

Det är väl väldigt positivt med den utveckling som skett på senare tid, att konsumenterna också reagerar och ställer krav på länder och företag. Det är den vägen vi tillsammans måste gå. Jag hoppas att Anne-Marie Pålsson delar den uppfattningen. Jag vet dock att Anne-Marie Pålsson inte gillar exempelvis Global Compact. Det är i alla fall en väg att visa att också konsumenterna genom vad de uttrycker just protesterar mot barnarbete och dåliga förhållanden.

Anf. 54 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Låt mig säga några ord om företagens sociala ansvar. Kerstin Engle var ju i en tidigare replik inne på den frågan. Det är ganska viktigt att här klargöra det centrala.

De senaste veckorna har vi väl alla upprörts över de ersättningar som högsta ledningen i företagen på olika sätt förhandlat sig fram till. Det har ledningarna kunnat göra genom det överläge som de haft i förhandlingspositionen och genom att de flesta moderna företag har svaga ägare. Det här är ett problem; det är vi alla överens om.

När det gäller detta med att lägga in en restriktion eller ett krav på att företagen ska visa ett socialt ansvar kan vi mycket lätt hamna i en situation där företagsledningen med i princip noll ägande i företaget använder andra människors pengar inte bara för att belöna sig själva – något som vi ju ogillar – utan också för att i andra länder göra sådant som de som äger pengarna kanske inte är särskilt intresserade av eller har samma uppfattning om.

Det centrala är inte att man inte ska göra saker, utan det handlar om att rätt person ska göra saker, av rätt skäl. Vill direktörer vara generösa och bidra till en sund utveckling – det tycker jag att de ska göra – ska de göra det med *egna* pengar, inte med andra människors pengar.

Vill konsumenterna visa sin konsumentmakt och köpa skor som producerats av arbetare där det är anständiga villkor visar konsumenterna sin makt genom att göra det och inte köpa skor som producerats på ett orimligt sätt. Då blir drivkraften den korrekta. De som har incitament för att, och som önskar göra, på ett visst sätt gör på det sättet därför att de har ett eget intresse av det. Man gör det med egna pengar. Det är viktigt att det görs med egna pengar, inte med andras pengar.

Anf. 55 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Var vi befinner oss avgör hur vi ser på globaliseringen och på dess konsekvenser. Det blev väl väldigt tydligt när vi lyssnade på Anne-Marie Pålssons anförande. Kontentan av det Anne-Marie Pålsson sade under sina åtta–tio minuter här var väl att marknaden kommer att lösa problemen, att marknaden kommer att lösa krisen – får handeln bara vara fri kommer vi att kunna passera den här lågkonjunkturen.

Men då kan man fråga sig om de barnskötare i Visby som dina partikamrater precis har varslat kommer att kunna få utbildning av marknaden så att de kan ta sig tillbaka till arbetsmarknaden. Och kommer de metallarbetare i Köping eller de arbetare vid Färlasågen i Ljusdal som jag i mitt anförande pratade om att kunna få en a-kassa av marknaden som de kan leva på så att de kan bo kvar i sina bostäder? Här behövs självklart gemensamma lösningar på gemensamma problem. Det är väl här som det skiljer mellan mig och Anne-Marie Pålsson. För oss inom vänstern och

arbetarrörelsen är arbetslöshet aldrig ett individuellt problem utan ett kollektivt problem som kräver kollektiva lösningar.

Anne-Marie Pålsson insinuerar att vi i oppositionen i våra gemensamma reservationer lägger över ansvaret på andra länder, att vi är smygprotektionister. Jag tror att Anne-Marie Pålsson får läsa reservationerna en gång till. Skillnaden mellan Anne-Marie Pålsson och oss i oppositionen är att vi vill att bördorna till följd av den här lågkonjunkturen ska bäras solidariskt, gemensamt, i samhället. Anne-Marie Pålsson, hennes partikamrater och den borgerliga regeringen vill att bördorna ska bäras av Sveriges låg- och medelinkomsttagare, av dem som nu blir arbetslösa, av dem som är sjukskrivna och så vidare. Den politiken kan vi aldrig ställa upp på.

I övrigt bjöd Anne-Marie Pålsson på klassiska nyliberala teorier. Tyvärr, Anne-Marie Pålsson, stämmer de sällan överens med verkligheten. Sambandet mellan avregleringar, privatiseringar och fattigdomsbekämpning finns det oerhört få exempel på runt om i världen. Jag återkommer till detta och skulle gärna vilja att Anne-Marie Pålsson gick från teori till verklighet. Var ute i världen finns de goda exemplen på att dina teorier visat sig fungera i verkligheten?

Anf. 56 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag börjar med det sistnämnda. Ja, Hans Linde, låt mig säga att det finns väldigt många rimligt avreglerade fria länder som jag tusen gånger hellre lever i än jag lever i de länder som Hans Linde och hans parti alltid hyllade. I Ryssland och de gamla öststaterna fanns det inte mycket av reglering. Där bet sig fattigdomen fast.

Sorry, Hans Linde, ni i Vänstern har ett svagt case. Samtliga länder som drivit den politik som du här pläderar för är länder som haft den uslaste ekonomiska utvecklingen av alla länder. Inte minst de fattiga människorna har där lidit väldigt illa.

Om Hans Linde önskar sig ett land där det inte finns någon form av avregleringar hänvisar jag till och rekommenderar starkt en resa till Nordkorea. Där måste Hans Linde få sitt lystmäte.

Här diskuterar vi globaliseringen, egentligen inte finanskrisen. Tidigare i dag var det däremot en debatt här om vårbudgeten – en debatt som väldigt mycket kom att handla också om den globala ekonomiska krisen i dag.

Jag trodde att jag i mitt anförande lyckades förklara att vi tidigare haft många kriser och att expertisen varit enig om att alla dessa kriser fördjupats genom att protektionistiska strömningar har fått genomslag och att vi även i dag kan se en sådan tendens.

Möjligtvis är det inte omedelbart en hjälp till de personer som Hans Linde omnämnde i sitt anförande. Men jag tror att jag kan garantera att det totalt sett är en hjälp till världen som helhet att vi i kölvattnet av krisen i dag inte får någon form av protektionism och ett skydd av egna marknader.

Anf. 57 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Anne-Marie Pålsson är väl ursäktad sina något plumpa påhopp, för hon känner mig inte speciellt väl. Jag kan informera Anne-Marie Pålsson om att en enda gång i mitt liv har Sovjetunionen påverkat

mitt politiska engagemang. Det var i början av 1990-talet då jag som elva-tolvåring tvingade mina föräldrar att köra mig in till Stortorget i Malmö därför att jag där skulle demonstrera för att de baltiska staterna skulle bli fria. Det är den enda gången i mitt politiska liv som Sovjetunionen har påverkat mitt politiska arbete – alltså både första och sista gången – så om det är någon i denna kammare, Anne-Marie Pålsson, som har ett svagt case är det du.

Jag vill återgå till min fråga om var de lysande exemplen finns. Det är ändå lite talande att Anne-Marie Pålsson inte kunde prestera några exempel på att hennes nyliberala teoribildning har lyckats.

Visst är det väl så vid en titt ut över världen att fattigdomen dramatiskt har minskat sedan början av 1980-talet. I vilka regioner och länder minskar fattigdomen? Ja, den minskar i länder som Kina och Vietnam – auktoritära diktaturer som fortfarande har ett omfattande statligt ägande och reglerade ekonomier, länder som väl varken jag eller Anne-Marie Pålsson ser som några förebilder.

Vi ser också en dramatiskt minskad fattigdom i flera latinamerikanska länder, till exempel Argentina och Venezuela, där man fortfarande har starka regleringar, till och med ökat regleringarna, för att föra tillbaka den ekonomiska makten till den demokratiska arenan. Jag tror inte heller att Anne-Marie Pålsson ser dem som förebilder.

I de områden i världen där man däremot har följt receptet som Anne-Marie Pålsson förespråkar, med omfattande privatiseringar, avregleringar och nedskärningar av den offentliga sektorn, har fattigdomen inte minskat. Framför allt Afrika är den kontinent på jorden som de senaste decennierna har påtvingats en nyliberal politik. Vi kan se att antalet fattiga enligt Världsbanken har ökat från 200 miljoner till 390 miljoner sedan 1981. Var finns exemplen på att din politik har varit framgångsrik, Anne-Marie Pålsson?

Anf. 58 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Det är lite svårt att bemöta Hans Lindes spretiga frågor. Här jämförs äpplen med päron.

Jag kan börja med att säga några ord om Kina. Kina är en politiskt auktoritär regim, men när det gäller de ekonomiska bitarna har Kina haft ett betydande mått av positivt seende på privat ägande och privata initiativ. Det har tvärtom utnyttjats och uppmuntrats. Man har haft någon form av outtalad princip om att politiken sköter politikerna om och att företagsamheten får relativt fria händer. Utan dessa relativt fria händer hade man säkert inte fått en utveckling till stånd i Kina.

Var finns då exempel där det har gått bra? Jag skulle vilja påstå att de allra flesta industrialiserade länder har fått uppleva en snabb tillväxt, en hög tillväxt, en minskning av fattigdomen och en ökning av välbefindandet för alla. Därmed är det inte sagt att alla har fått en lika stor ökning av välfärden. Men att tillväxten har gynnat i stort sett alla tror jag att de allra flesta är överens om.

Nu kan du säga att om det inte blir 10 procents ökning av välfärden för alla är det inte bra. Men då har Hans Linde lagt på en alldeles speciell och egen norm för hur man ska bestämma, värdera och bedöma hur en fördelning ska se ut. Det finns andra sätt att resonera på, Hans Linde. Man kan till exempel använda sig av ett välkänt kriterium, Paretokrite-

riet, som säger att världen har blivit bättre om alla har fått det bättre utan att någon har fått det sämre – utan att lägga någon restriktion på att alla ska ha fått det lika mycket bättre.

Problemet med rättvisa är att det inte finns någon entydig definition på hur rättvisa ska se ut. Det är precis som att skönhet ligger i betraktarens ögon.

Anf. 59 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag tyckte att mycket av det som Anne-Marie Pålsson sade var sympatiskt eller utgick från en sympatisk grundhållning om vikten av att skydda frihandeln och värna mot protektionistiska tendenser. Men jag är lite orolig för att Anne-Marie Pålsson ser spöken mitt på ljusa dagen om hon tycker sig se protektionistiska tendenser inom Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

I svensk politisk kultur har vi sedan länge kommit fram till att frihandel är bra och att frihandel är självklart. Frågan om frihandel eller protektionism är inte något som debatteras seriöst i svensk politik. Vi har till och med gått så långt att vi nästan på ett lite förenklat sätt för en debatt om frihandel som utgår från att frihandel alltid är bra under alla omständigheter.

Under utskottsarbetet med betänkandet vill jag minnas att Anne-Marie Pålsson har försökt att nansera det som har varit lite överdrivet frihandelspositivt. Det gäller de små överdrifterna som ibland kryper in när man förenklar. Anne-Marie Pålsson har själv försökt att nansera den bilden. Jag vill minnas att hon påpekade att det finns länder som har skyddat sin industri under en uppbyggnadsfas för att sedan efter detta kunna dra full nytta av frihandelns fördelar. Det finns nyanser, och man måste vara medveten om nyanserna. Jag tycker att Anne-Marie Pålsson förenklar lite väl mycket i den här diskussionen. Var har du sett dessa protektionistiska tendenser i denna kammare?

Anf. 60 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Det var också en svår fråga!

Det är ett konstaterande som bygger på de diskussioner som förts kanske inte främst i den här kammaren men som förts internationellt. The Economist har tagit upp hur G 20-länderna har agerat mellan det senaste mötet och det näst senaste mötet. De har i land efter land – kanske inte i alla 20 länder – infört olika typer av skydd för sina egna industrier, det vill säga protektionistiska åtgärder. Det smyger sig in i krisen. När det är kris och svårigheter har den typen av tänkande mycket lättare att slå rot än när allting utvecklas i positiv riktning. Vi har i dag sett – trots att vi trodde att vi var vaccinerade mot detta efter 30-talskrisen – att det kommer igen på precis samma sätt som tidigare, gissningsvis med precis samma argumentation. Sarkozys uttalanden om att skydda sin egen bilindustri och sina egna väljare är betecknande.

Men jag har inte refererat till protektionistiska uttalanden som har gjorts i den här kammaren. Det har inte heller varit min avsikt. Däremot kan man mellan raderna ibland läsa och undra vad det är för argumentation som ligger bakom. Är det något förtäckt krav på ett skydd eller något annat? Med så tydliga glasögon tycker jag att man kan läsa.

Anf. 61 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Fru talman! Låt mig sammanfatta debatten om frihandeln så att vi alla här i kammaren är goda frihandelsvänner, även om det finns någon form av nyansskillnad. I några av partierna i det röd-gröna blocket vill vi gärna arbeta för att frihandel ska vara rättvis medan den borgerliga sidan hoppas att den ska vara det – något förenklat.

Det finns en annan sak som Anne-Marie Pålsson sade i sitt inlägg som jag också tyckte hade en sympatisk grundinställning som tillför något till debatten. Det gällde frågan om företagens ansvar. Det är viktigt att kräva att företagen tar ansvar, men det är också viktigt att inte bli naiv. Företag är ändå organisationer som agerar på ett sätt som, om de var vanliga människor, skulle klassa dem som psykopater. De är egoistiska, och de jobbar utifrån ekonomiska ändamål, inte utifrån moraliska ändamål. De ska vara på det viset utifrån det sätt de är uppbyggda. Man kan kräva att företag ska sköta sig, men man kan inte tro att de i grund och botten är goda. Det är en naiv inställning. Det är viktigt att ha den nyansen i beaktande.

Vi har i vår reservation skrivit att vi också vill verka för att svenska företag blir internationella föregångare för de etiska riktlinjer för näringslivet som antagits av bland annat Förenta nationerna och OECD. Det gäller inte minst de statliga bolagen. En viktig del i företagens sociala ansvar är att sluta internationella ramavtal med fackliga organisationer.

Man ska inte vara nativ och tro att företag i grund och botten är goda, men jag tycker att den här skrivningen är bra.

Anf. 62 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Det är så rätt så att vi inte ska vara naiva. Det är fullständigt korrekt, som Max Andersson påpekar, att företagen ska agera enligt de regler som står angivna i aktiebolagslagen. Det är att bereda ägarna vinst. Vi kan tycka att det är en torftig drivkraft, men så står det i lagen. Den styrelse och den ledning som inte agerar på det sättet riskerar att bli stämda av sina aktieägare för att de har frångått de regler som de agerar under.

Det är viktigt att ha detta med sig i minnet. Vi ska också ha klart för oss hur företag agerar och vad det är för drivkrafter de verkar under.

Det är precis i det sammanhanget som vi politiker inte ska retirera från vår uppgift. Vi kan inte överföra ansvar på företag, det ansvar som vi själva inte vill ta. Det är därför jag tycker att CSR-forum är ett sätt för politiker att undandra sig det som vi ska göra. Vårt jobb är att etablera regelverken enligt vilka företag ska arbeta. Jag tror att det är viktigt att hävda detta gång på gång och inte slå ifrån oss och säga: Låt någon annan göra det, så slipper jag det obehagliga jobbet med detta.

Låt mig också säga några ord om det styrande inslaget. På slutet här kom just kommentaren från Max Anderssons sida: Vi vill att frukterna från globaliseringen ska fördelas rättvist. Det är precis ett sådant argument som av politiker alltid har använts som ett redskap och som ett alibi för att få styra och ställa. Det är för att korrigera det som andra krafter skapat som politiker säger: Jag ska ha rätt att ge bidrag, jag ska ge rätten till transfereringar, jag ska ha rätt att lagstifta, jag ska ha rätt att beskatta, därför att jag har definierat ett mål som jag ska uppnå. Detta trots, som jag påpekat tidigare, vi inte riktigt vet hur vi ska operationalisera begrep-

pet rättvisa, för det finns ingen entydig definition på detta. Men just det målet ger politikerna incitament att agera.

Anf. 63 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp):

Fru talman! "Mänskligheten har gjort enorma framsteg på hälsoområdet, men den globala ojämlikheten på hälsoområdet är skriande. Den ökar dessutom sedan 20 år." Det konstaterar utskottet i det betänkande vi nu debatterar.

Nyligen besökte jag världshälsoorganisationen WHO i Genève, en organisation som är oerhört viktig för att minska sjukdomar och förbättra hälsan för jordens befolkning. Det är en organisation som Sverige stöder varje år med 140 miljoner kronor i bistånd.

Jag besökte avdelningen som jobbar med sexuell och reproduktiv hälsa. Osäkert sex är den andra största dödsorsaken bland världens fattiga. De avlider i hiv/aids, vid förlossningar efter oönskade graviditeter eller efter osäkra aborter. Det beror på brist på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, med andra ord brist på familjeplanering, preventivmedel och säkra aborter. 183 miljoner kvinnor i världen vill inte ha fler barn men har inte tillgång till preventivmedel. Vi är långt ifrån att uppnå millenniemål 5 b om universell tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa.

Sverige stöder insatser som syftar till att göra aborter fria, säkra och lagliga för alla kvinnor. Sverige är ett av de länder som leder arbetet internationellt när det gäller att lyfta fram sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Vi avsätter varje år ungefär 1,5 miljarder kronor i kampen mot hiv och aids.

Men det här arbetet som vi bedriver möts av starkt motstånd. USA motarbetade under president Bushs tid familjeplanering och sådana biståndsinsatser runt om i världen. Som tur är verkar den nye presidenten Obama vara på väg att ändra på detta. En annan motståndare är den katolska kyrkan, men tyvärr är inget skifte på påvestolen aktuellt.

Nyligen inledde påven en Afrikaturné. Jag tror att ingen har missat hans dödsbringande budskap att kondomer inte bekämpar aids. Detta förkunnades i en region där 35 procent av världens hivsmittade lever. I Brasilien lät en romersk-katolsk biskop den 6 mars bannlysa en läkare som utfört abort på en gravid våldtagen nioårig flicka. Även offrets mor, som tillät ingreppet, blev exkommunicerad av kyrkan. Efter våldsamma protester världen över nyanserades beslutet. Det nya budskapet är att enbart läkare som "systematiskt" utför aborter ska bannlysas.

Nyligen fick belgiska liberaler med sig sitt parlament på att stödja en resolution som kräver att Belgiens regering ska framföra en officiell protest till Heliga Stolen. Sveriges riksdag borde inspireras. Vi liberaler anser att Sverige borde framföra en officiell protest till Heliga stolen för dess inställning till sexuella och reproduktiva rättigheter som hotar kvinnors hälsa.

Katolska kyrkans fundamentalistiska syn på preventivmedel och aborter måste ifrågasättas med kraft i en värld där miljontals människor drabbas av hiv och uppskattningsvis 70 000–80 000 kvinnor och flickor dör varje år på grund av farliga illegala aborter.

Katolska kyrkan är världens största kyrka med ungefär 1,1 miljard anhängare. Dess kompakta motstånd mot preventivmedel, fri abort, ho-

mosexualitet, stamcells forskning med mera utgör ett hot mot människans frihet och utveckling i världen.

Förra året misslyckades EU:s medlemsstater att enas om en gemensam uppfattning om sexuella och reproduktiva rättigheter vid FN:s kvinnokommission. Abortfientliga länder som Polen, Malta och Irland satte krokben.

Europas politiska oenighet får i förlängningen förödande konsekvenser för den globala folkhälsan. Tillgången till preventivmedel, mödrahjälpsovård och ytterst lagliga, fria och säkra aborter är ödesfrågor för både kvinnor och män. De svenskar som vi skickar till Europaparlamentet i valet i juni har en viktig uppgift att få alla européer att inse detta.

Förra året skrev 60 katolska grupper ett öppet brev till påven och varnade för att förbudet mot kondomer riskerar miljontals människors liv. Jag tycker att det är utmärkt att det belgiska parlamentet vågar ta debatten med katolska kyrkan, och jag uppmanar Sveriges riksdag att göra likadant.

Anf. 64 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! I dag borde kammaren ha varit full av ledamöter som vill vara med och debattera globaliseringens effekter och konsekvenser, enligt mitt förmenande. Att diskutera globalisering är inte att sitta i en satellit och åka runt jorden som utrikespolitiker och tycka att det som händer där nere ser spännande ut, utan det handlar faktiskt om de lokala samhällenas, ländernas, regionernas samverkan och hur den fungerar dem emellan.

Vi har i den kommitté som har arbetat under drygt ett par år i utskottet försökt att förstå vad som är karakteristiskt för globaliseringen, vad som är kännetecknande och vad vi kan lära oss av den. Vi kan också konstatera att mitt under det här arbetet har vi fått vara med om två stora händelser, nämligen klimatfrågan som har blommat upp och inte minst finanskrisen som är typiska exempel på globaliseringseffekter. Men vi befinner oss fortfarande, skulle jag vilja säga, i ett sökande skede när det gäller vad globalisering är och hur den fungerar. För min del är det betydligt mer än en handelspolitik som är rätt utvidgad.

Fru talman! Det finns i dag ingen enhetlig definition av begreppet globalisering. Vi kristdemokrater ser globaliseringen som en ny möjlighet till utveckling i världen. Globaliseringsrådet har en definition som innebär: "Globalisering syftar i vid mening på handel, gränsöverskridande investeringar och kapitalflöden samt utbyte av information och teknologi mellan länder." Men personligen anser jag att även mjukare begrepp som kultur, miljö, attityder och inte minst livsåskådning ska omfattas av begreppet globalisering, eftersom de har samma tendens.

Globaliseringens karaktär gör att kultur, miljö, attityder och livsåskådning blir alltmer tillgängliga för allt fler och att utbytet är omfattande. Nationsgränsöverskridande investeringar, handel och kapitalflöden kräver ökad öppenhet och tillgänglighet. Det är en viktig del av begreppet globalisering.

Globaliseringen har framför allt möjliggjorts av minskade kommunikations- och transaktionskostnader till följd av teknologiska framsteg och politiska beslut.

Globaliseringen ger oss nya möjligheter och utmaningar. Den innebär att världens nationer knyts närmare varandra, vilket ger goda förutsättningar att stödja och hjälpa varandra.

Fru talman! Sverige är ett litet beroende land i en snabbt föränderlig värld. Kulturella, politiska, ekonomiska och andra förändringsprocesser som brukar kallas globalisering påverkar Sverige vare sig vi vill det eller inte. Men om vi agerar på rätt sätt är globaliseringen en positiv kraft som vi kan ta vara på.

Globaliseringen ger oss flera möjligheter att öppna upp för mänskliga rättigheter, för frihet, yttrandefrihet och för spridning av demokrati och rättssamhällets principer. Det är kanske det allra viktigaste med globaliseringen.

Vi får inte glömma att globaliseringen, och i synnerhet internationell handel, har varit den enskilt viktigaste komponenten bakom den svenska ekonomiska tillväxten under de senaste 150 åren.

För att inte drabbas av globaliseringens nackdelar måste Sverige forma en flexibel och dynamisk ekonomi med investeringar i utbildning, forskning, teknik och ett bra näringslivsklimat. Globaliseringen möts bäst med öppenhet och inte slutna gränser.

Fru talman! Rätt utnyttjad utgör globaliseringen en möjlighet till framsteg i Sverige och i resten av världen. Samtidigt ställer globaliseringen krav som vi inte kan bortse från.

Kristdemokraternas grundsyn på globalisering har inte förändrats med finanskrisen, men finanskrisen visar att länder måste stötta varandra.

Fru talman! Finanskrisen ställer utvecklingen på ända för oss. Politiker, ekonomer och massmedierna har ofta talat om bristen på arbetskraft. Nu kan vi se hur finansvärldens nonchalanta risktagande leder till uppsägningar och arbetslöshet, alltså motsatsen, i all hast. Rädslan för en överhettad ekonomisk tillväxt vägde tyngre än insikten om och förståelsen för bankkollapsen på grund av dåliga lån. Och det gick fort.

Den nu vunna erfarenheten av den globala finanskrisen är att penningplaceringar sker globalt med digital hastighet, att man inte i samma tempo hinner bedöma och hantera ekonomiska säkerheter och deras värden och att misstag inom finansvärlden sprids worldwide.

Vad kan vi lära av finanskrisen så här långt? Jo, att krav på regleringar och övervakning, för det måste vi ha, måste drivas av EU i relation till andra globala ekonomiska aktörer. Här är Sverige alldeles för litet. Sverige är inte globalt i sig.

Fru talman! Finanskrisen är förvisso en ekonomisk kris där bristen på korrekta transaktioner slår hårt mot våra samhällen, men i verkligheten är det en förtroendekris. Det är en förtroendekris som endast kan lösas med en ansvarsfull och god etik. Ingen reglering är så bra att den kan undanröja de negativa drivkrafterna som finns hos personer med oärliga och oetiska syften.

Girighet är en sådan farlig drivkraft. Människors bristande etik gör att det alltid kommer att finnas element av ekonomisk girighet nära de finansiella verksamheterna. Insyn, öppenhet och kontroll måste utvecklas. Därför måste reglering och tillsynsarbete kombineras med en diskussion om värdegrund och etik i näringslivet och i den finansiella sektorn i synnerhet.

Fru talman! Kristdemokraterna vill se en värdekommission som ska granska näringslivets agerande i stort och föreslå uppförandekoder för olika delar av näringslivet. En viktig fråga är att beskriva hur ersättnings-system till olika befattningshavare påverkar risktagandet – ett risktagande som leder till att den finansiella stabiliteten hotas och att samhälls-ekonomiska kostnader därmed uppstår som vi alla får vara med och betala. Här behövs också en diskussion om hur kostnaderna för finansiella kriser ska fördelas så att statens ingripande inte leder till ett ökat risktagande för att banker och finansinstitut inte tillåts gå omkull.

Fru talman! Kristdemokraterna ser klart positiva möjligheter med globalisering. Det gäller framför allt möjligheten till spridning av demokrati, mänskliga rättigheter, yttrandefrihet och rättssamhällets principer. Vi vet att det blir allt svårare för skumraskregimer att gömma sig och dölja sitt handlande mot de samhällsmedborgare de har ansvar för.

Globaliseringen har ytterligare en viktig dimension. Det är att vi med den globala informationen och beslutskraften har fått verktyg för att möta nationsgränsöverskridande problem såsom klimatfrågan och övriga miljöfrågor. Här blir de global-regionala beslutsorganen som EU med flera oundgängliga politiska verktyg.

Fru talman! Det finns för- och nackdelar med globaliseringen. Nackdelarna är spridningseffekten av ekonomiska och politiska kriser, spridning av internationell brottslighet och spridning av sjukdomar och ohälsa.

Fördelarna är att vi kan utveckla politiska verktyg mot klimat- och miljöproblem, att vi kan förbättra människors vardagsliv genom större politisk öppenhet och att vi kan bedriva nationsgränsöverskridande freds- och biståndsarbete.

Fru talman! Vår uppgift blir att förstärka fördelarna och att bekämpa nackdelarna. Vi kan inte välja bort globaliseringen. Den är här för att stanna, och vi har att forma dess politik.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkande UU13.

Anf. 65 CARIN RUNESON (s):

Fru talman! Aldrig någonsin har så många människor runt om i världen på så kort tid lyfts från fattigdom till välstånd som under de senaste decennierna. Världshandeln ökar, informationsutbytet växer, kommunikationsmöjligheterna förbättras och länder som har varit stängda öppnar sig mot omvärlden – för att ta några exempel.

Fortfarande är dock en mycket stor del av jordens befolkning fattig, svältande, utan skola och utan hälso- och sjukvård. Dessutom är många, många människor hemlösa eller lever i slumområden och flyktingläger.

Fattigdom mäts inte enbart i inkomst per person. Global utveckling och minskad fattigdom skapas inte enbart genom att människor har mat för dagen utan genom alla människors möjlighet att ta till vara sin kraft i ett demokratiskt samhälle där alla har tillgång till god hälsovård, utbildning och arbete.

Fru talman! Dålig hälsa, analfabetism och brist på inflytande är och förblir fattigdomsbevis.

Bland de fattiga i världen har kvinnor och barn minst inflytande över samhällen och över sina egna liv. Jag vill påminna om FN:s åtta millenniemål som är förpliktande. Handling krävs på alla nivåer, av kommuner, av regioner, av regeringar och av multilaterala institutioner. Oavsett om länder samarbetar om jordbruksfrågor, sjukvårdsfrågor, folkhälsofrågor eller när det gäller säkerhetspolitik så är hållbar global utveckling ett mål i samarbetet.

En hållbar global utveckling skapas inte enbart genom frihandel, skuldavskrivningar eller bistånd. För att öka välståndet och minska fattigdomen krävs att många faktorer samverkar. Ett helhetsgrepp krävs såväl i enskilda länder som när det gäller internationella organisationer.

Fru talman! Varje år dör sex miljoner människor runt om i världen av hiv/aids, tuberkulos och malaria – sjukdomar som kan förebyggas och till och med botas. Varje år dör nästan tre miljoner barn som hade kunnat räddas genom vaccination.

Miljontals barn dör av mässling, malaria eller ohälsa som är kopplad till undernäring och svält. Kampen mot de här sjukdomarna och andra i den rika världen uttraderade sjukdomar måste stärkas.

Sjukdomar stjälar människors drömmar om en bra framtid. Relationen mellan sjukdom och fattigdom i världen är som en ond cirkel. Fattigdom ökar risken för sjukdom, och sjukdom riskerar att göra såväl enskilda individer som hela samhällen fattigare.

Ohälsan är ett av de största hindren och hoten mot tillväxt och välfärd. Här har vi alla ett gemensamt ansvar att agera kraftfullt och solidriskt.

Hälsosystem är i första hand nationella regeringars ansvar men i kampen mot smittsamma sjukdomar i fattiga länder krävs att tillräckliga resurser tillförs genom bistånd – både ekonomiskt bistånd och kunskap – eller genom andra internationella insatser.

Det är också viktigt att medicinsk kunskap, vårdkapacitet och läkemedel når alla människor oavsett inkomst. Patentskydd och enskilda vinstintressen får inte tillåtas hindra detta, i synnerhet som medicinska landvinningar oftast i grunden finansieras med offentliga medel.

Ett annat stort problem är bristen på vatten. I dag orsakar bristen på rent vatten stor ohälsa. Kampen om vatten skapar motsättningar mellan länder redan i dag, och riskerar dessutom att leda till stora framtida konflikter länder och områden emellan. Rätten till rent vatten utmanas också av krafter som vill privatisera vattentillgången.

Fru talman! Vi socialdemokrater kommer att ta strid för alla människors rätt till rent vatten. Det är viktigt ur globaliseringssynpunkt och även med tanke på mänskliga rättigheter, som nästa debatt kommer att handla om.

Vid ett av globaliseringsgruppens sammanträden hade vi besök av professor Denny Vågerö från Stockholms universitet. Han hade mycket intressant att tillföra vårt arbete. Han presenterade bland annat en teori om så kallad slum upgradering.

Enligt professor Vågerö är den mest effektiva folkhälsointerventionen en omvandling av bostads- och levnadsförhållandena i slummen som ger alla hushåll tillgång till rent vatten, fungerande sanitet och elektricitet samt fri skolgång för alla flickor och pojkar. Erfarenheterna från slum

upgradering i Indien visar att kostnaden för att ge alla slumhushåll tillgång till rent vatten, avlopp och elektricitet är ca 500 dollar per hushåll.

Ett globalt program för slum upgradering för en miljard människor skulle, med andra ord, kosta i storleksordningen 100 miljarder dollar. Den summan, fru talman, är ett betydligt mindre belopp än de kreditgarantier som flera länder gav sina banker under den globala finanskrisens första månader. Frågan man kan ställa sig är: Vad vill världssamfundet använda sina pengar till?

Avslutningsvis, fru talman, vill jag poängtera att grundläggande behov för enskilda individer och för samhället som exempelvis hälso- och sjukvård och utbildning bör vara offentliga åtaganden i varje samhälle och att tillgången inte får begränsas genom internationella handelsregler eller av en marknad som låter köpkraften avgöra.

Anf. 66 MAX ANDERSSON (mp):

Fru talman! Homosexuella, bisexuella och transpersoner utsätts för en mycket stor diskriminering i väldigt många länder i världen.

Det finns en motion från Socialdemokraterna, 343 yrkande 7, om en internationell konferens som Sverige borde ta initiativ till för att det här problemet ska diskuteras.

Vi har inte lyft fram det som en reservation. Utskottet argumenterar för att en FN-konferens om detta skulle vara kontraproduktivt och utsiktslöst i dagsläget.

Det finns andra former av internationella konferenser som man från Sveriges sida skulle kunna ta initiativ till. Jag vill därför för Miljöpartiets del göra som Vänsterpartiet och säga att det här är en bra hemställanspunkt som jag vill ha mitt positiva omdöme om till protokollet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

8 § Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik

Prot. 2008/09:100
15 april

Globalisering

*Mänskliga rättigheter
i svensk utrikespolitik*

Föredrogs

utrikesutskottets betänkande 2008/09:UU15

Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik.

Anf. 67 KERSTIN ENGLE (s):

Fru talman! Engagemang för mänskliga rättigheter saknas inte i Sveriges riksdag. Det är självklart mycket bra. Men det handlar inte bara om vackra ord. Det kräver också praktisk handling. Genom att vara en stor biståndsgivare till bland annat olika FN-organ måste Sverige använda sina möjligheter att påverka för en utveckling i rätt riktning.

Inte minst i tider av ekonomisk kris ökar risken för miljontals människor att falla tillbaka i fattigdom och därmed försämrade mänskliga rättigheter.

I dag ska vi behandla motioner från hösten 2008 om bland annat kvinnors och barns rättigheter, diskriminering på grund av sexuell läggning och diskriminering av minoriteter.

Fru talman! Jorden är människans hem. Vad gör vi i den rika världen för att detta ska bli verklighet för alla? Våldigt många människor saknar hemmet som en trygg plats. Inte minst gäller det kvinnor och barn. Barns rättigheter återkommer min kollega Carin Runeson till senare.

I höstas hade jag förmånen att delta i en konferens i Haag, anordnad av WHO, om mödrahälsa, vår tids skandal. Deltagarna kom från många delar av världen, framför allt Afrika och Asien. De var intresserade av att höra hur vi i Sverige har arbetat med frågan. Jag berättade att det handlar om framsynta och modiga politiker.

I Sverige togs mycket tidigt politiska beslut om att utbilda barnmorskor och om allas rätt till mödra- och barnavård, skolhälsovård, vaccinationsprogram och så vidare. Allt handlar om politiska beslut och därmed tillgång till ekonomiska resurser.

Sådana viktiga saker kommer inte till av en slump. Det krävs demokrati och politisk vilja.

På konferensen i Haag var det till övervägande del kvinnor närvarande. Så är det ju ofta när vi diskuterar kvinnors hälsa, aborter, kvinnors löner och barn- och äldreomsorg. De kallas för kvinnofrågor. Vilket struntprat! Det handlar om hälften av mänskligheten. Det handlar om stabiliteten i samhället.

En kvinnas död handlar om hela familjen. Kvinnan håller ihop familjen. Kvinnan i utvecklingsländerna står ofta för familjens försörjning. 95 procent av alla barn vars mamma avlider dör inom fem år. Det är skrämmande.

Det är männen som har makten och äger majoriteten av jordens resurser. Det är männen som i hög grad kan bidra till att lösa vår tids skandal, mödradödligheten. Samtidigt måste vi även ta strid för kvinnornas rätt att vara med i politiken och kvinnors rätt att äga och ha inflytande över våra gemensamma resurser.

För några veckor sedan anordnade den socialdemokratiska gruppen i utrikesutskottet ett seminarium om SRHR-frågor. Gynekologen Staffan Bergström gav oss också några fruktansvärda faktauppgifter. Globalt dör en halv miljon kvinnor per år i komplikationer i samband med havandeskap och förlossning. Det är 1 500 per dag. Det blir 240 var fjärde timme. Det blir en per minut. Tänk om en jumbojet med 240 passagerare skulle störta var fjärde timme! Tror ni inte att det skulle vidtas åtgärder då?

Dessvärre hade han fler skrämmande siffror. Fyra miljoner barn är dödfödda per år, och tre miljoner nyfödda dör direkt efter förlossningen. De dör i de allra flesta fall på grund av moderns sjukdomar, alltså brist på mödravård.

Det finns inget bättre uttryck än vår tids skandal. Det handlar ju inte om några nya eller okända sjukdomar som vi inte har botemedel för. Vi vet att det handlar om att utbilda barnmorskor, mödrahälsovård och barnhälsovård. Vi har alla verktyg. Det handlar om kvinnors rätt till mänskliga rättigheter och en rättvis fördelning av resurser.

En oerhört viktig fråga i sammanhanget är rätten till laglig och säker abort. Åtta kvinnor per timme dör i sviter efter aborter. Just Staffan Bergström, som också är professor i internationell hälsa, har forskat om vad som händer med kvinnors hälsa i Sydafrika när rätten till abort infördes. Som ni förstår sjönk mödradödligheten radikalt.

Sverige har av tradition en stark röst i världen, och det måste vi fortsätta att ha, inte minst i de här frågorna. Vi tillhör de största bidragsgivarna, som jag nämnde tidigare, till olika FN-organ, till exempel Unifem, genom vårt bistånd.

EU är världens största biståndsgivare. Det sorgliga är att EU inte förmår att tala med en röst i frågor om mödrahälsa, framför allt relaterat till aborter, eftersom vi i gemenskapen har länder där motståndet mot aborter är stort och där abortfrågan anses vara politikernas ensak och inte en fråga som drivs av partier eller parlament.

Att EU inte har kunnat tala med en röst har försvagat kvinnors rättigheter, vilket har lett till stor besvikelse i världen. EU var splittrat även inför årets kvinnokommission, och SRHR-frågorna har låg prioritet. När president Obama tillkännagav att det åter skulle bli möjligt för amerikanska biståndsorganisationer att arbeta med frågor om preventivmedel och aborter öppnades samtidigt nya möjligheter till samverkan inom FN. Sverige ingår tillsammans med Tjeckien i EU-trojkan och har därmed ett extra ansvar för att EU i år ska tala med en tydlig röst i SRHR-frågorna.

Målet är att minska mödradödligheten med tre fjärdedelar till år 2015. Mödradödlighetsmålet är det millenniemål som har haft den sämsta utvecklingen. Mödradödligheten har knappt minskat under de senaste 20 åren, och det är inte troligt att målet kommer att uppnås. Sverige borde verkligen ta fler initiativ för att millenniemålet ska nås.

Fru talman! Sommaren 2008 kom 11 000 personer till Skansen i Stockholm för att vara med på invigningen av Europride. Den regnbågsfärgade symbolen för mänskliga rättigheter vajade i vinden.

Homosexualitet är förbjudet i 70 länder. Det är långt ifrån självklart att fira Pride. I Lettland 2007 hölls paraden i ett inhägnat område, och högerextremister trakasserade deltagarna. Det finns flera exempel där parader trakasserats eller förbjudits, till exempel i Polen och Moldavien.

I Europadomstolen har slagits fast att det är ett brott mot mänskliga rättigheter att förbjuda parader. FN har antagit en resolution om avkriminalisering av homosexualitet. Vatikanen reagerade med stor upprördhet.

Här har Sverige ett stort ansvar som de mänskliga rättigheternas företrädare i världen. Mänskliga rättigheter omfattar så oerhört mycket, från mat på bordet, utbildning och rätten att bilda fackföreningar till rätten att bejaka sin sexuella läggning. Det är mycket positivt att Sida nu arbetar aktivt med att integrera HBT-frågorna i utvecklingssamarbetet.

Fru talman! Jag vill avsluta med att yrka bifall till reservation nr 2.

Anf. 68 HANS LINDE (v):

Fru talman! Vi har att debattera utrikesutskottets betänkande *Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik*. Jag vågar förutse att det inte kommer bli en av de blodigaste debatterna i utskottets historia, delvis därför att betänkandet berör bara några av alla de frågor som handlar om mänskliga rättigheter i världen, men kanske framför allt på grund av att diskussionerna om mänskliga rättigheter tenderar att bli diskussioner som domineras av vacker och högstämd men tämligen intetsägende retorik.

Men mänskliga rättigheter är inte så okontroversiella som man skulle kunna tro utifrån de vackra deklarationerna. De mänskliga rättigheterna bär på en stor inneboende sprängkraft. Att säga att alla människor är lika mycket värda och att de mänskliga rättigheterna är individuella, odelbara

och ömsesidigt samverkande är tyvärr i vår värld fortfarande i högsta grad något revolutionärt att säga, om man nu menar allvar med retoriken.

Vi behöver inte söka oss till fjärran länder eller diktaturer som Nordkorea, Burma eller Saudiarabien för att hitta brott mot de mänskliga rättigheterna så som de uttrycks i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. De begås så mycket närmare än så.

Fram till för drygt två veckor sedan hade Sverige en äktenskapslagstiftning som diskriminerade människor utifrån deras sexualitet, trots att artikel 16 i FN:s deklaration säger att ”fullvuxna män och kvinnor har rätt att utan någon inskränkning ingå äktenskap och bilda familj”. Denna diskriminering kunde vi avskaffa först efter en mångårig kamp och stort motstånd.

I artikel 23:1 sägs att ”var och en har rätt till arbete, fritt val av sysselsättning, rättvisa och tillfredsställande arbetsförhållanden samt till skydd mot arbetslöshet”. Säg det till de varslade på Volvo hemma i Göteborg, på Sandvik i Svedala eller på SSAB i Oxelösund!

Inom Europeiska unionen, EU, byggs allt högre murar för att förhindra flyktingar från att ta sig in i unionen, trots att artikel 14 säger att ”var och en har rätt att i andra länder söka och åtnjuta asyl”. Och gäller verkligen artikel 22, att var och en ”är berättigad till de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter som krävs för hävdandet av hans eller hennes människovärde” för de tiotusentals papperslösa som lever i vårt land?

Och om vi ska vara ärliga får vi erkänna att inget land på jorden har lyckats med att uppfylla artikel 23:2, att ”var och en har utan diskriminering rätt till lika lön för lika arbete”.

Låt oss konstatera att om FN:s allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna i alla delar hade respekterats i hela världen, ja, då hade världen, inklusive vårt eget land, i grunden sett väldigt annorlunda ut. Därför är det tyvärr fortfarande något oerhört radikalt – jag skulle säga revolutionärt – att säga att de mänskliga rättigheterna är individuella, odelbara och ömsesidigt samverkande, om man nu menar något med de orden.

Fru talman! En av de frågor som faktiskt berörs av detta betänkande är frågan är hur och med vilka medel de mänskliga rättigheterna ska försvaras. Det är i högsta grad en relevant fråga med tanke på hur världen ser ut och efter de krig vi sett under de senaste åren, som har motiverats med just försvaret av de mänskliga rättigheterna – inte sällan under hejrop från delar av den svenska högern.

Både anfallskriget mot Afghanistan 2001 och mot Irak 2003 saknade stöd i FN-mandat och i folkrätten men motiverades med de dåvarande regimernas grymhet och en hägrande framtid av demokrati och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna. Vi kan i dag konstatera att friheten fick och får vänta för Afghanistans och Iraks hårt prövade befolkning. I stället har vi sett hur dessa folk utsatts för omfattande och grymma brott mot de mänskliga rättigheterna i de mänskliga rättigheternas namn.

Under 2007 dödades minst 434 civila oskyldiga afghaner av USA- eller Natoleda trupper genom något av de 3 752 bombanfall som man genomförde i Afghanistan. I Irak har man för länge sedan slutat att ens försöka räkna alla de dödsoffer som har förorsakats av den USA-ledda ockupationen. Från Abu Ghraib i Irak och Bagrambasen i Afghanistan

har rapporter kommit om skolboksexempel på grova brott mot de mänskliga rättigheterna. Sorgen för de efterlevande i Irak och Afghanistan blir knappast lättare att bära för att förövarna motiverat sina övergrepp med vacker retorik om mänskliga rättigheter och befrielse.

Mänskliga rättigheter kan inte försvaras eller skyddas genom bombmattor eller genom anfallskrig. Däremot leder alltid bombmattor och anfallskrig till nya övergrepp och nya kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Det är lärdomen från Irak och Afghanistan.

För oss vänsterpartister är det därför självklart att försvaret av de mänskliga rättigheterna går hand i hand med försvaret av folkrätten, arbetet med att stärka FN:s ställning i världen och kampen för fred och nedrustning.

Utskottsmajoriteten säger att ”huvudlinjen är att svenskt deltagande i fredsfrämjande insatser ska ske med ett mandat från säkerhetsrådet”. Med andra ord öppnar man för svenskt deltagande i internationella militära insatser utan FN-mandat och därigenom utan stöd i folkrätten. I vilka lägen anser utskottsmajoriteten att Sverige ska kunna delta i internationella militära insatser utan FN-mandat? Har man verkligen inget lärt från Afghanistan och Irak?

För att Sverige ska bli trovärdigt i sitt internationella engagemang för demokrati och mänskliga rättigheter krävs det att vi för en oberoende och självständig utrikespolitik och är militärt alliansfria. Därför borde det vara en förutsättning att fredsskapande, fredsbevarande och fredsframtvängande åtgärder enbart ska ske på FN:s uppdrag och med tydligt FN-mandat.

Jag vill därför yrka bifall till reservation 1.

Anf. 69 BODIL CEBALLOS (mp):

Fru talman! Det är inte så mycket vi är oense om i just det här betänkandet, precis som Hans Linde tog upp. Det handlar om hur vi ser på mänskliga rättigheter i utrikespolitiken, inte här på hemmaplan. Jag har en hel del synpunkter på hur vi ibland behandlar våra egna invånare, inte minst de papperslösa och deras barn, men hur andra länder ska behandla sina invånare är vi någorlunda överens om.

Jag konstaterar att utskottet än en gång understryker att de mänskliga rättigheterna är odelbara och ömsesidigt samverkande och att stater inte kan sälla mellan sina folkrättsliga åtaganden. Det gäller de mänskliga, medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. Miljöpartiet och utskottet är alltså överens om det. Nu gäller det att gemensamt övertyga vår regering om detsamma. Regeringen tänker av någon underlig orsak inte ratificera tilläggsprotokollet som ger individer rätt att överklaga när stater brister i uppfyllandet av sina skyldigheter. Vad är den svenska regeringen rädd för? undrar jag. Att någon ska klaga på att skolmaten inte räcker, eller? Vad är man rädd för?

Fru talman! Under rubriken Kvinnors rättigheter kan vi, precis som vi redan tidigare hört här, läsa att millenniemål fem om att minska mödradödligheten med tre fjärdedelar fram till 2015 är det millenniemål som visar störst eftersläpning. Under 2005 dog mer än en halv miljon av orsaker relaterade till barnafödande. Är det någon som blir förvånad? I vissa länder är det miljömålet som ligger sist. Det förvånar inte heller. Det vi-

Prot. 2008/09:100
15 april

*Mänskliga rättigheter
i svensk utrikespolitik*

sar hur lågt rankade vissa frågor och vissa människor är i många länder. Miljö och kvinnor ligger sällan högst i rankningen.

Ett positivt exempel som visar att man med enkla medel kan nå minskad dödlighet är de mobila hälsocentraler som kör runt på bergsvägarna i en provins i Indien och är finansierade med svenska biståndsmedel och som jag och några fler i utrikesutskottet besökte i januari. Med tillgång till mobil mödravård och barnavård har många mammors och barns liv kunnat räddas. Frågan är om detta kan fortsätta när Indien inte längre är berättigat till bistånd från Sverige. Det bästa vore naturligtvis om indiska myndigheter själva tog sitt ansvar. Men kommer de att göra det? Det handlar om fattiga kvinnor från olika minoritetsgrupper på landsbygden i otillgängliga byar. Bortprioriterat!

Regeringen prioriterar däremot frågan om kvinnors rättigheter, men kan göra mer. Jag yrkar därför också bifall till reservation 2.

Fru talman! Barnkonventionen gäller inte i Sverige, eftersom vi inte har införlivat den i svensk lag. Det är den krassa verkligheten, som många blir förvånade över, särskilt eftersom barnkonventionen förmodligen är den konvention som har allra störst förankring hos invånarna i landet, som inte brukar förstå att den inte gäller när man berättar det för dem. Jag uppskattar därför att utskottet uttalar att det anser att Sverige fortsatt ska verka för genomförande av barnkonventionen, såväl i vårt eget land som på det internationella planet.

Asylärendena har en tydlig koppling till vår syn på mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik. Det är inte utan att det känns som dubbelmoral när vi kämpar för barns rättigheter så länge de inte kommer innanför våra egna gränser. Om vi börjar här hemma kan vi kanske enas om att den bör gälla i Migrationsverkets bedömningar av barn och deras asylskäl. I nuvarande tolkning anses Sveriges behov av en reglerad invandring stå över barnkonventionen. Då får vi sådana fall som Lollo, som upprört oss och hela befolkningen. Det bästa sättet att kunna genomföra barnkonventionen är att vi införlivar den i svensk lag.

Fru talman! Frågan om minoriteternas rättsliga ställning och vägen till ömsesidig respekt mellan olika folk har intresserat mig under många år, inte minst efter mina år i Spanien, då Franco just dött och demokratin infördes. Först då blev det möjligt att använda sitt eget namn i folkbokföringen och i passet i stället för ett förspanskat namn. Det blev möjligt att läsa på det egna språket, att undervisa på det egna språket och att ha jobb i en offentlig förvaltning, särskilt förstås på en högre position. Annars var man tvungen att vara spanjor boende i någon annan del av landet.

Baskiska, katalanska och galiciska var tidigare förbjudna språk, även om alla i de här regionerna talade dem, åtminstone hemma. Folk på landsbygden kunde oftast inte ens spanska. Mina vänner hade lärt sig läsa på spanska samtidigt som lärarna fick tolka så att de skulle förstå. Enkla ord som bord och stol var omöjliga att förstå. Att "mesa" egentligen är "taula" och "silla" egentligen är "cadira" – hur lätt var det för barnen att förstå det?

På de 30 år som har gått sedan dess har oerhört mycket förändrats, och katalaner, basker och galicier har återerövrat den förbjudna kulturella identiteten. De har skapat egna institutioner och undervisar på det egna språket som modersmål med spanska som andraspråk. De har inte självständighet, men en långtgående autonomi. Det har varit oerhört lärorikt att ta del av övergången från diktatur till demokrati och att ha sett och upplevt kampen för att nå dit man gjort. Det gick inte över en natt, naturligtvis. Det har tagit 30 år.

I Sverige har jag haft mycket kontakt med kurderna, ett annat folk som är splittrat på flera stater. Även om de är *ett* folk har historien och avsaknaden av ett eget gemensamt land skapat olika förväntningar inför framtiden. Jag brukar framhålla spanska Katalonien som ett exempel på hur det med demokratiska och fredliga medel går att nå ett ganska stort självbestämmande. Det går naturligtvis inte att jämföra en del av Katalonien med en del av Kurdistan rakt av. Spanien var en ensam diktatur i sydvästra Europa vars största naturresurs var solen. Kurderna har ett mycket besvärligare läge och sitter dessutom på stora naturresurser som andra länder är intresserade av.

Om önskan är att få en minoritet i ett land att frivilligt välja att stanna kvar i det landet i stället för att kämpa för självständighet tror jag att det är grundläggande att man måste garantera rätten till mänskliga rättigheter, rätten till språket och en kulturell identitet och naturligtvis rätten till stort självbestämmande och demokrati. Vill Turkiet, Syrien, Iran och Irak behålla sina gränser intakta utan större problem är respekten för mänskliga rättigheter avgörande.

I den motion som besvaras i betänkandet föreslås en samordnad politik för att värna det kurdiska folkets rättigheter. Det är en mycket viktig fråga för oss här i Sverige, som hyser en stor mängd av den kurdiska befolkningen. När det gäller Turkiet har vi genom EU-medlemskapet kanske allra mest möjlighet att påverka, vilket också utskottet tar upp i betänkandet.

Sverige är det EU-land som tydligast tagit ställning för ett turkiskt medlemskap. Utan respekt för minoriteternas rättigheter finns inget stöd för medlemskap. Det är rakt på sak och utan tyst diplomati.

I Irak är utvecklingen positiv, och kurderna har ett långtgående självstyre. I Iran och Syrien är det däremot mycket svårare. Därför måste Sveriges Kurdistanpolitik beakta de olika situationer i vilka kurderna lever i de olika kurdiska regionerna.

Det finns inte en Kurdistanpolitik utan minst fyra. Grundläggande för svensk Kurdistanpolitik i dag måste vara att utöva påtryckningar på de stater kurderna i dag lever i att garantera mänskliga rättigheter, rätten till språket och en kulturell identitet, och rätten till ett stort självbestämmande och demokrati.

(forts. 11 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.50 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

9 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 2 april

CU30 Plan- och byggfrågor

Punkt 3 (Energideklarationer)

1. utskottet

2. res. 6 (s, v, mp)

Votering:

154 för utskottet

146 för res. 6

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 25 c, 21 fp, 21 kd

För res. 6: 111 s, 19 v, 16 mp

Frånvarande: 19 s, 10 m, 4 c, 7 fp, 3 kd, 3 v, 3 mp

Punkt 5 (Energihushållningskrav vid ny- och ombyggnad)

1. utskottet

2. res. 9 (v)

Votering:

264 för utskottet

20 för res. 9

17 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 110 s, 87 m, 25 c, 21 fp, 21 kd

För res. 9: 1 s, 19 v

Avstod: 1 s, 16 mp

Frånvarande: 18 s, 10 m, 4 c, 7 fp, 3 kd, 3 v, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU12 Sjöfartsfrågor

Punkt 2 (Sjöfart i Östersjöområdet)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

154 för utskottet

147 för res. 1

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 25 c, 21 fp, 21 kd

För res. 1: 112 s, 19 v, 16 mp

Frånvarande: 18 s, 10 m, 4 c, 7 fp, 3 kd, 3 v, 3 mp

Punkt 10 (Register för fritidsbåtar)

1. utskottet

2. res. 7 (s, v, mp)

Votering:

154 för utskottet

147 för res. 7

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 25 c, 21 fp, 21 kd

För res. 7: 112 s, 19 v, 16 mp

Frånvarande: 18 s, 10 m, 4 c, 7 fp, 3 kd, 3 v, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU15 Högskolan

Punkt 2 (Högskolepolitikens inriktning)

1. utskottet

2. res. 1 (s)

Votering:

170 för utskottet

112 för res. 1

18 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 25 c, 21 fp, 21 kd, 16 mp

För res. 1: 112 s

Avstod: 18 v

Frånvarande: 18 s, 10 m, 4 c, 7 fp, 3 kd, 4 v, 3 mp

Punkt 21 (Kunskaper om homosexuella, bisexuella och transpersoner i vissa högskoleutbildningar)

1. utskottet

2. res. 20 (s, mp)

Votering:

153 för utskottet

127 för res. 20

19 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 25 c, 21 fp, 20 kd

För res. 20: 111 s, 16 mp

Avstod: 19 v

Frånvarande: 19 s, 10 m, 4 c, 7 fp, 4 kd, 3 v, 3 mp

Punkt 26 (Grundläggande behörighet på grund av ålder och arbetslivserfarenhet)

1. utskottet

2. res. 25 (s)

3. res. 26 (v)

Förberedande votering:

115 för res. 25

21 för res. 26

164 avstod

49 frånvarande

Kammaren biträdde res. 25.

Huvudvotering:

154 för utskottet

111 för res. 25

34 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 25 c, 21 fp, 21 kd

För res. 25: 111 s

Avstod: 18 v, 16 mp

Frånvarande: 19 s, 10 m, 4 c, 7 fp, 3 kd, 4 v, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

1. utskottet

2. res. 3 (s, v, mp)

Votering:

154 för utskottet

147 för res. 3

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 25 c, 21 fp, 21 kd

För res. 3: 112 s, 19 v, 16 mp

Frånvarande: 18 s, 10 m, 4 c, 7 fp, 3 kd, 3 v, 3 mp

Punkt 4 (EU:s bidrag och subventioner)

1. utskottet

2. res. 4 (mp, v)

Votering:

265 för utskottet

35 för res. 4

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 87 m, 25 c, 21 fp, 21 kd

För res. 4: 19 v, 16 mp

Frånvarande: 19 s, 10 m, 4 c, 7 fp, 3 kd, 3 v, 3 mp

Punkt 7 (Klimatmärkning av livsmedel)

1. utskottet

2. res. 8 (s, v)

Votering:

170 för utskottet

131 för res. 8

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 25 c, 21 fp, 21 kd, 16 mp

För res. 8: 112 s, 19 v

Frånvarande: 18 s, 10 m, 4 c, 7 fp, 3 kd, 3 v, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

JuU16 Sammansättningsreglerna för Högsta domstolen och Regeringsrätten

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU20 Våldsbrott och brottsoffer

Punkt 1 (Handlingsplan för ökad uppmärksamhet på våldsutvecklingen i samhället)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

154 för utskottet

147 för res. 1

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 25 c, 21 fp, 21 kd

För res. 1: 112 s, 19 v, 16 mp

Frånvarande: 18 s, 10 m, 4 c, 7 fp, 3 kd, 3 v, 3 mp

Punkt 7 (Information till brottsoffer)

1. utskottet

2. res. 5 (s, v, mp)

Votering:

153 för utskottet

147 för res. 5

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 m, 25 c, 21 fp, 21 kd

För res. 5: 112 s, 19 v, 16 mp

Frånvarande: 18 s, 11 m, 4 c, 7 fp, 3 kd, 3 v, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU13 Globalisering

Punkt 2 (Globaliseringen och den s.k. svenska modellen)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

154 för utskottet

145 för res. 1

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 25 c, 21 fp, 21 kd

För res. 1: 111 s, 19 v, 15 mp

Frånvarande: 19 s, 10 m, 4 c, 7 fp, 3 kd, 3 v, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

11 § (forts. från 8 §) Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik
(forts. UU15)

*Mänskliga rättigheter
i svensk utrikespolitik*

Anf. 70 MATS SANDER (m):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets förslag till riksdagsbeslut.

Vi debatterar mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik i en svår tid med ekonomisk recession. Tidigare i dag har vi hört finansministerns anförande i samband med vårpropositionen.

Många människor uttrycker stor oro inför framtiden. Sverige är ett litet land. Vi glömmer bort det ibland från vår horisont här hemma, men i svåra tider märks det tydligt. Vi kan inte påverka världsekonomin så mycket som vi skulle vilja. Men även om vi är ett litet land kan vi kanske påverka utvecklingen lite mer på andra områden.

Vi har en lång tradition att driva frågan om de mänskliga rättigheterna internationellt. Vi vet att vår röst spelar roll, att våra strävanden gör skillnad och att vi som en högt utvecklad nation har ett ansvar för att använda vårt inflytande för att bidra till en positiv utveckling i världen där alla människor kan utnyttja eller åtnjuta alla de rättigheter som vi tar för givna undan förtryck, lidande och nöd till något bättre.

I de flesta frågor som rör Sveriges röst i världen finns det också en bred politisk samstämmighet. Vi är inte överens om allt men kan ofta samlas kring de övergripande mål som bör vara vägledande för utrikespolitiken. Det gäller i synnerhet just kampen för de mänskliga rättigheterna, som vi anser ska genomsyra all svensk utrikespolitik.

Herr talman! I och med att FN antog den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna för drygt 60 år sedan fick världen en gemensam värdegrund att utgå ifrån när det gäller synen på människan och förhållandet mellan den enskilda människan och det samhälle hon lever i. Man slog fast att det finns grundläggande normer för de mänskliga rättigheterna som är universella och bindande för alla världens länder och som är överordnade politiska, kulturella och religiösa skillnader.

Vårt eget medlemskap i FN ger oss rätten men även skyldigheten att tillsammans agera för att främja de mänskliga rättigheterna och friheterna

så att de respekteras överallt och gäller för alla människor. Inget land och ingen regering kan någonsin hävda att de bör undantas från de principer som har fastställts. Tradition, kultur eller religion kan aldrig anses vara skäl för att tumma på dessa. Det är viktigt att komma ihåg, särskilt när man ser till området kvinnors rättigheter. Kvinnor och flickor ska ha samma rättigheter som män och pojkar. Det är en självklarhet.

I alltför många länder i världen görs alldeles för lite för att komma till rätta med den diskriminering och ökade utsatthet som drabbar just kvinnor.

Att stärka kvinnors ställning är en av de viktigaste uppgifterna i svensk utrikespolitik. Det är en återkommande fråga, och vi har här i riksdagen behandlat den i år och föregående år i ett utlåtande och i två betänkanden.

En fråga av stor vikt för kvinnors möjligheter är sexuell och reproduktiv hälsa. Den är inte bara viktig i sig utan är starkt kopplad till jämställdhet och kvinnors livskvalitet. Ett område där man inte nått målen är minskning av mödradödligheten. Utvecklingen har gått alldeles för långsamt. Komplikationer vid graviditet och förlossning är en av de vanligaste dödsorsakerna bland unga kvinnor och nyfödda i alldeles för många länder. Brist på tillgång till säkra och lagliga aborter är ett annat problem som hotar kvinnors hälsa.

Herr talman! Vi vet att det inte finns några enkla lösningar, men politisk och ekonomisk prioritering kan göra skillnad. Sverige agerar kontinuerligt på de arenor som finns för att stärka kvinnors och flickors rättigheter ensamt och tillsammans med andra länder. I budgetpropositionen ingår också en ökad satsning på kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa och mödrahälsa. Det är en förstärkning med 100 miljoner.

Sedan lång tid tillbaka i historien har sexuellt våld mot kvinnor varit en vanlig krigshandling vid konflikter utförd i syfte att kränka och demoralisera den utsatta befolkningen. Genom två resolutioner, en från 2000 och en från 2008, uppmanar FN alla parter i väpnade konflikter att skydda civila från sexuellt våld. Det är säkerhetsrådets resolutioner 1325 och 1820 som jag talar om. Vi har en nationell handlingsplan för resolution 1325. Den har nyligen reviderats, och i februari 2009 beslutade regeringen om den. Det tycker jag är bra, och jag tycker att den ska användas aktivt. Inte minst kan de militära styrkor som är på väg till Somalias kust i Operation Atlanta sprida Sveriges syn och agerande till sina militära kolleger och andra som de kommer att träffa under sin mission där.

Herr talman! Sverige må vara ett litet land i världen, men vi har en stark röst och kan göra skillnad i sammanhang som rör mänskliga rättigheter, speciellt för dem som inte har någon röst alls.

Anf. 71 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Mats Sander pratar om kvinnors rättigheter i världen på ett sätt som jag måste säga att jag håller med om i väldigt stora stycken. Men sedan finns det också en verklighet, och det brukar vara problemet när vi diskuterar utrikespolitik. Det är vacker, högstämd retorik från talarstolen, men sedan finns det en verklighet där ute. Visst har man gjort politiska prioriteringar från den borgerliga regeringens sida precis som Mats Sander här pratade om. Man har från den borgerliga regeringens sida valt att fasa ut det svenska biståndet till några av de länder som har

den mest restriktiva abortlagstiftningen i världen och därigenom undandragit sig möjligheten att faktiskt stödja kvinnorörelserna i just de här länderna. Det handlar om länder som El Salvador, Chile och Nicaragua. De tre länderna har världens hårdaste abortlagstiftning. Man tillåter inte ens abort när kvinnans liv hotas, när kvinnan blivit utsatt för incest eller är minderårig. I inget fall tillåter man abort i dessa tre länder. Där hade Sverige kunnat spela en roll genom vårt bistånd och utvecklingssamarbete genom att vara på plats och stödja kvinnorörelserna. Men det har den borgerliga regeringen valt att inte göra. Man har valt att lägga pengarna på andra projekt i andra delar av världen och vända de här tre länderna ryggen.

Frågan blir, Mats Sander: Hur hänger retoriken och verkligheten ihop? Hur kan man stå i talarstolen och hålla vackra, högstämda tal om kvinnors rättigheter och sedan vara regeringsunderlag och vara med och dra bort biståndet från kvinnorörelserna i de länder där kvinnors rättigheter kränks så grovt som i de latinamerikanska länder jag precis räknade upp?

Anf. 72 MATS SANDER (m) replik:

Herr talman! En fokusering av biståndet görs av en regering i samklang med andra länder för att vi ska samla våra resurser för att kunna ge stöd. Detta sker i samverkan med andra som ger bistånd till länder som vi drar oss ifrån. Jag tror att vi är överens om hur det där ser ut.

Jag tycker att det är trevligt att Hans Linde håller med om det mesta jag säger. Även om han tycker att det är högtravande och högtidligt kan det ju vara trevligt att någon är högtravande och uttrycker trevliga saker i talarstolen.

Anf. 73 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Jag får väl erkänna att jag också har en fallenhet för att ibland bli högtravande i talarstolen. Så pass mycket självinsikt har jag.

Låt oss gå till själva frågan. Visst är det så att den borgerliga regeringen har fokuserat sina resurser. Man har samlat dem och valt att fokusera på andra saker än kvinnors rättigheter i de länder jag berörde. Man har valt att samla resurserna på andra områden.

Mats Sander säger att andra länder går in och tar över ansvaret. Men vilka andra länder, Mats Sander, går in nu när Sverige vänder kvinnorörelserna i El Salvador, Chile, Nicaragua och flera andra latinamerikanska länder ryggen? Vilka andra länder är det som går in och stöder kvinnorörelserna på samma progressiva sätt som Sverige har gjort? Det skulle vara bra att få ett svar på det, för jag tror att både jag och många i de svenska frivilligorganisationerna faktiskt frågar oss vem det är som tar över Sveriges ansvar.

Anf. 74 MATS SANDER (m) replik:

Herr talman! Hans Linde ställer en fråga som han vet att jag inte kan svara på. Han vet att biståndsministern kan svara på den frågan, och jag får passa den till henne.

Det jag känner till är att vi fokuserar vårt bistånd och vi gör det i samklang med andra.

Anf. 75 KERSTIN ENGLE (s) replik:

Herr talman! Jag vill knyta an lite grann till det som Hans Linde tog upp, för det handlar inte bara om att man drar bort biståndet från vissa länder utan också om att man lägger ned ambassader. Vi har tidigare talat här om ambassader i samband med globaliseringsbetänkandet. När jag var på FN i New York och träffade FN:s kvinnoorganisation blev de helt bestörta av att få veta att Sverige hade bestämt att lägga ned ambassaden i Nicaragua. De blev det just för att ambassaden var en viktig samlingsplats och anordnare av konferenser för att sprida de svenska värderingarna när det gäller abortfrågor.

Jag undrar nu på vilket sätt Mats Sander kommer att verka för att Sverige ska fortsätta att bland annat genom ambassaderna bli en stark röst i världen för kvinnors rättigheter.

Anf. 76 MATS SANDER (m) replik:

Herr talman! Just ambassaden i Nicaragua känner jag inte till så mycket om. Det tycker jag är en fråga som vi tillsammans kan ställa i utrikesutskottet när vi får besök av våra statsråd. Självklart har ambassaderna en stark ställning och genomför en mycket värdefull verksamhet där de finns. Det handlar om en prioritering som jag misstänker att regeringen får göra i dessa tider av ekonomisk recession.

Anf. 77 KERSTIN ENGLE (s) replik:

Herr talman! Med viss respekt för att Mats Sander inte kan ha kännedom om allting vill jag säga att det ändå är så att du, Mats Sander, företrädare regeringens största parti, och då har jag krav på att du inte bara kan skjutsa över svaren på frågorna till någon annan. När man sitter på taburetterna får man ta ansvar.

Jag har en annan fråga som Mats Sander nu säkert kommer att säga att ministern får svara på. När FN hade sin senaste kvinnokonferens i mars valde våra svenska företrädare, ministrar, att inte vara närvarande. Det tycker jag sänder helt fel signaler. Sverige är känt för att vara talesman för både mänskliga rättigheter och kvinnors rättigheter.

Jag tycker att Mats Sander ska ta ansvar för dessa frågor nu när ni är i regeringsställning.

Anf. 78 MATS SANDER (m) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är intressant med frågeställningarna här om frågor som statsråd har fått och som de har tagit ställning till. Jag känner inte till bakgrunden till deras svar.

Jag håller med om att vi kan driva frågor tillsammans. Vi har nog egentligen inte så stora meningsskiljaktigheter. Men vilka prioriteringar som statsråden gör kan jag inte stå för.

Anf. 79 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp):

Herr talman! Den politiska friheten i världen minskar för tredje året i rad enligt institutet Freedom House. Endast 46 procent av världens befolkning lever i demokratier där mänskliga rättigheter respekteras. Sverige har en viktig uppgift att runt om i världen stödja en utveckling mot ökade fri- och rättigheter för män och kvinnor.

Bara 70 mil från Sveriges gräns ligger diktaturen Vitryssland, eller Belarus som landet egentligen heter. I en alldeles färsk rapport från Freedom House som heter *Worst of the Worst – världens mest repressiva samhällen* finns Vitryssland med. Landet bedöms ligga en hårsman från den absoluta botten i världen beträffande politiska och civila rättigheter. På en skala där 7 är sämst får Vitryssland 7 beträffande politiska rättigheter och 6 gällande civila friheter.

EU har spelat en viktig roll för den demokratiska utvecklingen i forna socialistländer såsom Baltikum och Polen och bör också ta ansvar för att bistå de demokratiska krafterna i Vitryssland, men hittills har alldeles för lite gjorts.

På det senaste EU-toppmötet beslutade EU:s stats- och regeringschefer, på svenskt och polskt initiativ, att inleda ett östligt partnerskap med Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Moldavien, Ukraina och Vitryssland. Det är välkommet med ett engagemang mellan EU och dessa länder, men EU måste fundera igenom exakt vilka relationer som är önskvärda.

Det finns just nu tecken på att den vitryske presidenten Lukasjenko är beredd att möjligtvis förbättra situationen i landet, men det finns också tecken som tyder på motsatsen. Att tillåta några oppositionstidningar att distribueras är bra, men samtidigt förvägras organisationer att registrera sig, exempelvis människorättsorganisationen Viasna. Det behövs lagstiftningsändringar som garanterar mötesfrihet och yttrandefrihet innan EU kan överväga att se Vitryssland som något annat än en svår diktatur.

Det östliga partnerskapet ska invigas med ett toppmöte den 7 maj. Det vore att skicka fel signal till omvärlden om Vitrysslands president Lukasjenka får vara med då.

Det finns vissa länder som anser att så länge Vitryssland inte går Ryssland till mötes och erkänner Sydossetien och Abchazien skulle Lukasjenkos närvaro kunna accepteras. Det vore ett misstag. Mänskliga rättigheter får inte sjabbas bort i ett geopolitiskt spel. På vilken nivå Vitryssland ska kunna representeras framöver i detta samarbete måste bero på den politiska utvecklingen i landet.

Om det östliga partnerskapet på allvar ska kunna främja arbetet för mänskliga rättigheter måste demokratiörelserna och det civila samhället i partnerländerna få en roll i samarbetet. Vid toppmötena med EU bör demokratiörelserna i partnerländerna involveras och delta. Från Vitryssland vore det lämpligt med exempelvis Milinkevitj eller Kazulin som kandiderade i presidentvalet 2006.

Den svenska regeringen driver på i Europa på ett bra sätt. Alliansen har gjort en positiv förändring av den svenska Vitrysslandspolitiken. Biståndet har ökat från 45 miljoner kronor till 70 miljoner kronor för att bryta isoleringen av den vitryska befolkningen. För ett år sedan utsågs den första svenska ambassadören med placering i Vitryssland, och snart öppnas antligen en ny svensk ambassad. Vissa ambassader läggs ned, men andra ambassader öppnas. Att vi får en svenska ambassad i Vitryssland är väldigt viktigt för kontakterna med och stödet till demokratiörelsen i landet.

Det är lovvärt att Europa och EU vill bidra till stabilitet och välstånd öster om EU:s nuvarande gränser. Samtidigt måste vi noga övervaka att partnerskapet främjar demokrati och frihet och innebär att det är med-

borgarna som får ökad stabilitet och ökat välstånd – inte att Lukasjenko eller andra odemokratiska politiker får sola sig i EU:s glans.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag också ta upp Eritrea. Vi är alla medvetna om den svensk-eritreanske journalisten som har suttit i fängelse i mer än sju och ett halvt år i Eritrea under fruktansvärda former. Det pågår en stor namninsamling på vissa tidningars hemsidor. Här i riksdagen är det mer än 267 ledamöter som har skrivit på ett upprop till Eritreas president för att Dawit Isaak ska frigges. Det är väldigt viktigt att vi driver på i denna riktning.

Jag vill också passa på att inbjuda ledamöterna i utrikesutskottet till den teaterföreställning som den tvärpolitiska Dawit Isaak-gruppen i riksdagen anordnar i partimatsalen i morgon kl. 14.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 80 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Folkpartiet är känt för att värna de mänskliga rättigheterna. Ni brukar också säga att alla rättigheter är odelbara, universella och så vidare. Men sedan pratar ni alltid om de politiska rättigheterna och nämner väldigt sällan de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna.

I mitt inlägg tog jag upp att regeringen inte tänker ratificera tilläggsprotokollet till de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. Jag har också fått uppfattningen att man till och med nästan motarbetade att det skulle tillkomma.

Jag skulle vilja veta vad Folkpartiet egentligen tycker i den frågan. Är de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna lika viktiga som de politiska? Eller tycker ni inte det? I så fall talar ni mot er själva vid ett antal tillfällen.

Cecilia Wigström tog upp Eritrea. Jag tog i mitt inlägg upp också dubbelmoralen när det gäller barnkonventionen och asylpolitiken. Vi är alla väldigt måna om att Dawit Isaak ska komma tillbaka till Sverige och att vi ska få ut honom från Eritrea. Men samtidigt som så många arbetar för att få honom hit igen och tar upp det i olika debatter skickar vi asylsökande som kommit till Sverige och som har flytt från samma regim som håller Dawit Isaak fängslad tillbaka till Eritrea och menar att de inte har skyddsskäl. Det finns till och med eritreaner här i Sverige som har barn i Sverige och alltså rätt att få stanna här men som ändå ska skickas tillbaka. Då vet vi att de aldrig kommer att kunna komma tillbaka och träffa sina barn igen. Vad har Cecilia Wigström för uppfattning i den frågan?

Anf. 81 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik:

Herr talman! Alla mänskliga rättigheter är självklart viktiga. Men jag tror att det också är viktigt att vara medveten om att det finns en skillnad mellan de sociala och de ekonomiska rättigheterna och de politiska rättigheterna, och det är att det krävs betydande pengar för att uppnå sociala och ekonomiska rättigheter.

Det finns många fattiga länder som skyller på att de är så fattiga att de därför inte kan respektera mänskliga rättigheter. Jag tycker att det är väldigt viktigt att vara tydlig med att även fattiga länder kan uppnå de politiska rättigheterna. Det finns ingen anledning för Eritrea, Nordkorea

eller andra länder att skylla på sin fattigdom och säga att det är därför som de inte kan ordna en rättvis rättegång eller att skylla på det för att man spärrar in och torterar människor. De politiska rättigheterna kan alltså alla länder se till att implementera på en gång. Det är ändå en skillnad mellan dessa rättigheter på det sättet.

När det gäller asylpolitiken och Eritrea vet Bodil Ceballos att Folkpartiet, Miljöpartiet och ett antal andra partier såg till att införa en mer rättssäker asylprocess. Den har nu verkat två tre år, och vi får utvärdera hur det systemet fungerar.

Som enskild riksdagsledamot kan jag inte lägga mig i hur en migrationsdomstol väljer att tolka den lagstiftning som vi har satt på plats. Men jag kan förstå Bodil Ceballos frustration över att det finns flyktingar som skickas tillbaka till Eritrea. Det är upp till domstolen att se till varje persons flyktingskäl.

Det är ställt utom tvivel att Eritrea är ett fruktansvärt land. Eritrea är till och med det värsta landet enligt Reportrar utan gränsers index över pressfriheten i världen. Av alla länder på jorden är Eritrea det farligaste landet för en journalist att vistas i.

Anf. 82 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Först vill jag tacka för det svaret. Det är första gången som jag från Folkpartiet har fått en liten förklaring till skillnaden mellan politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Det handlar alltså om pengar.

Ja, självklart är det dyrt att i vissa länder upprätthålla alla olika mänskliga rättigheter. Men när vi talar om mänskliga rättigheter och om att Sverige ska ratificera ett tilläggsprotokoll om mänskliga rättigheter – ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter – handlar det om vårt förhållande till våra egna medborgare, inte om de andra länderna.

Vi ska väl underteckna protokollet så att svenska medborgare kan ställa oss till svars om vi inte uppfyller vår del av förpliktelsen, eller hur? Jag kan inte förstå varför Sverige inte skulle kunna underteckna det här protokollet. Det är väldigt bra att så många länder som möjligt ratificerar det så att det finns en rimlig chans för människor att föra talan mot länder som inte uppfyller sina förpliktelser.

Det är väldigt bra att du, Cecilia Wigström, tar upp just att Eritrea är ett fruktansvärt land, att Eritrea är det land som rankas som allra värst för bland annat journalister.

Det är sant att vi har en rättssäker prövning, men den utgår från en relativt gammal lagstiftning. När vi antog utlänningslagen antog vi den för att få till stånd en rättssäker prövning. Men vi hade kvar väldigt mycket av gammalt som inte var riktigt bra. Det skulle göras en översyn. Denna är på gång, men den tar oerhört lång tid. Jag vet inte om ni är beredda att faktiskt ändra någonting i samband med den översyn som kommer.

Jag hoppas verkligen att Folkpartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och, allra helst, Moderaterna gör något åt saken och det fort, för så här kan vi inte ha det.

Anf. 83 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik:

Herr talman! Först gäller det de sociala och ekonomiska rättigheterna. Om man ser sig om och ser hur det är i världen och om man hör på den

debatt som pågår inom FN-systemet, till exempel i FN:s kommission för mänskliga rättigheter som jag nyligen besökte i Genève, märker man att väldigt många länder skyller på fattigdomen i det egna landet och säger: Vi kan inte uppfylla kraven på att våra medborgare ska slippa fängslas utan rättegång. Det handlar om rätten att slippa bli torterad och om rätten till liv – om dödsstraffet.

Kuba är ett exempel på de många länder där man ofta säger: Vi har en mycket bra läkarvård, så kritisera inte oss för att vi har fängelser som är överfulla med politiska fångar!

Som liberal tycker jag att det viktiga är att kämpa för alla mänskliga rättigheter. Men det finns också en skillnad. Jag tycker inte att rätten till lika lön är lika viktig som rätten att slippa bli torterad eller som rätten till livet, till att inte bli utsatt för dödsstraff. Där finns det en viss skillnad. Det är trist att Bodil Ceballos inte kan hålla med om och erkänna att detta med fattigdom missbrukas. Fattigdomen används som en ursäkt för att inte respektera människors grundläggande politiska och civila rättigheter – till exempel i Eritrea, Nordkorea eller Kuba.

När det gäller asylpolitiken pågår en översyn. Vi får se vad den leder fram till. Det är en viktig fråga som vi båda får följa.

Anf. 84 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Klockan börjar bli lite mycket. Vi har nu debatterat i några timmar, så Cecilia Wigström får väl vara ursäktad för att det sistnämnda här, måste jag säga, inte var helt glasklart. Jag tänker då på det som sades om skillnaden mellan de olika mänskliga rättigheterna. Om och om igen säger vi ändå någonstans att de mänskliga rättigheterna är odelbara. Det måste ju betyda någonting även i praktiken, Cecilia Wigström. Du väljer motsatsen när du betraktar de mänskliga rättigheterna som ett smörgåsbord där vi kan plocka ut några och säga: De där är viktigare. De gillar jag mer. Men Janssons frestelse gillar jag inte så mycket så den får vara.

Jag tänkte egentligen ställa en fråga om någonting annat till Cecilia Wigström som i sitt anförande hade huvudfokus på Vitryssland, som visserligen inte alls berörs i betänkandet. Men frågan om Vitryssland är en viktig fråga att lyfta fram här i kammaren. Ännu en gång ser vi en borgerlig ledamot i den här debatten stå här i talarstolen och prata utan att ha särskilt mycket tacksäner i verkligheten.

Under de senaste åren har det svenska försvaret gång på gång importerat vapen från Vitryssland. Det innebär att våra gemensamma skattepengar går direkt in i den vitryska krigsindustrin, något som jag som vänsterpartist tycker är fullständigt orimligt. Också under den gångna mandatperioden uppmärksammades detta flera gånger. Jag ska erkänna att det var en enskild kristdemokratisk ledamot som motionerade om detta – en motion som vi i Vänsterpartiet stödde. Men vi vann inget stöd från det borgerliga blocket i övrigt.

Folkpartiet, Cecilia Wigströms parti, var med om att rösta för en fortsatt vapenimport från Vitryssland. Hur går det, Cecilia Wigström, ihop med retoriken om demokrati och mänskliga rättigheter i Vitryssland att ni stöder import av vapen från Vitryssland?

Anf. 85 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik:

Herr talman! Hans Linde vet mycket väl att Folkpartiet är en del av en koalitionsregering och att vi inte kan få igenom alla våra åsikter.

Jag måste erkänna att jag inte har följt den motion som Hans Linde nämnde om. Men jag vet att under förra mandatperioden då Socialdemokraterna styrde i samarbete med Vänsterpartiet pågick samma vapenexport. Jag väckte motioner och ställde interpellationer om att Sverige borde avbryta importen av lasersikten från Vitryssland. Jag tycker inte att vi ska importera krigsmateriel från den diktaturen. Det är uppenbart att sådan import förekommit även före maktskiftet då alliansen tog över.

När det gäller de sociala rättigheterna menar jag att vi självklart ska sträva efter att uppnå alla mänskliga rättigheter. Men det finns en skillnad. Att ge alla tillgång till sjukvård och skola till exempel kostar väldigt mycket pengar. Stater bör prioritera detta, för man bör prioritera det som behövs för att människor ska kunna leva ett bra liv. Men när det gäller politiska och civila rättigheter finns det en skillnad. Det gör att man inte kan göra så som görs i det land som Vänsterpartiet ofta hyllar, nämligen Kuba. Där skyller man på fattigdomen och säger: Vi har läkare till alla invånare och uppfyller de sociala rättigheterna. Därför kan vi inte – det måste ni förstå – uppfylla de politiska rättigheterna.

Men rätten till att inte bli utsatt för dödsstraff, rätten till att slippa tortyr, rätten till att fritt få uttrycka sig och ha en egen åsikt och rätten att fritt få möta människor utan att behöva gömma sig i en källare är rättigheter som man kan respektera utan att det kostar pengar. Det är det viktigt att betona.

Hans Linde borde tidigare i dag ha tagit upp Sudan och Darfur. Jag får återkomma till det i nästa replik.

Anf. 86 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Det är bra att få tips om vad jag borde ha tagit upp i debatten. Jag försökte täcka in så mycket som möjligt under mina tio talarminuter men hann väl inte riktigt med allt.

I alla fall kan det väl konstateras att Cecilia Wigström inte håller med den borgerliga alliansen om dess vapenexportpolitik när det gäller Vitryssland. Jag vill då bara beklaga att Cecilia Wigström till skillnad exempelvis från kristdemokratiska ledamöter inte har uppmärksammat frågan under den här mandatperioden.

Jag välkomnar möjligheten att i min tur få ge Cecilia Wigström ett tips om att kanske använda nästa allmänna motionstid till att uppmärksamma den här viktiga frågan.

Det här blir faktiskt mer och mer förvirrande. Vi ska alltså rangordna de mänskliga rättigheterna utifrån hur mycket de kostar. Vi ska sätta olika prislappar och sedan avgöra vilka rättigheter vi ska respektera och då i vilken grad.

Ja, att arrangera allmänna fria val är oerhört kostsamt. Kommer också det längre ned på rangordningslistan? Nej, det här håller inte! Säger man att de mänskliga rättigheterna är odelbara, ömsesidigt beroende och individuella kan man inte använda de mänskliga rättigheterna som vore de ett smörgåsbord. Det är inte trovärdigt. Det visar väl, återigen, på vacker retorik från talarstolen.

Menar man verkligen allvar med den här retoriken och att den ska omsättas i konkret, praktisk, politik borde det från den borgerliga regeringens sida – precis som Bodil Ceballos har uppmärksammat – vara en självklarhet att ratificera tilläggsprotokollet om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna, precis som Sverige redan har ratificerat tilläggsprotokollet om de politiska medborgerliga rättigheterna. Vi kan, som sagt, inte använda de mänskliga rättigheterna som ett smörgåsbord.

Anf. 87 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik:

Herr talman! Jag beklagar att Hans Linde inte tog chansen att ta avstånd från Kubas sätt att hela tiden rättfärdiga sina övergrepp på människor, politiska övergrepp, tortyr, fängslanden utan rättegångar och så vidare. Man skyller på att man är ett fattigt land. Hans Linde tog inte chansen att ta avstånd från det. I stället riktade han anklagelser mot mig om att jag uttrycker att de mänskliga rättigheterna är ett smörgåsbord. Jag har inte sagt det. Jag säger att alla mänskliga rättigheter är viktiga att respektera. Men vi ska inte göra som Kuba, som gömmer sig och skyller på sin fattigdom när man inte respekterar de politiska rättigheterna.

Det är viktigt att poängtera en avsevärd skillnad. Det må vara så att vapenimporten från Vitryssland pågår även i dag såsom den gjorde under den socialdemokratiska regeringen, som Hans Linde samarbetar med. Men det är en avsevärd skillnad mellan den nuvarande allianspolitiken gentemot Vitryssland och den förra regeringens politik gentemot Vitryssland, nämligen att vi har ett ökat engagemang att bryta isoleringen av den vitryska befolkningen. Det är alliansregeringen som har sett till att Sverige har öppnat en ambassad i Vitryssland. Det gjorde inte den förra regeringen, trots att riksdagen hade gjort tillkännagivanden i den frågan under flera år. Det är vår alliansregering som har sett till att öka biståndet från 45 miljoner till 70 miljoner för att visa solidaritet med den vitryska befolkningen. Den nya alliansregeringen har puschat på Europa att engagera sig mer i Vitryssland. Det är en avsevärd skillnad mellan den här regeringen och den förra, och det är jag stolt över. Vi i alliansregeringen pratar inte bara, utan vi agerar också.

Anf. 88 ALF SVENSSON (kd):

Herr talman! Låt mig få erinra om ett besök jag hade förmånen att få göra i Bangladesh år 1993. Jag behöver inte upplysa utrikesutskottets ledamöter, och knappt någon annan heller för den delen, om att Bangladesh är ett av jordens fattigaste länder.

Vi besökte under vår rundresa där vad man kanske skulle kunna kalla ett pojkläger. Det var flera hundra pojkar i 7–9-årsåldern. De bedrev något slags exercis på gården, och efteråt kommenderades de att ställa sig i snörräta rader. Det blev min enkla uppgift att hålla något litet anförande inför pojkarna. De var klädda i grå enkla bomullsuniformer – det är inte rätt att säga uniformer, men det var enkla bomullskläder.

Jag fick för mig att jag skulle kalla fram fyra av pojkarna, och jag gjorde så. Jag såg hur ängsliga de blev, nästan darriga, men de ställde sig där framför mig. Jag frågade dem: Vad är det finaste och rikaste som Bangladesh har? Efter ett litet tag lyfte en pojke upp handen och sade: Guld. Då blev de andra pojkarna också lite modiga. De räckte upp sina

händer, och det var fina hus och bilar. Det här var på ute på den bangladeshiska landsbygden.

Det var inte svårt för mig att säga: Nej, det är inte det finaste. Det finaste Bangladesh har är ni. Ni som står här. Barnen i Bangladesh.

Jag gissar att både barn och gamla i många länder, kanske alla, skulle komma med ungefär samma svar. De skulle säga, med viss variation, att något materiellt är det rikaste och finaste de har.

G 20-länderna har varit samlade i London, som vi alla vet och har fått mycket information om. Man kan efteråt fråga sig hur rikedom mäts eller om rikedom alltid mäts rätt. Ett land som är rikt på naturtillgångar är enligt gängse sätt att värdera ett rikt land. Men det är väl också rimligt att tala om rikedom när man mäter kunskap. Det är vi nog överens om. Man kan också tycka att ett land som har tolerans är ett rikt land, som ger fysisk och psykisk trygghet och social gemenskap. Ren luft och oförstörd natur, etcetera.

Men är verkligen ett land rikt som inte har många barn? Vad har ett sådant land för rik framtid att vänta? Kan vi möjligtvis vara överens om att vi i för låg grad räknar in människan när vi värderar och mäter rikedom? Kanske – jag vet inte – är det därför som mänskliga fri- och rättigheter kommer i kläm så ofta, därför att vi inte värderar människan. I valet – ett val som absolut inte borde finnas och egentligen inte finns, men likväl görs – mellan att respektera mänskliga fri- och rättigheter och att främja ekonomisk tillväxt väljer makthavare ofta, kanske oftast, ekonomisk tillväxt.

Herr talman! På sistone har jag av och till – det kanske har med åldern att göra, vad vet jag, men i varje fall mer än tidigare – funderat över det faktum att varje människa är alldeles unik. Det har aldrig i världshistorien fötts några kopior, ingen av oss bland de miljarder som i dag trampar jordskorpan är en kopia. Vi är enbart original som aldrig funnits tidigare och som aldrig kommer att finnas igen. När en människa dör dör således en hel värld, och den återskapas aldrig. När en människa kommer till världen, föds, händer något som aldrig hänt tidigare, nämligen att ingen exakt lik denna flicka eller pojke har tidigare fötts.

Herr talman! Jag undrar om inte funderingar som dessa fordras för att vi inte ska se asiater som kollektiv och afrikaner som något slags mänsklig massa. Respekten för människovärdet fordrar att vi ser den ofattbara fascinationen som finns i att varje individ är unik, ett original med omätbart värde.

Pojkarna på grusplanen i Bangladesh exerceerade enhetligt, rörde sig enhetligt, kunde lätt uppfattas som en grå massa i grusdammet, ett kollektiv som fordrar resurser eftersom alla var föräldralösa och gruvligt fattiga. De var fattiga på materiella tillgångar. Men jag står förstas fast vid påståendet att de tillhörde landets absolut största rikedom, barnen, människorna. Varje individ, hur folkrikt land vi än talar om, är unik med samma mänskliga fri- och rättigheter som alla andra.

Herr talman! Jag tror mig ha lagt märke till att det i opinionsbildningen allt oftare numera ordas om värdighet i stället för värde. Det är att slå in på en farlig väg, tror jag. Politiker är vi alla, utilitaristiska filosofer och opinionsbildare. Ännu fler kan debattera och sannolikt också ta på sig uppgiften att lägga fast vad som är värdigt. Visst! Begreppet värdighet behöver få en renässans i många sammanhang, men det ska inte ställas

Prot. 2008/09:100
15 april

*Mänskliga rättigheter
i svensk utrikespolitik*

mot människors värde. Ett samhälle som vill bete sig värdigt står upp för människovärdet och därmed för mänskliga fri- och rättigheter. Det är människovärdesprincipen som hör hemma i en demokrati, inte ett större eller mindre mått av värdig behandling av medborgare.

Herr talman! Låt mig avsluta med vad som tas upp i betänkandet från barnkonventionen. Barnkonventionen innehåller fyra grundläggande principer som ska vara styrande för tolkningen av konventionen: förbud mot diskriminering, barnets bästa i främsta rummet, rätten till liv och utveckling samt rätten att få komma till tals. De grundläggande principerna innebär att varje barn, utan undantag, har rätt att få del av sina rättigheter, att barns bästa ska beaktas vid alla beslut som berör barn, att inte bara barnets överlevnad utan också hans eller hennes utveckling ska säkerställas till det yttersta av samhällets förmåga samt att barnets åsikter ska få komma fram och visas respekt.

Herr talman! Om några få veckor har vi val till Europaparlamentet. Det är min djupaste och största förhoppning att EU ser det som sin primära uppgift att stå upp för och kräva respekt för mänskliga fri- och rättigheter för människovärdet inom EU och naturligtvis också utanför. Det är att manifestera den fredsidé som egentligen är grundläggande för EU. I kampen mot förnedring av barn och kvinnor, i kampen för att främja respekt för de universella fri- och rättigheterna, måste EU vara en oersättlig, eller i varje fall en utomordentligt viktig, aktör. Därför borde också deltagandet i EU-valet te sig som självklart.

I detta anförande instämde Holger Gustafsson (kd).

Anf. 89 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Alf Svensson talar om att man ofta väljer tillväxt i stället för människor i världen, och så är det naturligtvis. Alf säger också att varje individ är unik. Och vi är över sex miljarder människor på den här jorden. Ungefär en tredjedel av de sex miljarderna lever i väldigt stor fattigdom. Det är där diskussionen om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna kommer in i bilden. Rätten till mat borde vara den absolut mest basala rättighet som vi har. Alla vi människor på jorden borde stå upp för den utan några som helst protester för att det till exempel kan bli för dyrt.

Jag skulle vilja höra hur Alf Svensson och Kristdemokraterna ser på frågan om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna och värdet av att vara med och underteckna och ratificera tilläggsprotokollet, som ju nu finns, i stället för att försöka obstruera, som det verkar som att vi gör.

Men egentligen begärde jag ordet för att jag ville prata om just barnkonventionen. Som jag sade i mitt inlägg gäller ju inte barnkonventionen i Sverige. Därför kan vi bete oss mot barn i vårt land på ett sätt som vi kanske inte skulle acceptera när vi talar om andra länder och hur man behandlar barn där.

Varje barn är en unik varelse. Alla vi människor på jorden har ett ansvar för att varje barn ska kunna växa upp i en god miljö, och det ansvaret måste vi ta. Hur ser Alf Svensson på möjligheten att regeringen driver att vi ska införliva barnkonventionen i svensk rätt till att börja med?

Anf. 90 ALF SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Den mest basala rättigheten måste vara rätten till liv. Sedan för den naturligtvis med sig krav på att det finns, som Bodil Ceballos säger, mat och vatten.

Om man vågar dra in Vatikanen i sammanhanget skulle man kunna säga att det är lite grann en strid om påvens skägg som har försiggått här tidigare. Visst är väl rättigheterna odelbara, men det är klart att om man inte har livet är inte de övriga rättigheterna mycket att diskutera. Jag tycker att det här hänger ihop och egentligen är odelbart. Men vill man göra en debatt av det så går det att göra det. Det hörde vi alldeles nyss här.

När det gäller barnkonventionen är naturligtvis det viktigaste att man lever upp till den. Det viktigaste är ju aldrig att man enbart ratificerar. Världen är full av ratificerade konventioner. Det räcker med att vi talar om FN:s charter. Länder som har ratificerat FN:s charter bryter mot den absolut dagligen och stundligen. Det var inget svar på frågan. Men det kan vara så – i varje fall har det framförts – att det inte är så enkelt att göra konventionstext till lagtext. Jag kan inte bedöma det, men det har funnits som ett argument. Jag har personligen absolut inget emot att fortsätta att utvärdera varför barnkonventionen inte finns med i svensk lagtext.

Anf. 91 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Då börjar jag med det. När det gäller Europakonventionen har vi infört den rakt av som svensk lag, och det gjorde vi inte förrän vi gick med i EU. Innan dess gällde inte heller den i Sverige. Nu gör den det.

Det som särskiljer Europakonventionen är att den gäller envar, det vill säga alla. Vår svenska rättighetslagstiftning gäller svenska medborgare och i vissa fall utländska medborgare, men det finns ett antal undantag.

Alf Svensson säger att det viktigaste är att vi lever upp till barnkonventionen. Men lever vi upp till barnkonventionen i Sverige när vi skickar Lollo tillbaka till sitt hemland tillsammans med sin pappa som har slagit henne? Jag vet att Alf Svensson har engagerat sig i frågan. Om vi hade införlivat barnkonventionen i svensk lag, hade vi då fått lov att skicka tillbaka Lollo till sitt hemland utan att bryta mot konventionen?

Det finns en annan konvention som vi bryter mot lite då och då, bland annat när det gäller att exempelvis skicka människor till Eritrea. Det är stor risk att de människor som vi skickar till Eritrea kommer att utsättas för tortyr, men det gör vi ändå. Vi är det land som har blivit mest fällt i Europadomstolen för brott mot tortyrkonventionen.

Att leva upp till konventioner är oerhört viktigt också för oss i vårt land, men vi har en gammal dom från Högsta domstolen som säger att allt som inte är svensk lag inte gäller i Sverige. Domstolarna behöver då inte ta ställning till det. De behöver inte ta ställning till UNHCR:s rekommendationer. De behöver inte ta ställning till någonting som inte är svensk lag. Varför undertecknar vi dem då? undrar jag.

Anf. 92 ALF SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Min uppfattning är, och jag tror att det är svenska folkets uppfattning – jag förstår inte varför det inte är en i domstolar gällande uppfattning – att har man ratificerat en konvention ska man också leva upp till konventionens innehåll. Det har vi ju kunnat påtala i samband med fallet Lollo, som nämdes, och i samband med andra utvisningar där vi har varit överens och funnits på samma sida. Jag tänker på uiguren, som jag inte kommer på namnet på nu, som ju för närvarande i alla fall får stanna. Det är ju också i strid mot konventionen.

Jag tycker att det ligger ett värde i att få repetera vad som sades här tidigare. Det sker nu en översyn därför att det är jobbigt att jämt och ständigt höra att inom lagens ram kan vi inte annat än utvisa vederbörande. Sedan tycker jag ju att lagen talar om synnerliga skäl som ger rätt för individer att stanna, och jag begriper inte att det då inte är synnerliga skäl när man exempelvis är på väg att splittra en familj, som det handlade om i fallet med flyktingar från Eritrea.

Jag minns mycket väl när vi ratificerade Europakonventionen. Jag tyckte att det var utomordentligt angeläget att föräldrarätten kom in i svensk lagstiftning. Men låt oss fortsättningsvis försöka utröna argumenten – de är ju inte nya i och med att vi har en alliansregering – för att barnkonventionen inte finns med i svensk lagstiftning. Det hade vi ju anledning att undra över också tidigare.

Anf. 93 CARIN RUNESON (s):

Herr talman! En förutsättning för demokrati och ett fundamentalt uttryck för inte minst socialdemokratins grundläggande värderingar är respekten för de mänskliga rättigheterna.

Internationella regler inom området mänskliga rättigheter reglerar förhållandet mellan statsmakten och den enskilde. Det är staten, det vill säga ett lands regering, som har ansvaret för att rättigheterna respekteras och att rättigheterna omsätts i praktiken genom bland annat ett fungerande rättsväsen, en fungerande lagstiftning, en ändamålsenlig undervisning och socialt stöd när det behövs. Staten är skyldig att se till att dess företrädare agerar i enlighet med de mänskliga rättigheterna, och staten måste på olika sätt förhindra att dess företrädare begår brott mot de mänskliga rättigheterna.

Allt det här låter ju väldigt bra, men vi vet tyvärr och vi ser när vi blickar ut över världen att verkligheten är en annan i många länder. Vi socialdemokrater ser dessutom med oro på hur den borgerliga regeringen vid ett flertal tillfällen faktiskt marginaliserar frågan om mänskliga rättigheter. Vi anser att det är viktigt att protestera mot kränkningar och orättvisor. Och det är viktigt att Sveriges röst i världen fortsätter att vara stark och tydlig till försvar för rättvisan, för solidariteten och för den lilla och utsatta människan.

Herr talman! Enligt FN finns det i nästan alla länder en eller flera minoriteter. Det finns ingen tillförlitlig statistik, men uppskattningsvis tillhör 10–20 procent av världens befolkning minoriteter. Det innebär att mellan 600 miljoner och 1,2 miljarder människor är i behov av särskilda åtgärder för skydd av sina rättigheter eftersom minoriteter ofta finns bland de mest missgynnade grupperna i samhället. Personer i minoritets-

grupper utsätts dessutom ofta för diskriminering och orättvisa, och de utesluts från meningsfullt deltagande i samhällsarbete och politik.

FN antog 1965 konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering. Konventionsstaterna ska vidta olika typer av åtgärder, som lagstiftning och utbildningsinsatser, för att förhindra att människor blir diskriminerade på grund av etnisk tillhörighet. Flertalet av FN:s övriga konventioner om mänskliga rättigheter innehåller också uttryckliga förbud mot rasdiskriminering.

Enligt FN har skyddet av minoriteter fått ökad aktualitet under senare år. Det beror på etniska, rasmässiga och religiösa spänningar som har blivit starkare och kommit att utgöra ett hot mot ekonomisk, social och politisk samhällsstruktur i stater runt om i världen och även mot territoriell integritet.

Herr talman! Det finns med andra ord all anledning att ge ökad uppmärksamhet åt skydd för minoriteter och att motverka diskriminering av personer som tillhör nationella, etniska, religiösa eller språkliga minoriteter.

Det finns många folkgrupper och minoriteter som på olika sätt lever i en svår situation – under förtryck, i diskriminering eller som på andra sätt får sina mänskliga rättigheter kränkta. Det är folkgrupper som i stället borde förtjäna att uppmärksammas ytterligare. Några få av alldeles för många exempel på detta utgör kurderna, som är ett folk utan land, och romerna som i många länder, också i Sverige, tillhör samhällets mest utsatta grupper.

Herr talman! När det gäller brott mot de mänskliga rättigheterna är det oändligt många människor som drabbas. Man drabbas dock olika, inte minst i krigshärjade områden. Krig kan föras med vapen och med terror och skräckvälde. Oavsett på vilket sätt det sker är det viktigt att vi agerar, fördömer och påverkar. Här måste Sveriges regering med kraft verka för mer dialog och mer respekt för de mänskliga rättigheterna.

I arbetet med mänsklig säkerhet saknas ofta det genusperspektiv som behövs för att världen ska se skillnaderna i mäns och kvinnors säkerhetsbehov. Oftast är det kvinnors situation som osynliggörs.

Könsrollerna förändras också när krig och oroligheter drabbar ett land eller ett område och samhällsstrukturer slås ut. Män och pojkar tvingas ut i strid och upplever oftast ohyggliga saker. Många kvinnor får ta på sig nya uppgifter och roller som i vissa fall är utvecklande, men oftast är det kvinnor och barn som drabbas hårdast i en konflikt.

Systematiska våldtäkter och massvåldtäkter används som ett vapen i konflikter. Det är ett beteende och en handling som på ett förfärligt och ohyggligt sätt drabbar den utsatta individen – kvinnan, flickan och pojken – men det drabbar också hela samhället. Våld, tortyr och rädsla kan inte bygga starka stater och inte heller ge starka människor utan enbart söndring, förödelse och förnedring. Betydande resurser måste därför satsas när det gäller de behov som kvinnor och flickor – ja, alla barn – har av skydd och stöd under och efter en konflikt. Samtidigt är det viktigt att understryka kvinnornas avgörande uppgifter och roll i fredsprocesser och i uppbyggnaden av stater.

Herr talman! Allra mest utsatta i krig och konflikter är förstås världens barn. Inte minst gäller det barn som tvångsrekryteras till den grymma tillvaron som barnsoldater, utnyttjas sexuellt eller förlorar sina

föräldrar. Det kan också handla om svält, nöd och brist på sjukvård och utbildning. Barn riskerar att utnyttjas på många sätt. De saknar ofta möjlighet att skydda sig eller göra sin röst hörd. Därför behövs ett barnperspektiv i alla frågor som rör deras mänskliga rättigheter – och också i vårt utvecklingssamarbete. Barnkonventionen och dess tilläggsprotokoll är därför viktiga redskap för att förbättra barns situation i världen.

Vi socialdemokrater vill att Sverige ska fortsätta sitt engagemang för mänskliga rättigheter, inte minst för världens barn. Vi vill att samtliga stater ska ratificera konventionen och tilläggsprotokollet och naturligtvis också leva upp till intentionerna. Världens barn, herr talman, är världens framtid.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 april.)

12 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositioner

2008/09:99 2009 års proposition om vårtilläggsbudget

2008/09:179 Liechtensteins associering till Schengenregelverket

Skrivelser

2008/09:102 Utvecklingen inom den kommunala sektorn

2008/09:183 Redovisning av skatteutgifter 2009

Socialförsäkringsutskottets betänkande

2008/09:SfU8 Migration och asylpolitik

13 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 15 april

2008/09:458 Polisresurser i år

av *Thomas Bodström* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:459 Ekobrottsmyndigheten

av *Thomas Bodström* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:460 Effektivisering av åklagarnas arbete

av *Thomas Bodström* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:461 Helikopterenhet till Afghanistan
av *Allan Widman* (fp)
till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

Prot. 2008/09:100
15 april

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 april.

14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 15 april

2008/09:841 Sabotage mot pälsdjursanläggningar

av *Tobias Krantz* (fp)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:842 Diktaturers köp av företag i demokratier

av *Ameer Sachet* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2008/09:843 Turkiet, fackliga rättigheter och demokratisering

av *Ameer Sachet* (s)
till statsrådet Cecilia Malmström (fp)

2008/09:844 Guinea-Bissau, Västafrika och narkotikahandeln

av *Ameer Sachet* (s)
till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

2008/09:845 Smartare mätare som sparar energi

av *Aleksander Gabelic* (s)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 april.

15 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 15 april

2008/09:809 Omvandling av samlade betygskonton till slutbetyg

av *Louise Malmström* (s)
till statsrådet Lars Leijonborg (fp)

2008/09:814 Hemlösa gymnasieungdomar

av *Anneli Särnblad* (s)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:820 Barnperspektivet vid hemlöshet

av *Anneli Särnblad* (s)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:821 Barn som bevittnar våld i hemmet

av *Inger René* (m)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:822 Utbyggnad av bredband i glesbygd och landsbygd

av *Anita Brodén* (fp)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2008/09:823 Djurskyddet

av *Carina Adolfsson Elgestam* (s)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2008/09:825 Avgifter till Kronofogdemyndigheten

av *Christer Adelsbo* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 april.

16 § Kammaren åtskildes kl. 17.16.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdets början till och med 1 § anf. 14 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med 7 § anf. 47 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.50 och

av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANDERS FORSBERG

/Eva-Lena Ekman

1 § Bordläggningsdebatt med anledning av vårpropositionen.....	1
Anf. 1 Finansminister ANDERS BORG (m).....	1
Anf. 2 THOMAS ÖSTROS (s).....	5
Anf. 3 ROGER TIEFENSEE (c)	9
Anf. 4 CARL B HAMILTON (fp)	12
Anf. 5 STEFAN ATTEFALL (kd)	15
Anf. 6 ULLA ANDERSSON (v).....	18
Anf. 7 MIKAELA VALTERSSON (mp).....	21
Anf. 8 Finansminister ANDERS BORG (m).....	25
Anf. 9 THOMAS ÖSTROS (s) replik	29
Anf. 10 Finansminister ANDERS BORG (m) replik	30
Anf. 11 THOMAS ÖSTROS (s) replik	31
Anf. 12 Finansminister ANDERS BORG (m) replik	32
Anf. 13 ULLA ANDERSSON (v) replik	32
Anf. 14 Finansminister ANDERS BORG (m) replik	33
Anf. 15 ULLA ANDERSSON (v) replik	34
Anf. 16 Finansminister ANDERS BORG (m) replik	35
Anf. 17 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik.....	36
Anf. 18 Finansminister ANDERS BORG (m) replik	36
Anf. 19 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik.....	37
Anf. 20 Finansminister ANDERS BORG (m) replik	38
Anf. 21 ROGER TIEFENSEE (c)	39
Anf. 22 CARL B HAMILTON (fp)	40
Anf. 23 STEFAN ATTEFALL (kd)	40
Anf. 24 ULLA ANDERSSON (v) replik	42
Anf. 25 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	42
Anf. 26 ULLA ANDERSSON (v) replik	42
Anf. 27 CARL B HAMILTON (fp)	43
2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	43
3 § Hänvisning av ärenden till utskott	45
4 § Förnyad bordläggning.....	45
5 § Sammansättningsreglerna för Högsta domstolen och	
Regeringsrätten	45
Justitieutskottets betänkande 2008/09:JuU16	45
(Beslut fattades under 10 §.).....	45
6 § Våldsbrott och brottsoffer.....	45
Justitieutskottets betänkande 2008/09:JuU20	45
Anf. 28 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s).....	45
Anf. 29 LENA OLSSON (v).....	48
Anf. 30 MEHMET KAPLAN (mp).....	49
Anf. 31 KRISTER HAMMARBERGH (m).....	51
Anf. 32 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik.....	53
Anf. 33 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik	53
Anf. 34 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik.....	54
Anf. 35 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik	54

Anf. 36	LENA OLSSON (v) replik.....	55
Anf. 37	KRISTER HAMMARBERGH (m) replik	55
Anf. 38	LENA OLSSON (v) replik.....	55
Anf. 39	KRISTER HAMMARBERGH (m) replik	56
Anf. 40	JOHAN LINANDER (c).....	56
Anf. 41	HELENA BARGHOLTZ (fp).....	58
Anf. 42	OTTO VON ARNOLD (kd)	60
Anf. 43	ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik	61
Anf. 44	OTTO VON ARNOLD (kd) replik	62
Anf. 45	ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik	62
Anf. 46	OTTO VON ARNOLD (kd) replik.....	63
	(Beslut fattades under 10 §.)	63
7 §	Globalisering	63
	Utrikesutskottets betänkande 2008/09:UU13	63
Anf. 47	KERSTIN ENGLE (s)	63
Anf. 48	HANS LINDE (v).....	66
Anf. 49	MAX ANDERSSON (mp).....	69
Anf. 50	ANNE-MARIE PÅLSSON (m).....	71
Anf. 51	KERSTIN ENGLE (s) replik	74
Anf. 52	ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik.....	74
Anf. 53	KERSTIN ENGLE (s) replik	74
Anf. 54	ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik.....	75
Anf. 55	HANS LINDE (v) replik.....	75
Anf. 56	ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik.....	76
Anf. 57	HANS LINDE (v) replik.....	76
Anf. 58	ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik.....	77
Anf. 59	MAX ANDERSSON (mp) replik	78
Anf. 60	ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik.....	78
Anf. 61	MAX ANDERSSON (mp) replik	79
Anf. 62	ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik.....	79
Anf. 63	CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp)	80
Anf. 64	HOLGER GUSTAFSSON (kd)	81
Anf. 65	CARIN RUNESON (s)	83
Anf. 66	MAX ANDERSSON (mp).....	85
	(Beslut fattades under 10 §.)	85
8 §	Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik	85
	Utrikesutskottets betänkande 2008/09:UU15	85
Anf. 67	KERSTIN ENGLE (s)	85
Anf. 68	HANS LINDE (v).....	87
Anf. 69	BODIL CEBALLOS (mp)	89
	(forts. 11 §).....	91
	Ajournering.....	92
	Återupptagna förhandlingar	92
9 §	Beslut om ärenden som slutdebatterats den 2 april.....	92
	CU30 Plan- och byggfrågor	92
	TU12 Sjöfartsfrågor	93
	UbU15 Högskolan.....	93
	MJU18 Jordbrukspolitik m.m.	95

10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens**sammanträde 96**

JuU16 Sammansättningsreglerna för Högsta domstolen och Regeringsrätten.....	96
JuU20 Våldsbrott och brottsoffer	96
UU13 Globalisering.....	96

11 § (forts. från 8 §) Mänskliga rättigheter i svensk**utrikespolitik (forts. UU15)..... 97**

Anf. 70 MATS SANDER (m).....	97
Anf. 71 HANS LINDE (v) replik	98
Anf. 72 MATS SANDER (m) replik.....	99
Anf. 73 HANS LINDE (v) replik	99
Anf. 74 MATS SANDER (m) replik.....	99
Anf. 75 KERSTIN ENGLE (s) replik.....	100
Anf. 76 MATS SANDER (m) replik.....	100
Anf. 77 KERSTIN ENGLE (s) replik.....	100
Anf. 78 MATS SANDER (m) replik.....	100
Anf. 79 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp)	100
Anf. 80 BODIL CEBALLOS (mp) replik	102
Anf. 81 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik	102
Anf. 82 BODIL CEBALLOS (mp) replik	103
Anf. 83 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik	103
Anf. 84 HANS LINDE (v) replik	104
Anf. 85 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik	105
Anf. 86 HANS LINDE (v) replik	105
Anf. 87 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik	106
Anf. 88 ALF SVENSSON (kd)	106
Anf. 89 BODIL CEBALLOS (mp) replik	108
Anf. 90 ALF SVENSSON (kd) replik.....	109
Anf. 91 BODIL CEBALLOS (mp) replik	109
Anf. 92 ALF SVENSSON (kd) replik.....	110
Anf. 93 CARIN RUNESON (s)	110
(Beslut skulle fattas den 16 april.)	112

12 § Bordläggning..... 112**13 § Anmälan om interpellationer..... 112****14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar..... 113****15 § Anmälan om skriftliga svar på frågor..... 113****16 § Kammaren åtskildes kl. 17.16..... 114**

Prot. 2008/09:100

15 april
